

Ročník XIV.

Číslo 1

Únor

1992

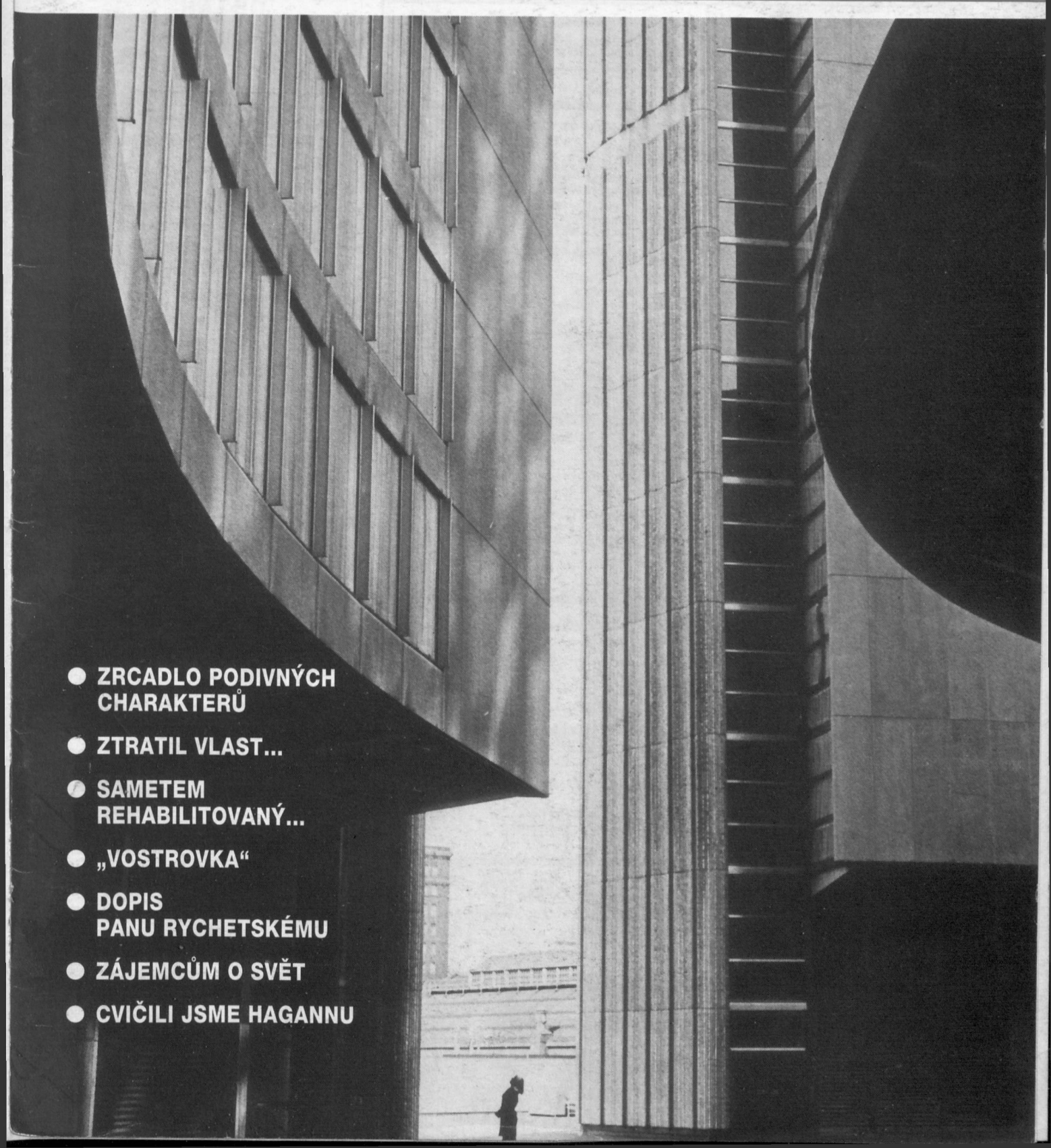
Západ

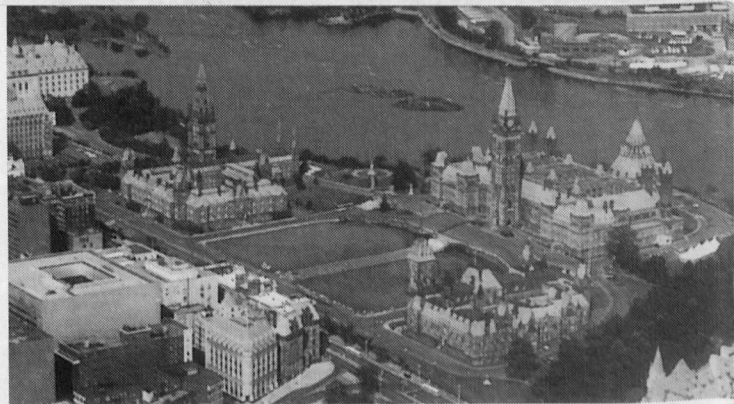
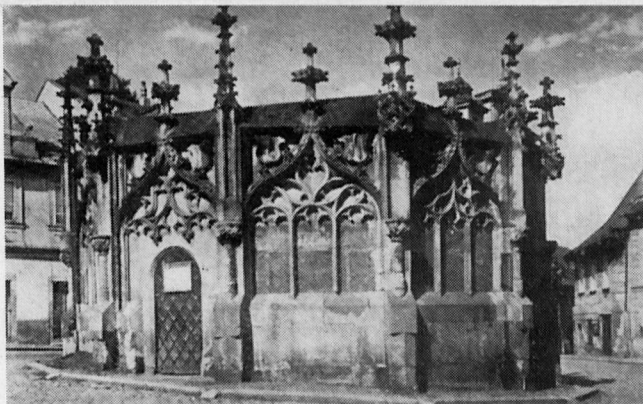
\$ 4.00

mimo
Československo

10 Kčs

v
Československu

-
- ZRCADLO PODIVNÝCH CHARAKTERŮ
 - ZTRATIL VLAST...
 - SAMETEM REHABILITOVANÝ...
 - „VOSTROVKA“
 - DOPIS PANU RYCHETSKÉMU
 - ZÁJEMCŮM O SVĚT
 - CVIČILI JSME HAGANNU

Západ

Časopis pro Čechy a Slováky

ROČNÍK 14. ČÍSLO 1 ÚNOR 1992

ZAPAD, bi-monthly for Czechs and Slovaks, published by the COLLEGIUM BOHEMICUM in Canada.

Second Mail Registration Number 4890. ISSN 0226-3068.

VYDÁVÁ: Collegium Bohemicum v Kanadě jako dvouměsíčník
VYDAVATEL V ČSFR: COMET, Žerotínova 59, 130 00 Praha 3

REDAKČNÍ RADA: Karel Helmich, Eliška Kotrbová, Stanislav Reiniš, Zdena Salivarová, Josef Škvorecký, Miloš Suchma (předseda), Ota Ulč, Arnošt Wagner

REDAKTOR mimo ČSFR: Miloš Suchma
Adresa redakce mimo ČSFR: Západ, Box 9021, Terminal P.O., Ottawa, Ontario, Canada K1G 3T8. Telefon (613)824-7439, fax (613)834-8757

REDAKTOR PRO ČSFR: Karel Helmich
Adresa redakce v ČSFR: Žerotínova 59, 130 00 Praha 3

Články nemusí vyjadřovat názory redakce.
Redakce si vyhrazuje právo na zkrácení a úpravu příspěvků.
Redakční uzávěrka vždy 1. února, dubna, června, srpna, října, prosince.

ADMINISTRÁTORKA mimo ČSFR: Milada Reinišová
Adresa administrace v zahraničí: Západ, Box 322, Waterloo, Ontario, Canada N2J 4A4. Telefon (519)746-5095 nebo (519)699-4748. FAX (519)699-6171

ADMINISTRÁTORKA V ČSFR: Jarmila Hladěnová

Předplatné, příspěvky na tiskový fond, inzerci a změny adres zaslejte na adresy administrací.

Grafická úprava: Antonín Chmel
Sazba: firma MOTYČKA
Tisk: Polygrafické závody š. p., Bratislava-Krasňany

Dopisovatelé:
ČSFR: Stanislav Auský, Miroslav Grüner, Karel Helmich, Karel Hvižďala, Milan Kenda, Jan Mlynářík, Eva von Rheinwald, Vladimír Škutina, Josef Staněk, Karel Trienkewitz, Anna Vacková-Slováková

KANADA: Vladimír Cicha, Jan Drábek, Richard Drtina, Pavel Kantorek, Jiří Krupička, Viktor Labský, Marta Procházková, Jaroslav Švestka, Aleš Zeman

USA: Jan Beneš, Blanka Jičínská, Bohumil Krčil, Vladimír Kříž, Eva Limanová, Iva Pekárková, Jiří Sýkora, Leoš Zeman

AUSTRÁLIE: Petr Hrubý, Jan Jirásek, Jaroslav Kovaříček, Miloš Ondrášek

DÁNSKO: Jaroslav Pavlík

JIŽNÍ AMERIKA: Robert Lamberg (Argentina)

NĚMECKO: Antonín Brousek, Ota Filip, Karel Kryl, Antonín Měšťan, Jan Pulda, Pavel Taussig

SKANDINÁVIE: Michael Konůpek (Norsko), Helena Kosková (Švédsko), Jan Kristofori (Norsko)

ŠVÝCARSKO: Dušan Šimko

HOLANDSKO: Radek Kučera

VELKÁ BRITÁNIE: Jan Křesadlo

FRANCIE: Ivan Kraus

BELGIE: Michaela Swinkelsová

RAKOUSKO: Ivan Medek

PŘEDPLATNÉ:

	1 rok:	2 roky:	Doživotní předplatné:	Jedno číslo:
ČSFR	60 Kčs			10 Kčs
KANADA	CAN\$ 22.00	CAN\$ 40.00	CAN\$ 400.00	CAN\$ 4.00
Ostatní země (letecky)	US\$ 22.00	US\$ 40.00	US\$ 400.00 nebo ekvivalent v cizí měně	US\$ 4.00

Odběratelé v USA a Kanadě mohou platit osobním šekem.
V ostatních zemích bankovním příkazem nebo mezinárodní poštovní poukázkou (patrně nejvýhodnější pro evropské předplatitele).
Předplatné v Evropě lze poukázat na poštovní účet číslo 98601-202 u poštovního šekového úřadu 2000 Hamburg, BRD. Bankovní směrové číslo je 200 100 20.

Předplatitelé v ČSFR mohou poukázat platbu na číslo účtu 3247-201/0510 u Investiční banky Praha, nám. Republiky, 110 00 Praha 1

OBSAH

ZRCADLO PODIVNÝCH CHARAKTERŮ.....	1
Miloš Suchma	
MAGICKÁ PRAHA.....	2
Stanislav Reiniš	
ZTRATIL VLAST A ZÍSKAL	
CELÝ SVĚT	3
Václav Tikovský	
SAMETEM REHABILITOVANÝ	
PICH-TŮMA	5
Václav Jakoubek	
„VOSTROVKA“	8
Oto Rambousek	
OTEVŘENÝ DOPIS	
PANU RYCHETSKÉMU.....	10
Karol Stome	
UKRADENOU REVOLUCI	
(JIŽ) NEHLEDEJTE	1
Arnošt Wagner	
ŽURNALISTIKA RŮZNÝCH TVÁŘÍ	12
Michaela Swinkelsová	
RESTITUCE	13
Jiří Breber	
ZÁJEMCŮM O SVĚT	14
Ota Ulč	
BYLI JSME PŘI TOM.....	16
Ludvík Kellner	
PREPÁČTE...	
Michal Želiar	
ROZHOVOR SE SPISOVATELEM	
BENEŠEM	18
Jiří Tušíl	
TRATĚ	19
Viktor Labský	
ČESKÁ POHÁDKA	21
Ivan Kraus	
BYLI JSME DOMA?.....	22
Jiří Selner	
HALÓ, ZDE VYSÍLAČ R.I.O.....	23
Josef Kluge	
S LYROU DO SVĚTA.....	24
Václav Kvapilík	
BÁSNÍK A JEHO ROD	25
Stanislav Reiniš	
Z PRAŽSKÝCH VÝSTAV	26
Radek Váňa	
CO NEVÍTE O ČEDOKU.....	28
...	
PÍT ČI NEPÍT?	29
Karel Helmich	
NO COMMENT	30
-r-	
PŘIŠLO POŠTOU.....	30

NA TITULNÍM SNÍMKU
Torontská radnice
na snímku Jana Zajíce

Informujte své známé, o nichž si myslíte, že by měli zájem o Západ.

Západ do všech světadílů

aneb

všechny světadíly mají Západ

Zrcadlo podivných charakterů

MILOŠ ŠUCHMA, Kanada

Když se díváme na současnou československou politickou scénu, je zřejmé, že hlavní problémy, před kterými Československo stojí, je urychlené očistění veřejných funkcí od starých struktur, vyjasnění státoprávního řešení státu, a z toho vyplývající schválení federálních a republikových ústav, ekonomická reforma zdůrazňující privatizaci a restituci, a volby do zákonodárných sborů, jejichž výsledek ovlivní budoucnost země na řadu dalších let.

Říká se, že charakter národa je tak narušen, že bude trvat nejméně jednu generaci než předchozí škoda zaviněná komunistickým režimem bude napravena. V této souvislosti bylo velkým přínosem, že se politická scéna vykristalizovala zejména rozštěpením OF jako vítězného hnutí, které se rozpadlo na mnohá čitelnější seskupení, která dostávají podobu pravicové a levicové orientace.

Významným počinem bylo přijetí lustračního zákona a postavení komunistické strany na úroveň fašismu, když už se jí nepodařilo odzákonnit jako zločinnou organizaci. Tyto názory prosazené pravicovými stranami proti komunistům, nacionalistům, Občanskému hnutí a jiným menším -ismům jsou velmi zřejmé.

Inforum č. 36/91, jako informační bulletin Občanského hnutí, (z jehož středu se rekrutuje převážná většina současné vládní elity) přetisklo ve své příloze, podle mínění redakce Infora výborný článek Jiřího Černého z časopisu Pop a Rock, který údajně „skvěle shrnuje pocity, které v řadě z nás (tedy OH) vyvolala podoba přijatého lustračního zákona“.

Přečteme si úryvky, které vyvolávají tyto „skvělé“ pocity: „Kolik času, sil a přátelství proštrujeme, než se všichni prolustrujeme? Kolikrát ještě bude parlament hnát muže, jehož si dvakrát zvolil za prezidenta, k podpisu zákonů, které by tento člověk - kdyby zrovna nemusel být prezidentem - rozcupoval napadrť? Většina z nás celý život držela hubu a krok a máme z toho kocovinu. Zbavíme se jí pohledem na tisíce jmen těch, kteří byli ještě horší než my? A co když nebyli horší? Nejsem si ani příliš jistý tím, kdo a hlavně proč se mnou v těchto věcech souhlasí.“

Lze očekávat, že mnoho čtenářů s takovými popletenými názory těžko bude souhlasit. Je sice pravda, že prezident Havel v lánských rozhovorech řekl, že četba lustračního zákona mu nahání husí kůži a argumentuje odmítnutím kolektivní viny. Ale i prezident Havel si bude muset zvyknout, že budoucí zákony mu budou nahánět husí kůži ještě více a pak není jisté nic špatného na tom, že se žádá, aby z veřejných funkcí odešli ti, kteří se o komu-

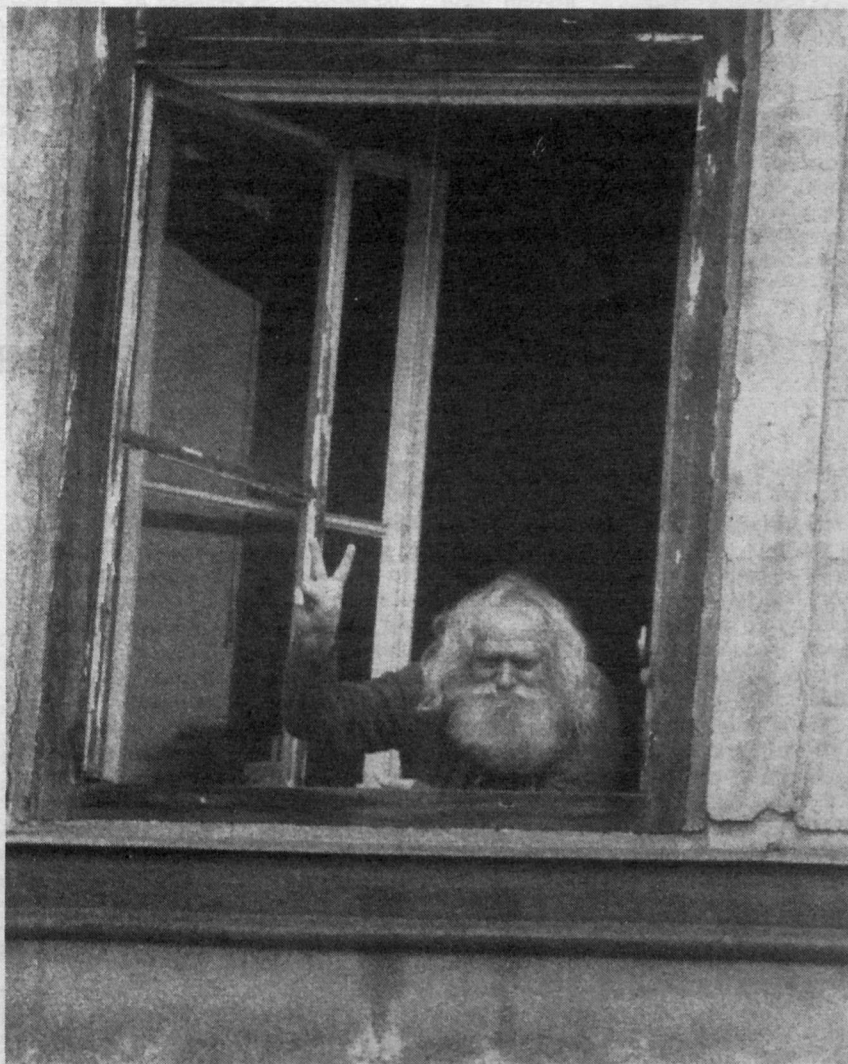
nistickou hrůzovládou nejvíce zasloužili. Mnoho čtenářů také nebude souhlasit ani s odmítnutím kolektivní viny, protože komunistou se nikdo nenarodil, ale dobrovolně stal a tak přispěl svým podílem k budování tohoto diktátorského režimu.

Je jen škoda, že lustrační zákon přichází tak pozdě a dosud nebyli potrestáni hlavní aktéři. Prezident Havel ve svém novoročním projevu řekl: „Chyba se stala zřejmě až později, v prvních měsících roku devadesátého, kdy jsme všichni podcenili neobyčejnou prohnatost svých dřívějších protivníků a jejich neobyčejnou schopnost rychle se přizpůsobit novým poměrům. Těžko a dlouho se tato chyba asi bude napravit. Napravit se ale musí.“ V této souvislosti je také škoda, že prezident Havel nám (exulantům, ale i jiným) na dopisy a podněty neodpovídal a neodpovídá, zatímco bývalý městský tajem-

ník KSČ Štěpán, který pobyl krátkou dobu ve vězení za studentský masakr, dostal osobní prezidentskou odpověď během 5 dní, jak si Štěpán pochvaluje ve své knize, kterou ve vězení napsal (jako Hitler neblahé paměti), a kterou nyní na svobodě hrdinsky podpisuje.

V souvislosti s Občanským hnutím došlo k zajímavému pokusu. Když totiž známý exilový megaloman a podivná postava Jiří Kotas v Československu neuspěl s pravicovým seskupením, bylo jen otázkou času, kde se opět vynoří ve snaze se dostat do parlamentu pod jakoukoli hlavičkou. A ejhle, došlo k setkání Kotasovy Konzervativní strany se značně narůžovělým Občanským hnutím. Potvrzení tohoto pokusu plyne z prohlášení (podle Lidových novin z 18. 12. 1991) ze schůzky předsedy OH J. Dientsbiera a předsedy KS J. Kotas (podle osobní kartičky reklamující obor, který v exilu nevykonával: Specia-

Snímek Alexander Goll

list on prehistoric and classical archeology - reconstruction and estimates - Europe, Americas, Asia, South Seas): „...dochází k vzájemnému vyjadřování politických a programových stanovisek tak, aby se na politické scéně objevila koalice předkládající občanům jasnou alternativu svobody, demokracie, právního státu a prosperity“. Díky informovanosti některých svých členů Občanské hnutí z této lukrativní nabídky vycovalo a odpustilo si spolupráci s bývalým exilovým pseudopolitikem, současným politickým oportunistou a novopečeným bankovním odborníkem.

7. prosince kanadská televize uvedla zajímavý program BBC s přesmyčkou kunderovského názvu „The Unbearable Difficulty of Forgetting“, tedy Nesnesitelná těžkost zapomínání, program o současných lustracích v Československu. Na obrazovce defilovala řada bývalých funkcionářů typu tajemníka Štěpána, generála MV Lorence, několik negativně prolustrovaných včetně pana Budaye z původní VPN, který nám prozradil něco, co jsme nevěděli, že přijmutím lustračního zákona „nebyly do drženy dohody o nerevanší“. Nejhorší dojem z obrazovky zanechal Jiří Dienstbier, který mluvil o porušení lidských práv lustračním zákonem, atd.

Jiří Dienstbier také tvrdí, že na jeho ministerstvu je již prolustrován každý, od šoférů až po něho samotného. Poslanec Devátý vzápětí však předložil seznam spolupracovníků StB, kteří stále na jeho ministerstvu a velvyslanectví slouží. Soudě podle zkušenosti z československého velvyslanectví v Ottawě bych věřil spíše panu Devátému, protože zde stále sedí podle lustračního zákona neklasifikující se pro funkci velvy-

slanec Rudolf Schuster, což, jak se ukazuje bylo chybné jmenování od prvého okamžiku (viz výše citace z prezidentova novoročního projevu). Celé velvyslanectví s výjimkou jediného nově příšlého jsou staré struktury, poplatné velvyslanectví včetně předrevolučního šifřanta (pro koho a co vlastně stále celý den šifruje?) a vojenského přidělence starého kalibru.

Údajně v Praze koluje memorandum J. Dienstbiera o vyjmutí z lustračního zákona velvyslankyně v USA R. Klímové, která prý je nepostradatelná. I když R. Klímová svoji podporou disidentského hnutí v poinvazním období je mnohem přijatelnější než velvyslanec Schuster, její členství v prověřkových komisích na vysokých školách v padesátých letech nedává důvodu k výjimce ze zákona. Ostatně každý je nahraditelný bez ohledu na funkci.

Když byl nedávno ministerský představa M. Čalfa s P. Rychetským a delegací v Číně, měli vyslovit čínské vládě stížnost na nedodržování lidských práv, protože před časem prezident Havel stížnost písemně vyjádřil a na svůj dopis nedostal odpověď. Jak ale sdělil P. Rychetský, v letadle mezi Pakistánem a Čínou se naši vládní činitelé rozhodli, že by nebylo vhodné se o lidských právech zmiňovat a čínské předáky dráždit. Dali se tedy vodit raději po potěmkinovských továrnách. Tato zbabělost, kontrastující s nedávnou kanadskou parlamentní delegací je více než markantní a pro Československo zahanbuje.

Bratislavský Kulturní život uveřejnil povídku M. Kasandry „Posledná večera“, nepřilíš povedené dílko s nevkusně líčenou katolickou tematikou. Uveřejně-

ní povídky však vyvolalo u některých politiků, zejména J. Čarnogurského a F. Mikloška úplnou hysterii, volání po zastavení finanční podpory Kulturnímu životu a podání žaloby. Stejným politikům ale nevdalo se dobrovolně účastnit pohřbu Gustáva Husáka a vzdát mu tak čest, kterou si vůbec nezasloužil. V Slovenské národní radě pak z iniciativy F. Mikloška poslanci minutou ticha uctili tohoto normalizátora, který měl být ještě za svého života volán k zodpovědnosti za zradu na národech, demonstrovanou svojí bezostyšně oportunistickou a prodejnou politikou vůči sovětským okupantům.

Politici typu Čarnogurského a Miklošky nemají charakterní vlastnosti, které by byly zárukou solidnosti a upřímného jednání slovenské části dvou bratrských národů, Čechů a Slováků (podíl viny má i český premiér P. Pithart pro své měkké a nedůsledné postoje). A to nelze opominout údajně nejoblíbenějšího a zatím odstaveného slovenského politika Mečiara, který má zájem o uspořádání voleb na Slovensku v dubnu, aby tím ještě více narušil již nyní komplikovanou federální a republikovou politiku.

Československo se nachází v nelehké situaci, bez referenda a tím i vyjádření názorů svých občanů na základní otázky vzájemného soužití, bez ústav a zatím i bez volebního zákona, který je předpokladem pro volby, které jsou přede dveřmi (kdy doufáme, že v zahraničí budeme moci volit korespondenčně). Děsivý scénář a lze jen doufat, že se najde pár statečných a houževnatých politiků v čele s prezidentem, kterým se podaří nalézt přijatelné řešení.

Magická Praha

STANISLAV REINIŠ, Kanada

Protože jsem přišel do Prahy z venkova v pomaturitním věku, byl jsem vždy považován za venkovana, a v hloubi duše se venkovane cítím. V Praze bych se nikdy neodvážil usedlím říci, že pocházím z Rakovníka. Určitě by se mi Pražáci posmívali a byl bych vyloučen z kruhu zsvěcenců. I kdybych šel na konec světa a tam se stal králem, nemohu se tím pádem nikdy stát opravdovým Pražákem.

Proto Prahu miluji prostou buranskou láskou. Prošel jsem všemi uličkami historického jádra. Propochodoval jsem Žižkov, Vinohrady, Smíchov, Košíře, Letnou, Nusle, Holešovice, Vršovice, systematicky blok po bloku, kolem ohrad a pavlačových činžáků. Byl jsem v ulicích Karlína, kam nikdy nevstoupila noha obyvatele Střešovic. Byl jsem a díval jsem se, taje přítom dech.

Toužil jsem, marně, být starousedlíkem, kterého každý na ulici zná a zdraví. Chtěl jsem být součástí mystéria to-

hoto města. Chtěl jsem umět, co umí nejposlednější chudák, narozený ve Městě, a co neumějí vetřelci, i kdyby v Praze prožili půl života: Jak správně ve Městě žít, jak se chovat, aby na člověku bylo pražáctví vidět, jak proplouvat životem s lehkostí a dokonalostí vyloučenosti.

Vždycky mě vzrušovala Praha tajuplná, historická, romantická, jak jsem o ní četl ve starých ročnících Světozoru a Zlaté Prahy. V zákoutích Starého Města, v průchodech a podloubích, za zavřenými dveřmi domů jsem tušil a představoval si oběti dávných hříchů a zločinů, vyschlé mumifikované mrtvolky novorozenců pod rubášem pavučin, podivné Newtonovu mozkou podobné preparáty v lahvích formalinu, vzděné výklenky s kostřami leprosných a syfilitických ubožáků, kteří za živa nasmělí na ulici. Ze sklepení vystupovaly sešlé stařeny na kloubnatých zchromlých nohách, a zanedbaní dědečkové

se žlutavými plnovousy namáhavě vlekli papírové krabice k tajemnému cíli.

Tajemstvím nad jiné byl pro mne vždy orloj. Figurky vystupující z věže, určitě pokaždé znovu naleštěné mlčenlivým hrbáčem, skrývající se hluboko v podzemí, odkud je musí každou hodinu vláčet nahoru do věže a rozestavit ke kratičkému představení. Kdo viděl, kde se skrývají apoštolové během hodiny? Jak to, že si otevřou okénko, pochodují a pak si je zavřou? Vždyť Mistr Hanuš, tvůrce orloje, prý neexistoval? A i kdyby, vždyť už je dávno mrtev, a stroj stále jde.

Po ulicích chodili podivní, jací se v Rakovníku nevyskytovali. U nás jsme měli pouze Zlatou Rybku, Barušku Pankráčovou a Frantu Flaksu z Pavlíkova. Zde v Praze takových byly stovky. Přesunovali se z tajných brlohů do hospůdek schovaných ve dvorech činžáků. Nedívali se ani vpravo ani vlevo, nemuseli, patřili Městu a Město patřilo jim,

byli naprosto suverénní ve své jedinečnosti, neopakovatelné monotypy propletených genů, které do Města přinesli dobyvatelé a cizinci od Ibrahima ibn Jákuba až k synům afrických náčelníků na zkušené v Evropě.

Praha byla a je pro mne zároveň děvkou a jejím zákazníkem, zlodějem a obětí, násilníkem i nevíňátkem.

Po letech, při prvním návratu ze země neromantické, jsem ještě tuto skrytou Prahu plnou tajemství našel. Praha byla jako dřív, jenom špinavější. V průchodech Starého Města, kterými se můžete dostat až do středu křivolace stavených bloků a z kterých vyjdete na místě nečekaném, pokud vůbec ještě kdy dokážete vyjít, jsem viděl šedivá neprůhledná okna, dveře s visacími zámky, rezaté stažené rolety, za kterými byly určitě naskládány podivuhodné kované kufry se zapomenutým obsahem, zaprášená skladiště zklamaných nadějí, snad poklady kupců z Mezopotámie. Skryté oči mne stále ještě sledovaly na každém kroku, tváře civící ze stínu, se zsinálými rty a smrtelným potem na čele.

Tehdy jsem si říkal: "Toto město jsem miloval, je to totéž město?," Bylo to totéž město, jen já jsem byl trochu jiný, chudší o klobouky, zapomenuté v hotelích Nebrasky, Nigérie a Nizozemí, a bohatší o cetky z trhů v Burkina Faso a v Mexiku.

Od prvního návratu se na Prahu dívám jako na zrychlený film. Každých šest měsíců, při novém návratu, se ob-

Pravděpodobně první pohled na Prahu neznámého autora datovaný do roku 1493.

rázek mění. Jakoby vřdycky někdo švihl čarovným proutkem. Od dob předvolebních k minulým vánocům, od minulého léta, kdy si na mne vrchní z restaurace vyjel, že jsem se divil, že mají obsazeno i když měli prázdno, až k dnešku.

Vidím to, co druzí vnímají jen nezřetelně, vidím mikroskopické pohyby, sčítají cí se den po dni. Pozoruji, jak se sklepení mého mládí otevírají, stařeny mizí, objevují se světla a tmavé kouty ožívají, protože v nich dívky prodávají obrazy a hrnky a krásné věci dámám z dalekých krajů. Za šedivými okny kdosi vyhazuje do smetí zaprášené mrtvolky novorozenců, narozených z hříchu. Jdu pozdě večer okolo domu, kde bývala slepá zamalovaná okna a nápis "Sklad Řemeslnických potřeb n. p.," a člověk tam tluče kladivem a do regálů rozkládá voňavky a chléb. A ze mne se zase stá-

vá okouzlený venkovan, který prochází ulicemi Prahy a dívá se.

Protože vše je už zas jiné. Město dýchá, probouzí se a žije. Mnozí se zase začínají snažit, kmitají a vymýšlejí, a je jich víc a víc. Mohl bych vyprávět, jak na mne byli v obchodech hodní a slušní, jak se i vrchní usmál a na úřadě poradili. Ale to je jen povrch. Uvnitř je toho mnohem víc.

Tohle vše jsem napsal pro ty, co sem jeli jednou loni a zařekli se, že už ne, co napsali hlubokomyšlné úvahy o zkaženosti národa ze všech nejhoršího, co se ještě loni pokoušeli radit a odsuzovat. Zírejte a divte se, všechno je jinak. Nejen Praha, ale i celé Československo se stává zemí celozemní, zemí života, a tak jsem je začal poprvé vidět teď, před vánocemi roku 1991.

□

Ztratil vlast a získal celý svět

VÁCLAV TIKOVSKÝ, Praha

V LETOŠNÍM ROCE CELÝ KULTURNÍ SVĚT VZPOMENE 400. VÝROČÍ NAROZENÍ ČESKÉHO PEDAGOGA, UČENCE A THEOLOGA JANA ÁMOSE KOMENSKÉHO

V Přerově, v němž kdysi Komenský navštěvoval bratrské gymnázium a pak zde sám pedagogicky působil, postavila skupina nadšenců repliku Kolumbovy karavely, s níž hodlá 1. května 1992 vyplout z Prahy. Prvním jejím cílem bude Naarden, místo posledního odpočinku národního velikána.

Dále bylo oznámeno, že v Praze v roce čtyřstého výročí zahájí činnost evropské gymnázium, na němž budou přednášet pedagogové nejen domácí, ale i zahraniční. Bude to gymnázium,

jaké nám budou všichni závidět. Ale bohužel - bude jen jedno.

A konečně, na což zapomenout už vůbec nelze, ministerstvo školství uvolnilo 330 milionů Kčs na úpravu učitelových platů.

Kromě toho bude uspořádán komeniologický kongres, redakce časopisu Komenský, který u nás vychází už déle než sto let, vydá obrazový soubor.

Tady ovšem pozor: pokud by se mělo stát jenom tohle, oslavili bychom výročí jako každé jiné. Výročí, jichž jsme se za uplynulých 40 let naoslavovali tolik, že jsme v tom nabyli jisté zběhlosti.

Domnívám se však, že jubileum Komenského, tak významné a velké, by se mělo výrazně odlišovat. Mělo by pro nás znamenat mnohem víc.

Portrét Komenského od holandského malíře J. Owense z let 1657-1662. Byl objeven teprve začátkem našeho století, při jedné aukci v roce 1905.

tele ze závislosti na donedávna vládnoucí ideologii, zbavit ho ponižujících příděchů minulosti, zajistit mu důstojnou existenci.

V podmínkách, v nichž stále ještě žijeme, nepůjde o samozřejmost, jak by se snad mohlo zdát: pokrokový proud v českém učitelstvu, který se zřetelně vydělil po listopadové revoluci, pro to bude muset vynaložit jisté úsilí. Věrně však, že přinese pozitivní výsledky.

Základem pedagogického odkazu Jana Amose je pozornost k dítěti, pozornost k dětskému světu. Mějme to na paměti i uprostřed starostí, jež na nás valí doba. Co vložíme do dětské duše dnes, přinese plody zítra: je to setba pro budoucnost.

Až si budeme připomínat Komenského, osobnost v našich dějinách bezkonkurenční, budeme myslet i na jeho pouť tehdejší Evropou. Patrně si přitom vzpomene na výrok francouzského historika J. Micheleta: „Ztratil vlast - a získal celý svět.“

Je pravdivý. Zdá se být dokonce blízko skutečnosti, že kdyby Komenský mohl zůstat doma, ve vlasti, sotva by se asi rozvinul do onoho rozměru, jež mu dala Evropa. Jeho osobnost si budou bezpochyby připomínat v Lešně,

Stockholmu, v Amsterdamu, v Londýně, Šarospataku - s hrdostí a pýchou, že hostili jednoho z největších duchů z přelomu dvou velkých epoch. Všude tam, kde v zahraničí existuje české společenství, vzpomenu Komenského s dojetím a láskou. Vzpomenu jeho nezdolné víry, že vzdálená vlast - jakkoli těžce zkoušená - nebude zdeptána úplně a nezahyne. Naopak: že se dočká nového rozkvetu a obrození.

Novodobá česká emigrace touto myšlenkou žila po celá dlouhá čtyři desetiletí. A nejen žila: aktivně pro ni pracovala. Krajané v zahraničí budou moci Komenského svému okolí připomenout patrně nejučinněji. Nepochybujme, že nezůstanou ve svém úsilí osamoceni. Velké jubileum J. A. Komenského se zcela jistě stane příležitostí k propagaci obrozeného Československa.

Neměla by ovšem existovat jenom rovina oslav veřejných. Osobnost Komenského by měla oslovit i každého z nás. Měli bychom si připomenout nejen jeho dílo (mimořádně obrovské už svým rozsahem: jen zřídka si uvědomujeme, že Komenský napsal za svůj život 250 knih), ale i jeho životní pouť, životní úděl. Úděl bezpochyby tragický, trpkost života bez vlasti, se steskem po

domově, s tíživým vědomím nemožnosti návratu. Úděl člověka stíhaného osudovými ranami.

Kde bral sílu, aby jim mohl čelit? Aby byl schopen vždy znovu povstat a jít dál?

Bezpochyby ve své víře. Ve víře hluboké a vroucí, z níž jedině mohl čerpat posilu a povzbuzení. Zdalipak právě tato stránka osobnosti Komenského neskrývá v sobě inspiraci i pro dnešního člověka, často zmítaného nejistotou doby, světem stále ještě zastíněným odpalovacími rampami - napadne nás možná otázka...

Buď jak buď, měli bychom si slíbit, že v roce velkého jubilea bychom každý měli učinit něco pro vlast. A uctít památku národního velikána třeba tím, že si přečteme aspoň jedinou z jeho knih. Nebo aspoň knihu o něm...

A úplně na závěr přání: Kéž bychom v den jeho narozenin znovu prožívali onen pocit, který nás rozechvíval před několika málo lety, při svatořečení Anežky České - totiž že znovu žijeme jako národ. A že máme vsutku velké postavy, jimž jsme stále zavázáni nikoli pouze pocitem vděčnosti, ale i dosud trvajícím dluhu.

Snímky: archiv redakce

Sametem rehabilitovaný Pich-Tůma

VÁCLAV JAKOUBEK, USA

Temná noc ve strži uprostřed lesa. Z rokle vystupuje mlha a větve stromů probleskuje bledý měsíc. Na dně strže dva myslivci Caspar a Max odlévají čarovnou kuli, která nikdy nemine cíl - která ale někdy skolí svého střelce...! Mrak zastíní měsíční svit, šlehně blesk a za dunění hromu se v podobě Černého myslivce zjeví ďábel Samiel... Scéna z druhého dějství opery Carl Maria von Webera, Čarostřelec.

Scéna podobná - hluboká noc uprostřed lesa. Měsíc probleskuje skrze vršky stromů a bledé světlo osvětluje mlhou zahalenou cestu. Je letní noc, polovina června r. 1948, kdesi ve slovenských horách. Noční ticho přeruší burácení motoru a cestu zaplaví záře reflektorů automobilu. Vůz zastaví, ztichne, světla zhasnou a ven vystoupí tři muži. Na rozdíl od shora popsané scény, tento děj a co následuje není fantasie stvořená génielem umělce, ale skutečnost zplozená a provedená patologickými zločinci, kteří v únoru 1948 uchvátili v Československu moc. Jména tři mužů vedle vozu: Antonín Liška, Zdeněk Říha a několikanásobný vrah, kpt. Miroslav Pich-Tůma, příslušníci StB. V kufru auta, spoután drátem, je čtvrtý muž, tajemník ústř. výboru strany nár. socialistů, ing. Petr Konečný, kterého tito stbáci mají odstranit beze stopy ze světa. Pich-Tůma otevírá kufr s obětí, vytahuje lopatu a krumpáč a nařizuje Ant. Liškovi, aby vykopal hrob. Tomu selžou nervy a není schopen pohybu. Pln opovření nad slabostí zelenáče bývalý komi-

sař partyzánů kpt. Pich-Tůma se ujímá práce sám. Do ticha zazní úder krumpáče a dopad lopatou vyhozované hlíny. Může vůbec někdo popsat pocity oběti komunistické zvůle, ing. Petra Konečného, který spoután v otevřeném kufru auta sledoval tuto děsnou přípravu na vlastní záhubu...? Ant. Liška, paralyzován hrůzou zalezl do auta a Zdeněk Říha, netečný pozorovatel Centra, si sedl na pařez a čekal na dokončení akce. Dlouho čekat nemusel. Kapitán byl s dírou brzy hotov a vrátil se zpět. Z kufru vyvlekl ztýraného, spoutaného muže a odvedl ho k jámě. Do ticha zazní dva výstřely...

O dvacet let později mjr. StB Ant. Liška svědčil u soudu v Příbrami: „...byl jsem tak rozrušen, že jsem nemohl nic dělat. Pich-Tůma, když vykopal díru, vrátil se k vozu a vyzvedl Konečného. Mně nařídil, abych sledoval okolí. Zůstal jsem stranou, když Pich-Tůma Konečného ranou do týla u té díry zastřelil... Na zpáteční cestě jsem nemohl rozrušením řídit a Pich-Tůma si přesedl k volantu... Byla ještě tma, když Pich-Tůma kdesi zastavil a řekl, že musíme ještě spálit Konečného svršky...“. Odjeli do ostravských oceláren a tam vhodili pytel svršků do vysoké pece...!

Proč byl ing. Petr Konečný zavražděn? Důvod normálně uvažujícímu člověku uniká, ale pro zvrhlé komunistické násilníky byl dostačující - ing. Petr Konečný se nevědomky dostal do zahlazování stop vedoucích k pachateli vraždy Jana Masaryka. Co předcházelo?

Snímky z archivu autora

10. března 1948 ráno byl na nádvoří Černinského paláce nalezen mrtvý ministr zahraničí Jan Masaryk. Stráží přivolaná kriminálka byla ihned z vyšetřování odvolána a komunistická bezpečnost ještě ten den případ uzavřela prohlášením, že Jan Masaryk spáchal sebevraždu. Tomuto „závěru“ celkem nikdo nevěřil. (Faktem je, že tragická smrt Jana Masaryka nebyla dodnes vysvětlena. Povídačkám z r. 1948 a 1969, které ji označily za sebevraždu či nešťastnou náhodu, uvěří snad jenom cvok. Ota Hora v knize Svědectví o puči píše, že se na ní „...podílela likvidační skupina npr. Tůmy se sídlem v Peclově ulici v Praze...“. Jde o kpt. Miroslava Picha-Tůmu. Jiný Tůma se u StB nevyskytuje a v rejstříku osob knihy Zpráva o organizovaném násilí je u jména Tůma poznámka: viz Pich-Tůma, Miroslav). Krátce na to se začalo proslýchat, že Masaryka zavraždil příslušník StB a agent NKVD, major Augustin Schramm. Vášnivý komunist, před válkou tajemník české komunistické mládeže, odešel po Hitlerově obsazení Čech do SSSR. Tam prošel školou NKVD a stal se instruktorem partyzánů posílaných zpět do vlasti. Mezi nimi byl i Pich-Tůma. Po válce se Schramm vrátil do Prahy jako nejvyšší agent NKVD v KSČ. Mjr. Schramm (podle této verze smrti Jana Masaryka) zajišťován „likvidační skupinou npr. Tůmy“ vnikl do Masarykova bytu, kde Jana po krátkém zápase omráčil a povallil do vany, kde se ho pokusil udusit polštářem. Poté ho, bezvědomého, vyhodil oknem koupelny na nádvoří paláce. Několik týdnů na to byl mjr. Schramm ve svém bytě zavražděn také. Na dopadení vraha rozputala komunistická policie hon a během krátké doby zatkla přes 3500 osob. Nakonec za jeho vraždu byli odsouzeni k smrti a popravení dva mladíci, Miloslav Choc a Slavoj Šádek, údajní mstitelé Janovy smrti. Oba dva to až do konce popírali a to i svým přátelům a knězi před popravou. (Páter Tellini, vězeňský kaplan, který odsouzené doprovodil k šibenici, zašel po popravě za Evou Duškovou, snoubenkou Choce, také na Pankrác. Jako kněz nemohl prozradit zpověď odsouzených, ale Evu

a ostatní na cele vyzval k modlitbě... za dva nevinné chlapce, kteří dnes ráno zemřeli...!) Byla to zjevná justiční vražda. Claire Sterlingová v knize Případ Masaryk líčí rozhovor s příslušníkem StB, kterého jmenuje Karel. Byl u StB od r. 1945, podílel se na přípravě a provedení puče v únoru 1948, na procesu se Slánským a následných čistkách. Dosáhl vysoké hodnosti, byl degradován, nějaký čas vězněn a pak propuštěn s podmínkou mlčenlivosti. Tento Karel označil za vraha mjr. Schramma jistého Jarina Hoška, styčného důstojníka mezi Centrem a operační skupinou mjr. Bedřicha Pokorného na M.V. (Mjr. Pokorný byl v r. 1968 po otevření případu Masaryk nalezen v lese u Brna visící na oprátce a zároveň s proříznutým hrdlem. Prý sebevražda.) Za motiv vraždy Schramma uvedl Karel potřebu Centra zahladit stopy - Masarykův vrah musel být umlčen. Vražda byla dobře připravena. Choc a Šádek, oba emigranti, byli vysláni zpět do vlasti jistým Vávrou-Staříkem, aby kontaktovali Schramma a jejich pohyb byl sledován. Oba se dostavili ke Schrammovu bytu několik okamžiků poté, co ten byl zastřelen. K tomu Karel uvedl, že se v letech 1948-1951 čtyři skupiny důstojníků StB tajně pokusily zevnitř vyšetřit

Masarykovu vraždu. Z nich byli tři zavražděni, většina ostatních skončila ve vězení a málokdo z nich přežil. Od těch získal informace, které naznačovaly, že když se dostali na stopu Jarina Hoška, „spadla klec“. Podle Karla to byl mistrovský tah: Centrum se zbavilo nepohodlného svědka, StB v krátkém čase uzavřela případ vraždy svého příslušníka a navíc se podařilo svalit vinu za zákeřnou vraždu „válečného hrdiny“ na americkou CIC, v jejíž službě oba emigranti byli...! V této atmosféře, jakési komunistické mini-heydrichiádě, z dodnes nevysvětlených důvodů se StBáci začali domnívat, že ing. Petr Konečný zná totožnost skutečného vraha mjr. Schramma. Použili nejprve provokace. Ve dvě hodiny ráno zavzornili tři muži u bytu Konečného. Vydávali se za pomocníky jeho přátel ze zahraničí, kteří mu přišli pomoci emigrovat. Jeden z nich mluvil pouze anglicky a druhý mu konverzací „překládal“. Konečný byl vylákan ven a odvezen do vily StB. Tam se z něho anglicky mluvící muž se svým „překladačem“ pokusil dostat totožnost Schrammova vraha. Konečný ale celou hru prohlédl. Byl tedy odvezen do pověstného „statku“ v Dejvicích, kde si ho vzal do „práce“ brutálností proslulý kpt. Miroslav Pich-Tůma. Po několikadenním mučení dospěl Pich-Tůma k názoru, že se asi jedná o omyl a vyvstala otázka, co se zatčeným. Podle komunistické logiky ho totiž nebylo možno ani propustit ani postavit před soud, protože už „věděl příliš mnoho“ a mašinerie na výrobu „procesů“ ještě neexistovala. Na poradě u šéfa StB, „v zájmu bezpečnosti strany“, prosadil fyzickou likvidaci ing. Konečného. A Josef Čech (později při výslechu umlátěl faráře Josefa Toufara, případ Čihošťský zázrak, pak velitel osobní stráže Ant. Novotného) navrhl spálení zavražděného v bedně ve vysoké peci. Provedení operace se ujal kpt. Miroslav Pich-Tůma. Ant. Liškovi nařídil obstarat auto s kufrem, do kterého by se vešla bedna. Když takové nebylo momentálně k dispozici, kpt. Pich-Tůma rozkázal vzít krumpáč, lopatu a pytel vápna. K večeru vyjelo z dejvického „statku“ auto se třemi muži v kabině a čtvrtým spoutaným v kufru a vydalo se na Slovensko, do lesů za Báňskou Bystricí.

V prosinci r. 1968 u soudu v Příbrami se kpt. Pich-Tůma k vraždě ing. Konečného vyjádřil: ...nepřemýšlel jsem o tom,

Česko-americké nakladatelství Pragma hledá překladatele, kteří mohou nabídnout literaturu, o níž jsou přesvědčeni, že by měla být v Československu vydána.

NAKLADATELSTVÍ PRAGMA
VYDALO TYTO TITULY:

N. Hill: **Myšlením k bohatství**, S. Gawain: **Tváří představitovost**, Charles Bukowski: **Všechny řítě světa i ta má**, Ch. F. Wetherall: **Končím s kouřením**, I. Fleming: **Dr. NO**, Osho: **O základních lidských právech**, G. Jampolsky: **Láska znamená zbavit se strachu**, S. Sen: **Cesta čaje**, J. D. MacDonald: **Tmavomodré sbohem**, A. Carr: **Sbohem, cigareto!**, I. Fleming: **Goldfinger**, J. Kovářik: **Na druhém břehu řeky...**

Své nabídky zasílejte na adresu: **PRAGMA, p.o. box 6, pošta 48, 140 08 Praha 4.**

Čtenáři, kteří by si rádi přečetli některý z naší vydaných titulů, si jej mohou objednat na naší adrese.
Těšíme se na spolupráci s Vámi.

Knihy z PRAGMY do celého světa!

co je zákonné a co ne. Zákony, které se mnohdy dochovaly z feudálních dob pro nás neplatily. Uznával jsem zákon jediný - zákon třídního boje! A plk. Josef Čech se k němu přidal: My se učili o třídním boji a ne o nějakém trestním řádu! a dodal: Konečný byl natolik důležitý, že toho kpt. Pich-Tůma zastřelil osobně - měl podezření, že věděl, kdo zabil mjr. Schramma...! Existoval tedy důvod vraha mjr. Schramma nikoliv odhalit, ale chránit, tj. „fysicky likvidovat“ každého, na koho padlo i jen podezření, že by ho mohl znát!

Když se později po těle Petra Konečného pátralo, nebylo k nalezení a vznikla otázka, byl-li vskutku zahrazen v díře vykopané Pichem-Tůmou. On, ani Zdeněk Říha se k tomu nevyjádřili a Ant. Liška, v době vraždy paralysován hrůzou, si tím nebyl jist. Je tedy možné, že ing. Petr Konečný byl podle původního plánu vhozen při zastavení v ostravských ocelárnách do vysoké pece. Faktem zůstává - do dnešního dne nebylo tělo ing. Petra Konečného nalezeno!

Rodičům a manželce zavražděného cyničtí komunističtí mocipáni dali najevo, že uprchl za hranice. Manželka Zdena se rozhodla odejít za ním. Při pokusu o přechod byla na hranicích u Chebu zatčena a po měsíčním vězení na Gottwaldovu amnestii vyhlášenou k jeho zvolení prezidentem propuštěna. Pak se obrátila na Josefa Pejškara, aby jí pomohl k odchodu za manželem. Jožka byl tehdy hlavou organizace, známé pod krycím názvem „Rozvodněná Dyje“, která převáděla vlastence, kteří prchali před komunistickým běsněním do Rakouska - a tak se paní Zdena dostala ven. Když organizace byla prozrazena a Jožka odešel také, setkal se se Zdenou Konečnou na krátko znovu, v uprchlickém táboře Arsenal v Ludwigburgu, kde paní Zdena po Petrovi stále pátrala. Když pátrání nikam nevedlo, odjela do Anglie, kde díky své znalosti angličtiny přešla do služeb gen. Františka Moravce. Tam se dozvěděla o tragickém osudu svého zmišleho manžela.

Kolik lidských životů měl Pich-Tůma v době vraždy ing. Konečného na svědomí, ví s jistotou jen on sám. Za války, kdy byl politickým komisařem partyzánské brigády, lidský život neměl cenu. Přežití jednotky mělo priority. V době, kdy se nikak nedala ověřovat výpověď v lese náhodně potkaných houbařů či milenců, v době, kdy byl každý možným provokátorem, se likvidace i jen možných zrádců dá pochopit. Proto o kulku do českého týlu nebyla u brigády Jana Husa nouze. V jednom z posledních rozkazů komisař Tůma nařizuje, že vzhledem k blízcímu se konci války je třeba maximálně šetřit životů. Budiž mu to připsáno ke cti. Bohužel, partyzánské metody ho neopustily ani po válce. Všude viděl spiklence a zrádce. V StB díky své minulosti získal mimořádné postavení. Hned po válce vybudoval agenturní síť ve všech nekomunistických stranách poválečného Československa a to i přes fakt, že stejnou síť měl stranický aparát, konkrétně odd. Karla Švába a před únorovým pučem organizuje vůči těmto stranám provokace. Nejznámější z nich je tzv. Mostecká aféra. Nenáviděl vojáky ze Západní fronty. Kdo, tak jako on, neodešel bojovat proti nacistům do

SSSR, byl zrádce. Po únorovém puči na likvidačním táboře Mírov, kde komunisté internovali vojáky západních armád, proto nabádal strážné, aby... poskytl vězňům možnost k útěku a pak je při něm postříleli...! Jednou z jeho obětí z této doby byl npr. ing. Bedřich Wiesner, podezřelý ze spojení s Anglií a Pichem-Tůmou umlácený při „výslechu“ k smrti. Další obětí se stala jeho partyzánská kolegyně z války Faitová, zatčena rovněž pro podezření ze spojení s Anglií. Když se k něčemu nepřiznávala, z vyšetřovací vazby zmizela a nastalo pátrání, kde je. Po dvou týdnech jí dr. Plaček objevil ve vile StB ve Velké Úpě v Krkonoších, kam ji Pich-Tůma unesl, držel v bedně a vyslýchal „svým obvyklým způsobem“. Kolderova komise způsob popisuje podrobněji: bití rozžhaveným železem do chodidel!

Kpt. Pich-Tůma vždy „pracoval“ samostatně a ohledy nebral na nikoho a na nic. Za únorové krize dostal Gottwald stížnost na bezdůvodné zatčení poslance Vl. Krajiny. Gottwald o zatčení nic nevěděl a zavolal si dr. Plačka, který o tom slyšel po prvé, ale dovtípil se, že se asi jedná o Tůmovu osobní akci. Zašel do budovy, kde měl Pich-Tůma tajné pracoviště, Krajinu tam našel a dal propustit. Časem se pro tyto samostatné akce stal Pich-Tůma nepohodlný i samotnému režimu a tak ho, jako mnoho jiných, tato obluda, kterou usilovně pomáhal vytvářet, pohltila. Ve skupině „zrádců lidu“ byl v prosinci r. 1951 postaven před soud a za „činy proti republice“ odsouzen do vězení. V r. 1955 byl propuštěn a hned se začal zajímat o rehabilitaci. Osobně se cítil naprosto neviný, odsouzený bez důvodu. Karel Kaplan, tajemník rehabilitační komise o tom píše: „Obrátili se na mě přátelé Picha-Tůmy a chtěli něco podniknout pro jeho rehabilitaci. Rozhodl jsem se o něm získat přesnější údaje u předsedy stranické kontroly Jana Haruse. Jakmile jsem se o Pichu-Tůmovi zmínil, začal na mě křičet a vyhodil mě. Podle Haruse byl Pich-Tůma zločinec odsouzený po právu a on rehabilitaci nepřipustí. Ať si to přečtu v jeho spise. A zde byla fakta otřesná!! Zcela důvodně nebyl Pich-Tůma nikdy rehabilitován!“ Takto kpt. Miroslava Picha-Tůma ohodnotil komunistický režim let šedesátých.

V opeře Čarostřelec služebník ďábla Zamiela Caspar hyne zasažen kulí, kterou si sám ulil. Podobný osud postihl i mnohé služebníky ďábla naší doby, komunismu. Ze zde jmenovaných ctitelů Rudého ďábla si Jindřich Veselý svoji ulitou kulí vpálil do hlavy sám a dr. Plaček a Pich-Tůma byli svojí kulí zasaženi také. Ti rány přežili. Ne na všechny se štěstí usmálo. S Pichem-Tůmou stál před ďábelským tribunálem plk. StB Osvald Závodský, předválečný člen KSČ. Toho jeho kule skolila. Rudý ďábel, jemuž upsal duši, ho nechal tři roky v base a potom, v r. 1954, po Stalinovi, kdy bylo jasné, že „obvinění“ proti němu byla vykonstruována, ho dal odpravit. A že bezcitnost komunistických katanů si nevybírá, svědčí fakt, že Závodského manželku nechali škodolibě vyběhávat žádost o milost pro manžela dávno po té, co toho oběsili...!

Bývalý kapitán Miroslav Pich-Tůma žije dnes na zaslouženém odpočinku v Trutnově. 16. května 1991 se v týdeníku Kr-

konošské Noviny objevil článek trochu oslavující komisaře Picha-Tůmu, třebaže naznačuje, že vše není tak slavné, jak se zdá. V poznámce za článkem redakce píše, že pan Pich-Tůma žádost o interview odmítl a upozornil, že JE rehabilitován! Fakt je ten, že v té době rehabilitován NEBYL! Dnes je tomu jinak. 26. listopadu 1991 Deník ČST vysílal segment věnovaný kpt. Pichu-Tůmovi. Pořad oznámil, že ten byl 3. července 1991! v tajném řízení rehabilitován a pozastavil se nad zákonem, který umožňuje zbavovat viny i brutální vrahy. Co Pich-Tůma nedosáhl od ďáblů - komunistů - jimž zasvětil život, dostalo se mu bez problémů od režimu nového, spravedlivého a po všech stránkách opravdu sametového...!

Ptám se tedy, není snad toho sametu se zločinci typu kapitána Miroslava Picha-Tůmy příliš...?!

**Mgr. Eliška
Kotrbová-Wagnerová**
advokátka
České advokátní komory
právní porady, zastupování,
obhajoby.
**Kancelář v Kanadě
a v ČSFR**
Adresa:
RR 1, KARS - Ottawa
Ontario K0A 2E0
Tel.: (613) 692-1082

**PRAŽSKÉ
UZENÁŘSTVÍ**
364-1787
638 QUEEN ST. W
TORONTO M6J 1E4

pražská šunka
pražské uzeniny
maso la jakosti
denně čerstvá
chutná jídla
a cukrářské výrobky

„Vostrovka“

OTA RAMBOUSEK, USA

Časopis vycházející jednou za dva měsíce má zcela jiné poslání než deník, který zaznamenává zprávy nejčerstvější. Druhý den se příhoda stala „včera“ a již zvolna upadá v ruch a kolotu všedních dnů do zapomnění.

Přesto se domnívám, že u událostí mimořádných, jako je např. listopadová leopoldovská tragédie je nutné i po čase se pozastavit, zhodnotit okolnosti, příčiny a z nich vzniklé důsledky.

Žijeme na zcela jiném kontinentě, zprávy docházejí opožděně; jsou kusé a nepřesné. K zamýšlení nad událostí mne vyprovokovalo několik okolností:

Předně je Leopoldov pro mne jakýmsi „kmenovým“ kriminálem. „Sloužil“ jsem tu devět let. Ještě důležitější je fakt, že jsem minulé léto dostal příležitost Leopoldov navštívit, projít a na vlastní oči vidět zkázu po březnové vzpouře v r. 1990. Ani ve snu jsem netušil, že již za pět měsíců bude toto místo pro mnohé tak neblaze významné opět na „pořadu dne“.

Zkusme zrekapitulovat, pokud to jde z lišících se novinářských komentářů loňskou leopoldovskou „vostrovku“: Jen na okamžik odbočím; Útěk - ve vězeňském žargonu „zahejbačka“, „zahlásit odchod“, „dát si kopačky“, a mnoho jiných výrazů, se v zásadě dělí na dva druhy: Útěk s určitým náskokem; tajně, jako je např. tunel, pronik zdí, přeřezání mříží, použití pakliče, falešných klíčů, apod. Druhý způsob, o mnoho riskantnější je „vostrovka“. Prchající nemá prakticky žádný náskok, utíká doslova před očima strážných. Skok z auta, vlaku při eskortě, napadení dozorce apod. To je případ leopoldovský; provedený promyšleně, s předběžným průzkumem zvyků dozorců, místního řádu, systému ostrahy. K tomu navíc s nelítostnou rozhodností profesionálních vrahů.

Ale popíšme, co se ve věznici zhruba událo: V sobotu večer, 23. listopadu uprchlo sedm vězňů. Byli to:

Tibor PO. GÁRI, nar. 1961. Trestný čin: loupež. Notorický útekář, iniciátor celého masakru. Má na svědomí tři z pěti zabíjených. Výstup z trestu: 27. 3. 1993.

Miloš URIGA, nar. 1969. Trestný čin: loupež. Výstup z trestu: 19. 1. 1997.

Ondřej HAVRAN, nar. 1961. Trestný čin: vražda (v r. 1991 utekl společně s Urigou z Ružomberku.) Výstup z trestu: 28. 9. 2005.

Dalibor BAJGER, nar. 1971. Trestný čin: vražda. Výstup z trestu: 12. 4. 2000.

Bartoloměj BOTOŠ, nar. 1965. Trestný čin: loupež. Výstup z trestu: 11. 7. 1999.

Václav FEDÁK. Trestný čin: krádež. Výstup z trestu 22. 6. 1994.

Vladimír DUDA, nar. 1966. Trestný čin: krádež. Výstup z trestu 24. 9. 1998.

Všichni odsouzeni do třetí nápravné skupiny. Stojí za zmínku, že nejméně trestu, dva a půl roku, zbývalo právě Polgárovi, který přišel do vězení s 18ti měsíci.

*

Zraněný pedagog, npor. M. KEPÉŠI vypověděl, že kritický večer mu 3x nevycházelo sčítání. Již po kontrole požádal vězeň Uriga referenta o koupel. Ten je povinen jít s ním. Nezávisle na této okolnosti přišel Polgári k pedagogovi a žádal návštěvu spoluvězně.

Nedovedu si dobře představit podobnou činnost za našich dob, k tomu navíc po uzávěrce. Npor. Kepéši též říká, že zvýšená aktivita určitých vězňů měla být nápadná. Např. u Polgářiho byla zloba a nenávisť v poslední době zřetelná. A byl to Polgári, který chtěl po uzávěrce navštívit Urigu.

A ještě jedna podstatná okolnost, o které nikdo nemluví, kterou ale zná každý vězeň, zabývající se myšlenkou na útěk: Podzim je nejideálnější roční období pro útěk: Dny jsou krátké, brzo se stmívá, noci dlouhé. Na stromech a v polích je leckde ovoce, zelenina. V přírodě je klid, na polích se nepracuje a jak dále uvidíme - sláma je uložena do stohů. Výborné místo pro úkryt, přespání.

Je zřejmé, že tady někde je začátek tragédie; hrubého opomenutí ostrážnosti...

*

Pojďme však k věci: V době přepadu a po březnové vzpouře, kdy velká část

Leopoldova vyhořela a byla zvandalizována, jsou vězni lokalizováni jen na několika málo místech: Na Nových samotách je vazba. Na místě bývalé nemocnice, na zcela opačném konci u východní brány je dnes oddíl pro odsouzené. A přímo proti budovám historických oddílů 1.-4., které jsou zcela zničeny požárem, na místě bývalého pracoviště Konopa, stojí dlouhá budova, v jejímž přízemí je ústřední kuchyně se sklady. Nahoře v prvním patře oddíl 5., o kterém bude řeč. Nová, dvoupatrová nemocnice, oddíl 6. je přímo spojena s Novými samotami. Bývalý Úsvit a budova bývalého velitelství (které je nyní před věznicí), je oddíl 8. ovšem též vyhořelý jako dnes již zbouraná „Hala“.

Podle předběžné zprávy, kterou poskytl Ministerstvo spravedlnosti SR Četce, začalo vše na pátém oddílu při střídání strážních směn.

*

Zločinci zde nejdříve napadli npor. Slobodu, kterého usmrtili noži. Vzápětí přišli dva příslušníci vystřídat kolegy. Pod hrozbou zabít je vysvětkli z uniforem, svázali a surově zbilili. Podle předběžného šetření se do nich převlékli Polgári a Uriga a odešli na hlavní bránu. Zde museli postupně projít třemi elektricky ovládanými brankami. Nejdříve, u Nových samot na hlavní silnici, brankou v ostřelovacím pásmu, a malými ocelovými dveřmi v bráně do samotného průchodu, kde byla kdysi návštěvní síň, dnes operační středisko. (Všimněte si na obr. že přímo proti brance v ostřelovacím pásmu, u znamení STOP je okno, odkud operátor

Vchod do Leopoldova. Vstupní branka vlevo.

měl zločince vidět. Vchod do vlastní brány je o dva metry vlevo.)

Ze zprávy nevyplývá, kolik vrahů vlastně v té chvíli bylo. Je to důležité pro další vývoj situace. Hrubým nedopatřením se dostali do prostoru brány. Dosud to tu vypadá stejně: Dlouhý, tmavý průchod v šancích ještě uzavřený bytelným katrem. Výjezd z celého ústavu uzavírá další ocelová brána. (Viz obr. Pro pěší je určen vchod vlevo.)

Jen na místě návštěvární je operační středisko, nervové centrum celé ostra-hy. Až sem se pachatelé bez překážek dostali. V kritické chvíli zde byl strážný a dvoučlenná hlídka. Všechny tři bez skrupulí zavraždili. Všimněme si: Dva vrazi proti třem ozbrojeným příslušníkům? Poté, už vyzbrojeni vnikli do operačního střediska a zde zavraždili zástupce velitele směny. Při přepadu se zločinci zmocnili jednoho samopalu vzor 58, jednoho samopalu vzor 61, a pěti pistolí vzor 50/70.

Pod hrozbou zastřelení vzali s sebou jako rukojmí operátora Pavla Zbojeka, se kterým se **vrátili** na 5. oddíl. „Tam se k nim přidali další odsouzení,“ říká oficiální zpráva.

*

V této chvíli vidíme na celém příběhu největší zádrhel: Pachatelé museli totiž opět projít všemi třemi brankami. V bráně byli všichni příslušníci pobiti. Nechali zde někoho z dalších vrahů, který byl instruován zajištěným operátorem jak branky otevřít? Vrátil se jen jeden? Nemohli je nechat pootevřené. Vchod je pod kontrolou strážných na věžích, byť asi 100 metrů vzdálených.

Cesta na 5. oddíl vede napříč polovinou rozlehlého objektu. K tomu potřebují čas na vyvedení dalších spoluvězňů. Zpráva se též zmiňuje o vězni Kováčovi, kterého Polgári dvakrát postře-

lil, když se zastával dozorců. Bylo to nyní při návratu, nebo měl Polgári zbraň již při přepadu na samém začátku?

Každopádně – při nejlepší snaze musela cesta na oddíl a zpět na bránu trvat 15–20 minut. A další záhada: Novinová relace říká: (cit.) „Operátor Pavol Zbojek, kterého vzali s sebou jako rukojmí se sotva mohl prokazovat za tři lidi.“ Znamená to tedy, že ho vzali již cestou na bránu a skutečně byli tři? To by vysvětlovalo opěté otevření branky. Nebo termín „tři lidi“ míní operátora a oba vrahy v uniformách? Příliš mnoho nejasného. Stejně jako představa hlavního vchodu do věznice, i když v sobotu večer, kde mimo čtyř povražděných není - řekněme 20 minut - ani živáčka?

*

Ať tak či onak: Sedm mimořádně nebezpečných ničemů, rozhodnutých se nezastavit před ničím a nikým, jde i s rukojmím do Leopoldova. Nenávist Polgářiho jde tak daleko, že se vyptává na adresu dalšího příslušníka a jen díky duchapřítomnosti dotazované, neuspěje. Zmocnili se tu vozidla, operátora za jízdy vyhodili nezraněného a odjeli směrem na Piešťany. Během jízdy se dostali do protisměru, jen o vlas minuli auto, které řídil lesník Josef Snopek a narazili na strom. Polgári se samopalem vystoupil a když se majitel vozu dal příkopem na útěk, postřelil ho.

U Madunic vozidlo opustili a naskočili do vlaku. Ujet se podařilo pouze pěti pachatelům. Dva zůstali před Madunicemi a ti také byli postupně dopadeni krátce po půlnoci ze soboty na neděli.

Zbývajících pět uprchlíků zjistilo, že jedou zpět do Leopoldova a tak opět z vlaku vyskákali. V neděli 24. listopadu

Vstup do hlavní brány zevnitř. Přímě proti brance v ostřelovacím pásmu u znamení STOP je okno, odkud měl operátor zločince vidět. Vchod do hlavní brány je o dva metry vlevo.

Snímky autor

odpoledne byli obklíčeni, když se ukrývali ve stohu slámy u obce Žilkovce, okr. Trnava.

*

Pět zavražděných, čtyři zranění příslušníci Sboru. Dva z nich v kritickém stavu. Nože zasáhly životně důležité orgány. Dvakrát postřelený vězeň Kováč, zraněný lesník Snopek. Nakonec i sám Tibor Polgári, vedoucí a iniciátor celého nesmyslného masakru leží, přísně hlídán v nemocnici. Byl postřelen při zatýkání, jeho zranění není životu nebezpečné.

*

„Trest smrti pro všechny,“ vyjadřuje svoje mínění veřejnost. Jenže - kde není zákona, není trestu - zní elementární právnícká poučka. Trest smrti je v Československu zrušen.

U nás, ve Spojených Státech někde trest smrti existuje, jinde ne. Např. zde v New Yorku je absolutní trest zrušen od r. 1967 a dlouhá léta se zákonodárci snaží o jeho znovuzavedení, protože policisté, ale i obyčejní občané jsou tu střílení a zabíjeni jako zajíci.

Senátor d'Amato podal podnět, aby zákon o trestu smrti za zabití policisty, dozorce, či v případech zvlášť zavrženíhodných, byl Federální; tedy platil na celém území USA.

Protože humanita prostě nefunguje. „Ještě nemáme tak vyzrálou a stabilizovanou společnost, která by se obešla bez trestu smrti,“ říká ředitelka NVÚ v Pardubicích.

A nikdy mít nebudeme - dodávám já. Samotná hrozba a možnost trestu smrti je určitou zábranou při páchání brutálních činů. Námitka, že tento zákon může být zneužit např. proti politickým odpůrcům, neobstojí. Poukaz na dr. Horákovou, gen. Piku a všechny další nevinné oběti je nesmysl. V demokratickém státě je to vyloučeno. A naopak: Jakýkoliv násilnický, nepřátelský režim si velice rychle poradí. Vzpomeňme říšské zákony, nebo zákon 231/48.

*

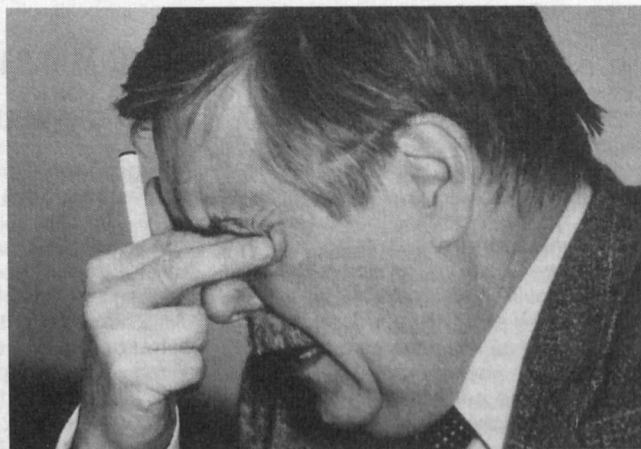
Humanizace vězeňství je krásná věc. O podmínkách, které panují v dnešních nápravných, se nám ani nesnilo. Ale striktní dodržování předpisů, diferenciací vězňů podle charakteru trestního činu, recidiva, důsledná ostraha a profesionální ostražitost, předvídatost, je bezpodmínečně nutná, nechceme-li, aby se podobné „vostrovky“ opakovaly.

Neboť - Polgári, Uriga, Harvan, Bajger a všichni podobní bestiální vrahouni nedlouho po soudu otnou. „Všem hrozí doživotí,“ říká zpráva o případu.

Dovolte, abych se pobaveně pousmál. Nemusíme dlouho hádat, jakými asi cestami se budou skryté úmysly těchto škůdců společnosti ubírat!

Otevřený dopis panu Rychetskému ale i prezidentu republiky, vládě, parlamentu a všem spoluobčanům

Snímek poslance Stomeho je od Alexandra Golla

Vážený pane místopředsedo vlády ČSFR,

dozvídáme se, že Občanské hnutí, strana ke které teď patříte, připravuje Zákon o exilu, a že tento zákon má umožnit odškodnění emigrantů vydáním cenných papírů. Rádi bychom věděli, zda máme být odškodněni za to, že nám předchozí strana a vláda zabavila majetky anebo i za to, že nás vyhnala ze země.

Měli jsme na vybranou buď se ohnout a nadále žít ve lži a útisku nebo odejít do úplné tmy a nejistoty. Odešli jsme často s nasazením života a nechali jsme doma domy, zahrady, zařízení bytu i ošacení, jen abychom se neprozradili. To, že jsme se většinou uplatnili v zcela jiném světě, a že jsme se o dobré jméno Čechů a Slováků zasloužili je skutečnost, kterou by měly naše národy ocenit. V dějinách našeho státu je naše místo za legiemi z první světové války, za zahraničními vojáky a letci z druhé světové války, ale rozhodně před všemi partajníky a kolaboranty. Jestliže Vy, pane místopředsedo, a s Vámi část spoluobčanů tak necítíte a naopak byste nás chtěli odsunout na nějakou zapomenutou kolej, jednáte nesprávně a dějiny našeho státu vám nedají za pravdu.

Vy jste v popředí sil, které nám odpírají vydat naše majetky, které nám byly protiprávně zabaveny, a které nám byly zákonem č. 119/1991 Sb. vráceny ke dni zabavení. Všechny důvody k tomu, které jste Vy a jiní zatím uváděli jsou nepravdivé a neopodstatněné. Vrácení majetků by nenarušilo ekonomickou reformu, není to něco co si stát nemůže dovolit, ani není pravdou, že v jiných západních státech nemůže mít majetek ten, kdo tam nebydlí nebo že by tím majetky utrpěly.

Je jen jeden, jediný důvod, proč se snižujete k nepravdám a to je ten, že chcete ochránit soudruhy, kterým Vaše bývalá strana a vláda tyto majetky prodala přednostně a za směšné ceny. Říkáte, že nechcete napravovat staré křivdy, novými křivdami, ale ve skutečnosti jste se rozhodli staré křivdy v plném rozsahu potvrdit.

Lidé, kteří koupili vilu nebo chatu za takové ceny věděli nebo měli vědět, že kupují od zločinné vlády majetek uprchlíků, věděli, že kdyby nebyli členy strany nebo spolupracovníky StB, že by nikdy ten majetek za

takovou cenu nemohli koupit. Nekupovali jej tudíž v dobré víře (in bona fide). Co zaplatili, si již za 40 nebo 20 let jen v nájemném obydleli.

Váš připravovaný Zákon o exilu, kterým chcete umlčet emigraci i světové mínění tím, že nabídnete odškodnění ve formě papírů je jen další trik, který bude exilem odmítnut a měl by být zamítnut i parlamentem. My nechceme papírovou, ale fyzickou restituci. My nechceme být jen nějak odškodněni, ale chceme být plnoprávnou částí svého národa s právem vlastnickým a s právem volebním.

Vztah vlády k emigraci je téměř výlučně negativní, nikdy jste s námi o ničem co se nás týká nejednali, dosud jste rozhodovali a nadále se chystáte rozhodovat o nás bez nás. Ignorovali jste setkání krajanských spolků z celého světa v Praze 17. září 1991. Nedivte se tedy, bude-li se v důsledku takového chování vztah exulantů k Vám jen zhoršovat. Vaše diskriminace proti vlastní emigraci nemá obdoby, ani právního, ani morálního opodstatnění a nebude zapomenuta ani promlčena.

Abyste exulanti byli mohli požádat o majetek, byli by se museli během půl roku nastěhovat zpátky. Protože jste jim však byty nepřidělili, ani když o ně požádali, a protože jste jim jejich domy nevrátili, nemohli se nikam nastěhovat. Jen některým se podařilo udělat si během několikadenní návštěvy tzv. trvalý pobyt u příbuzných. V komentáři, který byl k zákonu vydán jste si pospíšili poznamenat, že jestliže si někdo udělá trvalý pobyt a pak tam doopravdy nebydlí, že může být stíhán pro podvod podle občanského zákoníka. Tím je několikanásobně pojištěno, že se emigranti vrátit nemohou.

Co tedy vlastně chceme? Rovnost všech před zákonem přesně podle všech mezinárodních listin chránících lidská práva, která Československo podepsalo. Chceme, abyste s námi jednali o otázkách, které se nás týkají. Tyto požadavky budeme prosazovat všemi svými silami nejen ve svém zájmu, ale i v zájmu národa, který snad se konečně probouzí, aby se zbavil lží, přetvářky, nenávisti i lidí, kteří tyto vlastnosti rozsévají a rozsévají.

podpis

jméno

bydliště

Souhlasíte-li s textem tohoto dopisu, podepište jej a zašlete jej na adresu:
JUDr. Karol Stome, předseda petičního výboru federálního shromáždění
Vinohradská 1, 110 00 Praha.
Zašlete i kopii prezidentu ČSFR Václavu Havlovi, Praha, Hradčany

Ukradenou revoluci (již) nehledejte!

ARNOŠT WAGNER, Kanada

Po dvou létech se dívám kolem sebe a zkoumám, jaké následky zanechala na nás a kolem nás sametová revoluce. Rozhlížím se kdo zde chybí, kolik lidí z exilu, kolik emigrantů a krajanů se do svobodné vlasti vrátilo. Z exilu vím jenom o jednom vlastenci. Z emigrace vím o dvou: jeden utekl manželce z Montréálu a druhý před věřiteli, mezi které patřili i jeho nejlepší přátelé splácející za něj statisíce dolarů (Jaroslav Čapek z Toronta, tč. právník v Hradci Králové). Z krajanů se nevrátil nikdo. Zpět do demokratického Československa se nikdo nehrne. Snad proto, že (ono) demokracii neumí. Snad proto, že ji jenom předstírá.

Po čtyřiceti létech nadávání na režim, šuškaný, strachu, hospodských vtípů, třídního boje, který po sobě zanechal sirotky a vdovy, zmrzačené vězně a hroby na vězeňských dvorech, ožebračené důchodce, oblblou mládež a rodiče jež život již nedohoní, rudé milionáře a v kostech se křížující milicionáře, zvrátky páchnoucí sebe slavící národní umělce,

fízly a udavače hrající dnes vabank - se do čela státu dostala skupina amatérských politiků intelektuálů-humanistů házejících chlebem kolem sebe místo kamením, nabízejícím ke křesťanskému úderu i druhou, již značně otekou líc.

Revoluce prý byla studentům ukradena. Kdo jim ji vzal? Hledali v parlamentě sedící mejstříci zloděje? Vážený a slavný soude, vážení (doma) krajané! Revoluci nehledejte. Nikdo vám ji neukradl. Od počátku ji má pevně v rukou druhá fronta bezejmenných komunistů, rudých anebo jen levých intelektuálů, kteří od porodu ruských dvojčat Glasnosti a Perestrojky manipulují vámi i Jakešem, vámi i Adamcem, vámi i Havlem.

Desetiletí života v exilu naučila téměř každého Čecha a Slováka opatrnosti a nedůvěře, ale také je vyškolila k téměř politické profesionalitě, toleranci a co je nejdůležitější, udělala z nich skvělé pozorovatele. Desetiletí v exilu jim narovnala záda, naučila je hrlosti. Doposud všechny spojovala nenávisť nebo jenom odpor ke komunistům, který někdy zacházel

(u emigrace z roku 1948) až do absurda.

Vzpomínám si na nedůvěru s jakou přijímali političtí představitelé exilové vlny ze čtyřicátých let nás osmašedesátníky, považující každého za příliš naěichlého komunistem. Vzpomínám si na rozkol v kanadském exilu, když pořadatelé koncertu Waldemara Matušky byli osmačtyřicátníky nařčení z propagace komunisty. Kolik politických hádek, debat, schůzí, kolik narušených přátelství mělo za následek vystoupení Oty Hory, největšího nepřítele komunistů, který jim utekl zpod oprátky, a jenž nás varoval před Matuškou, čertem přicházejícím z rudého pekla. Deset let na to můj vzor Ota Hora, čestný předseda organizace, která má ve svých stanovách, že nepodporuje komunistické nebo fašistické hnutí, nositel Masarykovy ceny a patriarcha československého exilu usedá k jednomu stolu s komunistickým aparátčíkem, kterého vytlačily sovětské tanky po oportunistických schodech až navrch, do ÚV KSS. Ota Hora navštěvuje svého bývalého nepřítele, člena úvé ještě v době, kdy jeho organizace na celokanadském kongresu se rozhodla starou strukturu a estebáky na československém velvyslanectví v Ottawě bojkotovat. Se svým novým přítelem Rudolfem Schusterem se Ota Hora přátelí i po veliké demonstraci organizované Československým sdružením za Schusterovo odvolání. Zůstává na straně Schustera, „Havlova člověka“, staví se v čelo šiku „obhájců“ bývalého superkomunisty proti vedení své doposud milované organizace. Z čeho pana Horu nařknout? Ze zrady? Z ješitnosti nebo stařecké tvrdohlavosti?

Z čeho obvinít Jiřího Corna? Další můj vzor „v boji proti komunismu“, jenž jako čestný předseda Československého sdružení a t. č. člen výkonného výboru této organizace se nezdráhá přijmout pozvání a jako „soukromá osoba“ pobědvat s panem velvyslancem několik dní poté, kdy kolegové ve výboru Jiřího Corna posílají další dopis prezidentovi ČSFR a opětovně žádají o odvolání komunistického funkcionáře, kterého nám do Kanady poslali Jiří Dienstbier a spol., komunisté s lidskou tváří, jako „díků“ a urážku vmetenou do tváře československého exilu. Předseda Československého sdružení v Kanadě Miloš Šuchma stejné pozvání, které dostal jeho kolega J. Corn odmítl.

Ani pan Hora ani pan Corn nejsou jedni, kteří podlehli a přijali nabízenou spolupráci „bývalých“ komunistů. Snad byli již unavení z dlouholetého boje a uvítali, že za ně konečně myslí a rozhoduje někdo jiný. V jejich případě je to prezident Havel, který velvyslance-komunistu, jmenoval. Za Havla se schovávají však také desítky oportunistů, několik snobů a pár dalších lidiček, kterým mimořádně lichoť pozvánka od jeho excelence.

Ale co říct o toleranci, kterou ke starým strukturám nového režimu projevují komunisty týraní a věznění bývalí muklové, z kterých někteří - i bývalí funkcionáři kanadského K-231 - jsou ochotni spolupracovat se zaměstnanci a funkcionáři starého režimu i přesto, že muklovská

Nový domov, 14. března (March) 1991

MASARYKTOWN NAVŠTÍVILA VZÁCNÁ NÁVŠTĚVA, PRVNÍ NÁMĚSTEK MINISTRA ZAHRANIČÍ ČSFR PAVOL SUCHÁN SPOLU S VELVYSLANCEM ČSFR V OTTAWĚ RUDOLFEM SCHUSTEREM

Restituce

JIRÍ BREBER, Texas

Z dopisu příteli do Československa:
Nedávno mi můj právní zástupce v Československu sdělil, že z pozůstalosti mého otce jsem zdědil 3/16 našeho rodinného domu v Brně. Avšak, že 3/8 téhož domu, které mi byly zkonfiskovány komunistickým režimem jako součást trestu za opuštění republiky v roce 1969, zůstávají majetkem státu ve správě bytového odboru místní samosprávy.

Dům je v žalostném stavu. Odhad nutných oprav dosáhl za současných cen 160 tisíc Kčs a ceny stále rostou. Po dvacet let spolumatelitel, stát a nájemníci dům využívali, ale udržovali jej jen tak, aby jím nespadl na hlavu. Snad jedině já mám úmysl jej dát do pořádku a obětovat prostředky na jeho opravu. Je to více-méně z nostalgie: postavil jej otec a děda, je v něm zakleto máмино skromné věno a ještě já jsem po řadu let platil splátky na opravu škod způsobených válkou a dělal vlastnoručně opravy. Mám však investovat do nemovitosti, jejíž jenom nepatrný část je moje a jejíž podstatná část mi byla odcizena? S těmi 3/8 bych měl možnost disponovat alespoň polovinou toho domu. Třeba ji pak darovat příbuzným či přátelům podle mého výběru a jednou v jednom ze tří bytů žít, až se dopracuji nějaké penze.

Celou záležitost bych mohl brát za absurdní a komickou, přemoci emociální stránku věci, zapomenout na to a být rád, že nemám starosti s rozpadající se barákem. Mohl bych se zříct dědictví a ve vztahu k Československu se dál soustředit na pomoc slušným lidem, na shánění grantů a projektů pro Československé university a výzkumné ústavy, jak již od jara 1990 se střídavým úspěchem dělám. To by asi nebylo tak těžké, kdyby se celá záležitost týkala jenom mne a kdyby neilustrovala poměry v Československé společnosti, za jejíž člen se stále považuji, byť již žiji přes dvacet let ve Spojených státech.

Zákon o restitucích velmi nepříznivě postihl velkou část našeho politického exilu. Bohužel, zákon o restitucích je reflexí současného, post-totalitního stavu právního vědomí v Československu, vládní kruhy z toho nevymáje, jak jsem se přesvědčil během svých nedávných čtyř návštěv Československa. Tento stav a z něho vyplývající chybná eticko-právní rozhodnutí parlamentu, vážně ohrožují tak potřebný rozvoj Československé ekonomiky a užitečných mezinárodních vztahů. Není možné k tomu mlčet, jako není možné mlčet k mnoha jiným věcem, které se v dnešním Československu dějí. Tím nechci říci, že vše vidím v dnešním Československu černě. Ba naopak, klobouk dolů před mnoha činy, které lidé doma dokázali a před řadou lidí, kteří se projevují jako opravdoví demokraté.

Československý exil na americkém kontinentu, jehož mnozí jedinci dosáhli ne zanedbatelného vlivu v mezinárodním obchodu, v některých politických krizích, v peněžnictví a průmyslu, téměř bez výjimky odsoudil zákon odhlasovaný čs. parlamentem, že majetek zkonfiskovaný komunistickým režimem se vrátí jen čs. občanům, kteří trvale pobývají na území Československé republiky. Navíc k tomu, žádost musí být podána do uplynulého září tohoto roku (1991). Přitom žádost o znovunabytí čs. občanství prý může trvat až dva roky (!). Tedy jinými slovy: exilu nic nevrátíme! Snad několik jedinců z Kanady a ze západoevropských států, kde je možné dvojí občanství (v USA nikoliv: nabytím amerického občanství se automaticky

ztratilo Československé) a kteří byli již v penzi to stihlo.

Převážná většina exulantů žijících na americkém kontinentu však nepovažovala za vhodné rozmnožit řady Československých nezaměstnaných a žít v Praze pod mosty. Byty zatím nejsou a i z vrácených domů a družstevních bytů nikdo nechce nikoho vystěhovat na ulici. Na stovky dolarů za noc, které musí platit cizinci a tedy i exulanti z USA v hotelích v Československu, má jen málokdo. Zejména ti exulanti, kteří věnovali hodně času na ovlivňování amerických politiků a typicky apolitické americké veřejnosti, kteří všemožně usilovali o zachování rádiové stanice Svobodná Evropa a bojovali proti krácení fondů, z kterých je vydržována, kteří obětavě pomáhali k udržení naší svobodné kultury, kteří vedli předvolební kampaně takovým kandidátům do Kongresu nebo Bílého domu, kteří zaručovali americký politický kurs, sledující zatlačení Sovětského svazu do slepé uličky, atd. Ti skromní anonymové na nashromáždění pozemských statků již čas a energii neměli.

Našlo by se však hodně exulantů, kteří by nechali zrušené domy opravit, starali se o ně a až by se dožili nějaké penze, do Československa se vrátili. Nebylo by to pro Československo, hladově po valutách, k zahození. Jiní by se vráceného majetku zřekli ve prospěch příbuzných či veřejných institucí podle svého uvážení. Nezaohrkli by však proti současné vládě a snažili se jí pomoci tak, jak všichni po převratu v listopadu 1989 chtěli a plánovali. Demokraticky zvolený parlament mnohdy nejenže nerozhoduje tak, jak by se od demokratů očekávalo, ale navíc psychologické aspekty mnohých rozhodnutí, které tak ovlivňují zejména mezinárodní obchod, prostě ignoruje. Nedívám se proto, že amerických investorů je v Československu pomálu, navzdory velké popularitě president Václava Havla ve Spojených státech.

Vojtěch Cepl napsal v Přítomnosti v článku „Cesta z nevolnictví“ (1990/2), že „chceme-li rehabilitovat pojem vlastnické jistoty, důvěru občanů v ochranu jejich majetku státem, je patrně nemožné se požadované reprivatizaci vyhnout. Tento proces ovšem naráží na nesmírné technické potíže.“ A uvedl příklady technických potíží. Někteří případy je však možné řešit velmi snadno. Na příklad ty, kdy původní majitel žije a majetek je stále v rukách státu. V komplikovaných případech mohou být vystaveny dlužní certifikáty a hodnota majetku postupně proplácena z výnosu aukcí státního majetku (a ty jsou neočekávaně vysoké). Byl však vytvořen zákon, prý pro urychlení privatizace, který potvrzuje nezákonnosti spáchané komunistickým režimem. Ve Spojených státech, kde soukromé vlastnictví je samozřejmé, a to i proto, že daně z něho přinášejí užitek všem, by se takový zákon nedostal ani do podvýboru Kongresu. Texaský kongresman by asi svým voličům vylíčil nesmyslnost navrhovaného zákona takto: „Rekněme, že Clemova banda ukradla far-

mářům z Lipového údolí všechny koně. Bandu i s ukradenými koňmi šerif se svými pomocníky dostihl a předal soudci. Ten nařídil vrátit koně farmářům s výjimkou Johna, který se mezitím odstěhoval z Lipového údolí na Hvězdnatou výšinu. Podle navrhovaného zákona mu již koně nepatří. To, že byl John bandou terorizován a zúčastnil se jejího dopadení na věci nic nemění. Tak to tedy ne, můj hlas pro takový zákon by ze mne udělal stejného SOB (tj. z kurvy syna - poznámka pro neznalce amerického slengu) jako je Clema.“

Zákon je exemplárním příkladem legalismu, který V. Cepl kritizuje v témže článku. V. Cepl píše: „Právnícké myšlení ve střední a východní Evropě je ovládáno specifickou ideologií zvláštního druhu, kterou je možno označit jako legalismus. Je to extrémní odrůda vyjatého právního pozitivismu, charakteristická svým požadavkem dodržování práva bez ohledu na jeho obsah.“

Právní pozitivismus se začal uplatňovat v 19. století a ve střední a východní Evropě dosáhl kařkovsky absurdního extrému v době vlády nacistů a komunistů, kdy vypudil teorii přirozenoprávní. A tento stav zřejmě dosud trvá. Podle pozitivismu právní autorita je dána tím, co stát prohlásí za zákon. Filosofie přirozenoprávní naproti tomu pokládá za nezadatelná práva člověka jeho život, svobodu a úsilí být šťastným. Přirozenoprávní principy poskytly morálně-filosofický rámec americkému Prohlášení nezávislosti, francouzskému Prohlášení práv člověka a Universálnímu prohlášení lidských práv, přijatého organizací spojených národů jako mezinárodní systém lidských práv.

Přirozenoprávní zvyky jsou obsaženy v křesťanství, zejména v reformě křesťanské právní a politické filosofii, která zahrnuje doktrínu o odporu proti tyranii. U zrodu moderní přirozenoprávní teorie stál anglický filozof John Locke, který vyvinul svoji filosofii v rámci ideí humanismu a politického osvícení, které přineslo 18. století. Locke postuloval stát, v kterém převažuje svoboda, a ve kterém nikdo není podroben vůli nebo autoritě nikoho jiného. Avšak, aby se všichni mohli těšit výhodám organizované společnosti, členové státu se sdružují a vzájemnou dohodou vytvářejí řád, podle kterého se řídí. Základní práva: právo na život, svobodu a majetek, musí být vládou státu zaručeny. Slabostí přirozenoprávní teorie je vágní hranice mezi tím, co je zákon a co má být. Vádu pozitivistické filozofie je, že zákon není lepší než jeho tvůrce.

Zákon o restitucích (a nejen ten), odhlasovaný čs. parlamentem, a zejména parlamentní debata, která hlasování předcházela je bohužel nejen dozráváním komunistického právního pozitivismu, ale také obrazem zřejmě nezničitelného maloměstského myšlení podstatné části české a slovenské společnosti. Nebyla typická naše malost, projevující se závisť, touhou po uchování malých životních jistotek, ve stádovosti, nenávisti k lišicím se, ať již činy, odvahou nebo zjevem, atd., zdrojem úspěchu komu-

nistů ve volbách v roce 1946, snadného uchopení moci v roce 1948, a ticha po pěšně, když Solidarity v Polsku bojovala o základní lidská práva a svoji existenci začátkem osmdesátých let?

I zde, v hlubokém srdci Texasu, jak místní eufemisticky označují tuto „odvrácenou stranu Měsíce“, jsem se dozvěděl, že čs. parlament bude o majetku exulantů opět jednat. (Státně-česky ovšem: emigrantů. Skutečnost, že se emigruje s emigračním pasem po prodání veškerého majetku, kdežto do exilu se odchází tajně, s prázdnýma rukama, s malou nadějí na brzký návrat, jen aby již byl pokoj od šikanování režimem, aby se mu nemuselo sloužit - mnohým pisatelům v Československu nedošla a stále užívají komunistickou hantýrku.) Tak jsem zvědav, zda parlament trochu vyrostl a udělá zásadní rozhodnutí v souhlase s všeobecně uznávanými lidskými právy.

Za několik dnů po napsání tohoto dopisu příteli do Československa jsem se v Lidových novinách (27. září 1991) dočetl, že čs. parlament, díky hlasům komunistů a poslanců levicových stran, neschválil novelu restitučního zákona, která byla stejně jen slabým odvarem toho, co jsem výše navrhoval. Čs. parlament tím potvrdil komunistické rozsudky nad značnou částí exilu. Podle místopředsedy vlády Rychetského, že podle devizového zákona (?) nesmějí v Československu vlastnit nemovitosti cizí státní příslušníci, patrně ani ty nedávno zděděné 3/16 našeho domu mně nepatří. Že by můj právní zástupce byl lépe informovaný než místopředseda vlády?

Nezbývá, než se spojit s opravdovými demokraty v Československu i mimo ně a o opravdovou demokracii, která zaručuje základní lidská práva, nadále usilovat. Máme v tom dlouholetou zkušenost. Zdaleka nejde jen o ty rozpadající se ukradené domky, jde o mravní obrodu post-komunistické společnosti, která nám není lhostejnou a do které se mnozí z nás dříve nebo později chtějí vrátit.

Jiří Breber, výzkumný pracovník a vysokoškolský učitel v oboru průmyslové chemie. V roce 1968 činný ve Svazu pracující mládeže a při zakládání podnikových rad. V USA od roku 1969. Po mnoho let pracoval v čs. exilových organizacích, v Organizaci porobených národů a v etnických klubech am. Republikánské strany. V posledních letech aktivní v organizování mezinárodního kooperativního výzkumu.

Mám k dispozici čtyři zajímavé seznamy:

1. Seznam 250 vil a rodinných domů v nejlepších částech Prahy prodaných státem v období 1948 až 1990. Jde většinou o emigrantský majetek. Seznam udává adresu domu, komu byl prodán a částku v Kčs za kolik byl prodán (5 stran).

2. Úplný seznam všech poslanců federálního shromáždění s údaji příslušnosti ke straně, zda byli přítomni a jak hlasovali o zákonu o mimosoudních rehabilitacích s označením pozitivně lustrovaných poslanců (7 stran).

3. Totéž o zákonu o lustracích (7 stran)

4. Velmi podrobný seznam a popis 50 středních a velkých podniků, které nabízí ministerstvo průmyslu české republiky zahraničním zájemcům ke koupi (62 stran).

Tyto seznamy není pro jejich veliký obsah možno uveřejnit v novinách. Nabízím je čtenářům tohoto listu za tyto ceny:

(1) 2 dolary, (2) 2 dolary, (3) 2 dolary, (4) 4 dolary.

Objednáte-li jen jeden seznam, přičtete 2 dolary. Tento příjem použiji výhradně k uhrazení nákladů, zbytek zašlu spolupracovníkům v Československu na úhradu jejich výdajů.

JAN SAMMER, 1103-100 ANTIBES DRIVE, WILLOWDALE, ONTARIO, CANADA M2R 3N1.

Zájemcům o svět

OTA ULČ, USA

Už delší dobu dostávám od neznámých lidí dlouhé dopisy, jejichž obsah se dá krátce vyjádřit: chtěli by do světa a nemají na to. Proto jsem napsal jakousi instruktaž („Nedostatečně známá dvířka k fondům“) a Reportér uveřejnil v č. 14/1990. Od té doby dostávám těch dopisů víc.

Studenti chtějí jet studovat. „Už dva roky se pokouším dostat na studium do zahraničí, tedy samozřejmě na školu s vysokou úrovní výuky medicíny a dva roky bezvýsledně. Základním problémem samozřejmě byly a stále jsou finanční prostředky a tedy jsou pro mne jedinou (sic!) šancí stipendia...“ píše zájemce z Olomouce-Svatého Kopečku a já tedy formuluji odpověď: do USA přijede každý rok mnoho tisíc studentů. Ti musí absolvovat zkoušku z angličtiny (tzv. TOEFL) a prokázat finanční solvenci. Ta se prokáže buď výpisem z bankovního konta, že žadatel má k dispozici aspoň 10 000 dolarů - případ v ČSFR tedy dost netypický, nebo odjíždí financován místními zdroji (nadace, vláda), nebo že tedy bude financován stranou hostitelskou - čili ono kýžené stipendium. Bez splnění této podmínky vstupní vízum nedostane i kdyby se rozkrájel, stokrát zapřísahal, že bude po nocích pracovat, i veřejné záchodky třeba pucovat.

Hanáckému žadateli jsem tehdy odepsal: „To že se Vám dva roky nedaří dostat se ven za peníze někoho jiného se Vám vůbec nedivím. Já jsem například nikdy nebyl schopen pro sebe sehnat ani halíř stipendia už v době, když jsem tady jako student začínal. Podívejte se: peněz je vždy nekonečně málo, než zájemců. Mám-li si vybírat mezi zájemci, asi zvolím ty své vlastní, o nichž jsem si jist, že mluví místní řečí, jejichž rodiče jsou daňovými poplatníky, které tu kterou vzdělávací instituci živí. A pak se nestane, že přijede někdo - stalo se tisíckrát - s krásnými doporučeními a je to totální pohroma. Němčina by Vám ovšem byla asi tak užitečná jako sanskr. Shrnul: to co jste si předsevzal je VELMI obtížné, ale občas se to někomu povede. Chce to tedy pítí prohrabávat se zdroji a psát na fúru adres. A k tomu hodně štěstí. Good luck, Váš...“

Před nedávnem jsem byl pozván něco odpřednášet na Grinnell College, nejstarším to čtyřletém učilišti na západ od Mississippi. Vzdělával se tam jak Gary Cooper, hollywoodský idol, tak Harry Hopkins, pateticky navinutý demokrat a Rooseveltův rádce. V žírné lowě kukuřičná pole všemi směry a tam tedy městečko s touto

prima školou a zajímavým žactvem, jež z národů je různých. Seznámil jsem se tam s dvěma atraktivními Maďarkami: výtečně mluvily anglicky, pokládal jsem je za děti emigrantů. Ale kdepak, teprve před pár týdny přiletěly z vlasti. A jak že si tu školu vybraly a z čeho platí převysoké školné 16 000 dolarů ročně?

Za to vděčí multimilionáři mecenášovi George Sorosovi, že zřídil program - 20 stipendií ročně - pro gymnazisty, kteří napíšou nejhezčí esej v angličtině, na jakémkoliv téma. Tato dvě děvčata byla mezi vítězi, Soros jim hradí veškeré výlohy po dobu čtyř roků plus každé léto cestu domů k rodičům.

Tohle jsem vyprávěl studentům v Československu, napětím poposedávali. Jejich soustředění ale splasklo, když jsem přišel na nutnost nudné dřiny s gramatikou, bez jejíhož zvládnutí kotvy věru zvedat nebudou.

A někdo by právě tímto směrem jet mohl, tohle jsem se dočetl v americkém krajském tisku: „Paní Mary Jane Brinton, vnučka zakladatele firmy John Deere and Co. nabídla Univerzitě státu Iowa (State Iowa University) 100 000 dolarů jako fond pro pět studentů z Československa na studium zemědělství na této univerzitě.“

Škola to je v místě jménem Ames, svého času tam vítali kukuřičného Chruščova. Firma Deere vyrábí zemědělské stroje - zetory a tak.

Majitel hodně drsné kůže či smyslu pro humor by mohl zažádat o podporu americké soudružské organizace. Jak známo, čím dál od socialismu, tím víc si o něm lidé dělají iluze. Tedy vydávat se za realsocialistu, pokud možno pronásledovaného v dnes sametové době. To pak peníze by se spíš našly, třeba u revoluční milionářky či miliardářky Corry Weissové, dědičky voňavkářského koncernu Farbergé. Nedávno mi ve školní poště přišel otevřený dopis od studentky křesťním jménem Doreen, že jede s Brigádou svobody (Freedom Brigade) prosazovat socialismus do El Salvadoru a že je jí třeba ještě extra dalších fondů, jež laskavě nechť zašleme na konto to a to. Jsem přesvědčen, že se našlo dost oslů, ochotných takové ideologické safari financovat.

Ozývají se lidé již vystudovaní, mladí vědci, zájemci o postgraduální pobyt. I pro ně platí ono již vyslovené - velký nával do malých dveří, nutno si tedy vybírat a to nejen podle předpokládané kvality žadatele, ale i užitečnosti jeho oboru. „Začínám konečně realizovat (dříve z ideologických důvodů

neuskutečnitelný) dávný sen - studium novolatinské literatury 16.-18. stol. bohemikální provenience" se dozvídám a tedy odpovídám, že v sou-těži s entomologem, usilujícím o likvi-daci mouchy tse-tse, těžko uspěje. Přednost se dává projektům praktic-kým, potřebným, před efemérními.

Třeba tedy mít správné informace a správné kontakty. Doporučuji sez-námit se s Československou společ-ností věd a umění, organizací s od-bočkami od Rakouska po Austrálii, od Kanady po Jižní Afriku, teď už i s kanceláři v Praze, a opatřit si její adresář (Bibliographical Directory of the Members of the Czechoslovak Society of Arts and Sciences), Wash-ington, D. C., šesté vydání v r. 1988, další vydání je už asi v tisku. Obsahuje jména (plus osobní data, obor, adresu, i s telefonem do bytu) více než 1500 osob, odborníků všemožných oborů, roztroušených ve světě. Adresář je uspořádán nejen abecedně, ale i zeměpisně a podle oborů. Nalistovat si tak mohu jak Imunologii, tak Karibskou oblast. A pak si sednout, napsat, přeptat se.

Teď aby se s informacemi něco podniklo. Zde se setkávám s nepří-jemným, byť tedy vlastně pochopitel-ným zádrhelem. Žadatelé poskytnu informaci, tím mu předávám štafetu, aby on se dál staral sám, jenže jemu se nechce. Absolvent totality, z men-tální klece ještě pořádně nevylezlý, by ony potíže s iniciativou, s rozho-dováním velerád nechal na někom jiném. Dodal jsem oznámení o výteč-né příležitosti - Woodrow Wilson Fel-lowship, 50 000 dolarů, navíc s úhra-dou stěhování přes oceán. Podrobné informace, kde a jak žádat má tedy dotýčný v ruce, nicméně mi pak na-píše, že abych to raději za něj vyřídil, zařídil, vždyť jsme přece Češi.

Ani mě nenapadne, oznamuji obra-tem. Miloš Jakeš je taky Čech, co kdyby teď on se ozval abych se mu postaral o syna Milouše? Nebyl jsem ochoten - a nebyl bych býval ochoten - shánět protekci pro vlastního potomka. To se tedy, aspoň v kru-zích mně známých, nedělá. Jen se, panstvo, začněte emancipovat, sed-něte a pište.

Někdo by ale chtěl opustit rodnou zemi permanentně. Dřív jsem se v ta-kových případech dost angažoval, politický azyl vydupával, ledacos se podařilo.

To vše je passé, loď je beztoho přeplněná, nikdo nikoho nechce, přepetejte se Albánců. Na Západ se lze legálně k permanentnímu pobytu dostat pouze přistěhovaním za blíz-kými příbuznými, sňatkem nebo adopcí. Též ovšem lze se dostavit ja-ko turista a zůstat ilegálně. Zde v USA takových máme statisíce, ne-li miliony.

S výjimkou některých vyhledáva-ných odborníků, zájemci o emigraci

budou čekat léta, pokud se kdy vů-bec dočkají. Lépe tedy se pokusit o roli dočasného gastarbeitera v čes-koslovenském sousedství a ne plout například do Austrálie - Klokánie na-šinci tam zvané. Leckoho třeba přita-huje právě proto, že je tak daleko z ruky. Už jsem tam pár roků nebyl, ale kontaktů tam mám dost. Unisono oznamují, jak že země jde zu Grund, a není prý se co divit, nelze přece udržet životní standart Prvního světa při pracovním úsilí Třetího světa.

V únoru 1991 na letišti v Johanne-sburgu přistálo 57 našinců, dostaviv-ších se za dočasnou či permanentní prací u mohutné společnosti JCI (platinové doly), kde významným ředi-telem je náš krajan Julius Tellingner, iniciátor celé této akce. Na inzerát v čs. tisku se mu přihlásilo téměř 2000 zájemců. Následovala pak úmorná práce vybrat ty nejhodnější. (Přihlásil se též jeden mládenec, kte-rý svou motivaci vysvětlil zájmem střilet černochoy.)

Nebytí vlivu obětavce Tellingera, ni-kdy by k takové expedici nedošlo. Jasu brání chmurné precedenty. Do-četl jsem se o výpravě rovněž asi 50 Baltů - Litevců či Lotyšů výtečných pracovníků, firma s nimi byla navý-sost spokojena, jenže velikou nespo-kojenost projevil černošské odbory. Hrozily stávkami, vynutily si zrušení kontraktu a odjezd nežádoucích ze země.

Začíná se přece už jezdit i opač-ným směrem. JOB OPPORTUNITIES IN CZECHOSLOVAKIA oznamuje in-zerát, s tím, že zájemci mají kon-taktovat Lonrho Brussels, Rue la Sci-ence 5, B-1040, Brussels, Belgium.

Za nedávného pobytu v Českoslo-vensku jsem poměrně často slyšel o zájmu mladých lékařů sem k nám přijet, ať už dočasně či permanentně. Neměl jsem po ruce specifické infor-mace, teď je mám, čerpám ze zku-šenosti mladého doktora, který tento překážkový běh absolvoval.

Tak tedy: podmínky se mění rok od roku, vždy k horšímu. Napřed nutno udělat zkoušku s dlouhým jménem Foreign Medical Graduate Examinati-on in the Medical Sciences (FM-GEMS), přiložit tři fotografie s notář-ským podpisem a zaplatit 375 dola-rů. Adresa centra, které zkoušky vy-pisuje a žádost dodá je Educational Commission for Foreign Medical Graduates (ECFMG), 3624 Market Street, 4th Floor, Philadelphia, Penn-sylvania 19104. Zkouška se koná dvakrát do roka, je dvoudenní (část odborná a část jazyková), forma mul-tiple choice čili volba mezi alternati-vami. Otázek je něco k tisíci a zájem-ce si může objednat skripta, která obsahují 680 otázek z dřívějších tes-tů. Projde ten, kdo správně odpoví jejich nadpoloviční většinu. V průmě-ru uspěje 20 procent čili jeden z pěti kandidátů. Nejlepší výsledky dosahují

kandidáti z Izraele (tři ze čtyř), Če-choslováci si udržují onen dvaceti-procentní průměr, nejlepší jsou ab-solventi univerzity Komenského, nej-slabší jsou z univerzity Karlovy.

Diplom ECFMG opravňuje k post-graduálnímu tréninku (residence), tr-vajícimu tři až šest let. Pak přijde na řadu další zkouška, zvaná Federal Li-cence Examination (FLEX), která je v podstatě zopakováním oné zkouš-ky prvé, ale trvá tři dny.

Též se dočítám, že ze zemí bývalé-ho tábora míru jsme spolu s Poláky u těchto zkoušek nejlepší. V porov-nání uspělo jen 14 procent sovět-ských a 1 procento maďarských kan-didátů.

„Vy se máte, vám se tam nestane, co tady nám,“ slycháváme halekačky od západoevropských našinců o ná-vštěvách bratranců z pátého kolena s deseti příbuznými a o potížích neví-tané hosty vykvartýrovat.

Pravda, tady jsme trošku z ruky, za větrem, ale ne zcela. Po srpnové in-vazi přišel do Kanady muž, tehdy mladík, svým způsobem genius. Stal se expertem na pobírání všemožných podpor, za všechna ta léta neodpra-coval snad ani hodinu a k tomu si mohl dovolit zcestovat svět. Podivný tedy globetrotter, knihy sepisující ve fonetické češtině.

Jak že to dělá, taky jsem se divil. Prý když někam přijede, v telefonním seznamu nalistuje adresy se slovan-skými jmény, konfabuluje o příbuzen-ství, někteří mu uvěří, jiní ho vyhodí a v tom pak případě se jim uvelebí k spánku na rohožce. Vyprávěla mi krajanka kuchafka ve Švýcarech, jak že nesla na stůl lavor ovocných kne-dlíků pro řadu hostů, ale než je do-nesla, globetrotter jí lavor uzmul a všecičko sežral - jako medvěd do splasklého břicha. To prý mu pak dodá energii na další týden.

Tenhle dobrák též využil mého po-hostinství, aniž jsem o něčem věděl. Jenže on dobře věděl, že zrovna bu-du v zámoří a tak se mi pod střechu na pár dní vetřel.

Za nedávného pobytu na univerzitě v Olomouci mi z Ameriky telefonovala manželka, že se k nám do baráčku snažila prodat jakási postarší podiv-ná Češka - že se mnou musí nutně mluvit, prý že otázka života a smrti.

„Není doma, je v Českosloven-sku,“ pravila ta moje.

„To nevádí,“ pravila agresorka, „já si v jeho papírech najdu, co potřebuju.“

Jsmo přece všichni Češi, že ano. Pouto nás k sobě zavazuje, přiva-zuje.

Jenže, uvážím-li to dvakrát, snad bych se s dotýčnou přece jen snáze domluvil, než s onou kravičkou ide-alistkou na cestě do El Salvadoru bu-dovat socialismus.

מדינת ישראל
משרד הביטחון

Byli jsme při tom...

LUDVÍK KELLNER, Praha

Českoslovenští vojáci byli u zrodu izraelské armády

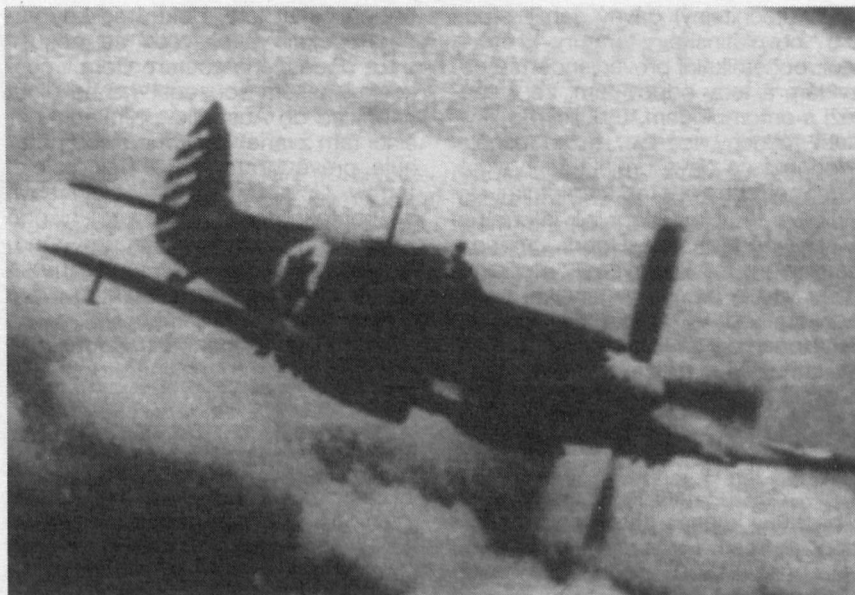
Téměř půl století „brainwashingu“ a lží minulého režimu udělalo své. Jsou události v našich nedávných dějinách, o kterých celá generace nikdy neslyšela, mezi nimi je i náš vztah k rodicím se Izraeli. Při návštěvě prezidenta republiky Václava Havla na jaře 1990 v Izraeli, představitelé hostitelského státu vyjádřili vděčnost Československu za jeho pomoc v roce 1948, za zbraně, vojenskou techniku, letadla a za výcvik vojáků Haganah.

Jak to vlastně bylo? Přistěhovalci do země svých dávných předků (což bylo a je cílem sionizmu), do Palestiny, už od konce minulého století byli stále napadáni a vražděni Araby. Tedy arabský teror není nic nového. Ani anglický protektorát Palestiny Židy nechránil. Anglie přísně omezovala přistěhovalectví - i v době pronásledování Židů Hitlerem - na minimum. Židé proto r. 1920 založili ozbrojené skupiny ve svých vesnicích, kibucech, které je bránily proti útokům Arabů. Tyto skupiny neměly společné velení. Jejich název byl Haganah - sebeobrana.

Během druhé světové války příslušníci Haganah bojovali po boku Anglie a po válce vedle odrážení teroristických útoků měly další cíl: prolomit anglickou blokádu přistěhovalectví zbylých Židů z Evropy po holocaustu.

Už po rozhodnutí OSN o rozdělení Palestiny (listopad 1947) mezi Židy a Araby bylo jasné, že arabské státy toto řešení nepřijmou.

Vedoucí činitelé budoucího židovského státu rozeslali mise do různých států, aby zjistili možnost nákupu zbraní. Tehdejší politika SSSR podporovala vznik židovského státu v naději, že jeho orientace bude vyhraněně levicová a tím eliminuje nebo likviduje západní vliv na Středním Východě a oslabí Britské imperium v oblasti Suez. Proto bylo dovoleno Československu, které potřebovalo i valuty, prodat určité množství zbraní. Smlouva byla pode-

Spitfire LF MkIXE

psána v lednu 1948 v Praze. První zbraně putovaly až do března a došly právě včas, aby zachránily skoro obklíčené židovské skupiny v Jeruzalému i jinde, protože už začala Araby předem připravovaná válka. Další zbraně - především pěchotní - už byly dodávány leteckou cestou. S jejich pomocí Izrael - který vyhlásil svou samostatnost 14. 5. 1948 - porazil snad stokrát početně silnějšího nepřítele a poprvé obhájil svou existenci. Dodnes těmto zbraním našich zbrojovek se v Izraeli říká Čeko.

Ale nebyly to jen pěchotní zbraně. Izrael neměl vůbec letadla. Arabští letci, především Egypťané, mohli bombardovat izraelská města, aniž by proti nim vzlétlo jediné letadlo. Československo prodalo Izraeli i letouny: u nás vyrobené Messerschmitty i anglické Spitfiry. V krátké době tato letadla vyčistila izraelský vzdušný prostor dokonale. Tyto dodávky byly důležité proto, že proti Izraeli bylo vyhášeno embargo, a nebyť československých zbraní i letadel - podle slov tehdejšího i současných vedoucích činitelů Izraele - nebylo by židovského státu, kterému arabské země slibovaly zahnání Židů do moře, vyvraždění a zničení.

Ale nebyly to jen zbraně, čím Československo přispělo k obraně Izraele. Byla uzavřena smlouva (dosud v archívech nebyla nalezena) o vojenském výcviku pozemního vojska, výsadkářů a letců.

Velitelem výcviku pozemního vojska v síle brigády - asi 1500 osob - byl podplukovník Sochor, hrdina SSSR. Před zahájením výcviku začátkem léta 1948 byl pozván do Izraele, aby poznal prostředí. Ve svém štábu měl i několik důstojníků z Izraele. Instruktory byli Židé z našich zahraničních armád. Mužstvo bylo také sestaveno z československých Židů i z občanů jiných států, kteří se chtěli vystěhovat do Izraele. V brigádě vedle pěchoty byli tankisté, dělostřelci, spojaři, ženisté i jiné speciální jednotky. Brigáda byla cvičena ve vojenském výcvikovém prostoru ve vesnici Velká Střelná, zásobována péčí VVP Libavá. Výcvik byl poměrně krátký, ale intenzivní, skončil cvičením za přítomnosti představitelů izraelské armády. Brigáda odjela až koncem roku do Izraele, ale nebyla nasazena do bojů jako organická jednotka, její příslušníci bojovali pak na různých místech.

Výcvik výsadkářů probíhal ve Stráži pod Ralskem, velitelem kursu byl kapitán Černota, bývalý člen paraskupiny Wolfram, vysazený v roce 1944 na našem území z Anglie. Hlavní štáb zastupoval plukovník Paleček, který za války řídil vysazování desantů z Anglie. Roku 1949 byl odsouzen k dlouholetému žaláři. Po propuštění brzy zemřel. Při výcviku pomáhala i skupina vojáků z Izraele, kteří se zároveň účastnili i výcviku. Jejich vedoucím byl pozdější známý

Slovníček parašutistů

NAZDAR	(SHALOM)	שלום
PEACE	(SHALOM)	שלום
GOOD MORNING	(BUKSA TOV)	בקר טוב
" EVENING	(EAEV TOV)	ערב טוב
How do you do?	(MA SHLOVCHA)	כמה שלומך?

spisovatel a režisér Chaim Gouri. Instruktoři byli zkušení parašutisté z války i pováleční specialisté naší armády. Frekvencí bylo kolem čtyřiceti. Byli to opět Židé z Izraele i z jiných zemí. I od nás. Výcvik byl - jak to bývá u desantu - velmi tvrdý, všechno, včetně cvičné palby, naostro, skoky z letounů, noční pochody 40-50 km, práce s trhavinami, tiché zneškodnění hlídek, boj zblízka i partyzánský boj. Kurs za nesmírně krátký čas absolventi zvládli a stali se jádrem izraelského výsadkového vojska, které své kvality pak nejdnou dokázalo.

Po listopadu 1989, kdy padala různá „tabu“, čelní představitelé Izraele překvapivě prohlásili, že izraelské letectvo - jeho kvalitu nikdo nezpochybnuje - se narodilo v Československu. Sami jsme se divili tomuto hodnocení, a nová fakta ukazují, že na tom něco bude. Izrael po vyhlášení samostatnosti neměl žádné letectvo, ani létající personál. Arabské státy měly alespoň sto moderních bojových letounů, a tak plně ovládly izraelský vzdušný prostor. Na nákup letadel pro Izrael bylo také vyhlášeno embargo. Jen Československá armáda se opovážila - přísně utajeně - nedbat embargo a dodat smrtelně ohroženému státu první letouny.

Stejně účinnou pomocí, patřící do zrodu izraelského letectva byl výcvik leteckého personálu Izraele, který probíhal na různých místech: v Olomouci,

Na snímcích jsou dosud pietně chované letouny z Československa Avia S-199 a Spitfire LF MkIXE. Poslední prošel dlouhou cestu od 310. perutě RAF přes leteckou akademii v Hradci Králové až do muzea v Izraeli.

v Hradci Králové, v Českých Budějovicích, v Žatci, i jinde. Z pilotů cvičených v Olomouci vyšel i pozdější velitel izraelského letectva v šestidenní válce Moti Hod, jeho nástupce, šéfpilot izraelského leteckého průmyslu a jiné podobné osobnosti. V dalších kurzech se zúčastnili zkušení váleční letci z RAF i USA AIR FORCE, aby se naučili létat na Messerschmittech nebo na Spitfirech. Byl cvičen i pozemní letecký personál. Vše se dělo v největším spěchu, protože postoj Stalina se začal rychle měnit a do podzimu 1948 to vše skončilo. Letce u nás učili naši nejlepší váleční piloti a velitelé, jako byl štábní kapitán Vocelka, plukovník Hlado, nadporučík Kocfelda, kapitán Uruba a další. Vycvičených letců bylo několik desítek,

kteří po návratu učinili konec nejen arabské vzdušné nadvládě ale i pozemnímu ohrožení.

Co dokázali izraelské letci? Jen jeden příklad. S československými technikami v Žatci dali do pořádku tři vraky B 17 (létajících pevností), které plně naložené bombami 250 kg vzletly ze Žatce, cestou bombardovaly letiště u Káhiry a přistály v Izraeli.

Při vracení se do minulosti nezapomeňme v této souvislosti, že T. G. Masaryk byl první hlavou státu, který v r. 1927 navštívil tehdejší Palestinu a tam žijící židovskou československou komunitu. Jeho syn Jan Masaryk byl před svou záhadnou smrtí tou osobností, která měla lví podíl na všech akcích, při kterých Československo - v tom krátkém období, kdy ještě mohlo - pomáhalo Izraeli.

Při bližší se návštěvě prezidenta Izraele Chaima Herzoga jsem navrhl velvyslanci Izraele panu Joelu Sherovi, aby pan prezident při této příležitosti vzpomněl zásluhy podplukovníka Sochora in memoriam, kterého v Izraeli znají více, než doma. Mám dojem, že pan velvyslanec asi očekával od nás takový návrh, a realizaci ihned rozšířil i na dosud žijící instruktory, z nichž se nám podařilo do té doby zjistit třináct. Nezapomnělo se ani na paní Sochorovou. Těmto - zatím - třinácti bylo uděleno vyznamenání „za účast při zápase o nezávislost Izraele“. Tak stojí na de-

kretech. Osm z třinácti vyznamenání převzalo z ruky prezidenta Herzoga 15. října 1991 před sochou Sv. Václava v Praze.

V nedaleké budoucnosti bude v Praze odhalena izraelskými veterány osvobozené války darovaná bronzová deska s děkovným nápisem za pomoc Československa v roce 1948.

Boží mlýny melou pomalu...

Dr. Ludvík Kellner byl jedním z organizátorů výcviku izraelské armády a byl též mezi vyznamenanými československými občany

Snímky archiv autora a časopisu Letectví a Kosmonautika

Prepáče...

MICHAL ŽELIAR, Mnichov

Prepáče, prosím, ak to poviem tak ako si to myslím: Ešte nikdy sa za sloboody v slovenskej politike nepotáralo toľko nezmyslov ako dnes. A to nielen pri krčmárskych stoloch, ale aj v poslaneckých kreslách. Nebojte sa, nebudem citovať. Ani toho poslancu SNR, ktorý nosí v hlave zlepšovaci návrh na využitie kandelábrov, ani toho starostu, ktorému by lepšie slušala funkcia riaditeľa väznice, ak je pravda to, čo sa o ňom napísalo v novinách. Je naozaj škoda času venovať sa politikom, čo si strieľajú jeden gól za druhým do vlastnej bránky.

Odcitujem vám však jednu jedinou vetu z listu človeka, ktorý žije na Slovensku, má ľudí rád a rešpektuje toho druhého aj keď má iný názor ako on sám. Totiž: ona. Ten list mi písala žena, ale za klubík si ho nedám ani ja, ani vy. Týka sa totiž nás všetkých, ktorí sa často tak hlasite hlásime k slovenskému pôvodu a jeho duchovnej elite. Tá veta znie:

„Súčasná zlá situácia (na Slovensku) je ovocím nesprávnej reakcie inteligencie a duchovne žijúcich ľudí na dar sloboody a demokracie.“

Bol som pár dní na horách a mal dosť času premýšľať nad týmto vážnym obvinením zo strany človeka, o ktorom viem, že neberie ani meno božie, ani bližného nadarmo. A čo ako som sa obvineniu bránil, nepodarilo sa mi ho vyvrátiť a som presvedčený, že sa ho nepodari vyvrátiť ani vám. Skôr či neskôr pochopíte, že nepokoj v našej spoločnosti je výsledkom nepokoja v každom z nás a ten je predovšetkým psychologického pôvodu. Sloboda nám padla do lona ako manna z neba a to sa nám potomkom Jánošíka a Štefánika akosi nepáči. Chceme ukázať svetu, že aj my vieme bojovať za veľké ideály a tak sme sa hlava-nehlava pustili do boja za národnú slobodu, hoci tú nám nikto neberie a máme jej už dnes v takej miere v akej je to vôbec možné. Ani Nemci, ani Rakušanania nie sú slobodnejší a nie je nám ktorýkoľvek iný slobodný národ na svete.

Natáka sa otázka: nie je ten náš oneskorený a zbytočný boj za národnú slobodu náhražkou za boj za demokraciu, ktorá nás jednoducho akosi neočarila a s ktorou si nevieme dobre poradiť? Prečo ináč by sme si vymýšľali vždy nové a nové dôvody k novým a novým protestom. Prečo ináč by sme zrazu odvolávali aj to, čoho sme sa ešte včera dožadovali? Sme si vôbec istí, že to, čo tak dôrazne žiadame priniesie nám to, po čom túžime? Môže byť samostatný štát otázkou života a smrti jedného národa? Nezdá sa vám, že keby to tak bolo, nebolo by už dávno slovenského národa? Ale ten je tu a chvalabohu v takej situácii, že mu hrozí iba jedno nebezpečenstvo: vlastný nacionalizmus.

Na konci dvadsiateho storočia by sme sa touto prevrátenou formou národného povedomia nemali zaoberať. Vy-krikovať, že sme lepší ako druhí je pri-

Se spisovatelem Janem

JIŘÍ TUŠL, Praha

najmenej neslušné. Nepatrí sa to, aj keby sme naozaj lepší boli. Zo skúsenosti vieme, že tak robia ľudia, čo trpia komplexami menejcennosti. U jednotlivca sa to znesie, v prípade celku môže to mať vážne následky. Namyslený národ stráca sympatie a s nimi aj svojich priateľov.

Aj to je otázka do bitky: Kto sú naši priatelia? Celkom iste boli nimi a dúfajme, že ešte stále sú Česi a Moravia. Kto ešte? Nevieť ako by som odpovedal, keby som dostal túto otázku pri nejakej vážnej skúške. Vedel by som, že k môjmu malému porobenému národu prejavovali súcit a sympatie viaceré významné osobnosti ako napr. anglický historik Seton-Watson, známy pod pseudonymom Scotus Viator, nórsky spisovateľ Björnsterne Björnson alebo chorvátsko-dalmatinsko-slavónsky básnik Josip Jelačić. Ale to bolo v devätnástom storočí. Vedel by som, že prvá Československá republika mala vo svete toľko priateľov medzi slobodnými a demokratickými národmi, že tieto boli ochotné položiť za nás aj ruku do ohňa. Ak sa tak nestalo, keď u nás horelo, tak iba preto, že v tých krajinách zlyhali vlády. Je reč o Anglicku a Francúzku, kde pojem česko-slovenský má stále príjemný, ba až dôverný zvuk. O priateľstve Spojených štátov severoamerických k Česko-Slovensku, či už s pomlčkou alebo bez pomlčky by sa dali napísať celé knihy. Aj to, že ste mohli z našej rozhlasovej stanice počuť objektívne informácie v čase, keď lož mala dlhé totalitné nohy, je prejavom priateľstva amerického ľudu k našim národom. Vedel by som hovoriť aj o rodiacom sa priateľstve medzi Česko-Slovenskom a Spolkovou republikou Nemecko, Poľskom a Maďarskom alebo Rakúskom, no neviem či by sa tieto staré či nové priateľské vzťahy dali bez ujmy deliť v prípade rozdelenia nášho spoločného štátu. Myslím, že by to trvalo dosť dlho, pokým by sme my Slováci mali vo svete ten kredit, ktorý máme spolu s Čechmi už teraz.

Ale už teraz ním mrháme, lepšie povedané dovoľujeme ním mrhať malej skupine ľudí, ktorá sa svojou neznášanlivosťou oháňa v mene celého slovenského národa. Už dnes sa svetová verejnosť pozerá na slovenské separatistické hnutie ako na hnutie zahľadené šovinisticky do seba a ignorujúce základné pravidlá demokracie a liberalizmu. Treba len dúfať, že sa v rozhodnej chvíli ozve mlčiaca väčšina. O nej som presvedčený, že nie je iba zbožným želaním, ale realitou. Keď sa tak stane, zmení sa od základu politická scéna na Slovensku. Dezorientovaný občan bude vedieť na čom je a tí, čo ho dezorientovali zmiznú zo scény tak rýchle ako sa na ňu dostali. A všetko to hľúpe a nepríjemné čo teraz často prežívame stane sa iba predmetom dlhého radu politických tipov a divadelných skečov.

Vízia? Nie. Podľa mňa blízka budúcnosť. O to bližšia, čo skôr prestanú platiť slová z listu ženy, ktoré som vám citoval na začiatku tejto poznámky. Akože to napísala?

„Súčasná zlá situácia (na Slovensku) je ovocím nesprávnej reakcie inteligencie a duchovne žijúcich ľudí na dar slobody a demokracie.“

V nakladateľstve Melantrich vyšiel nedávno Benešův román o komunistickém pracovním táboře DRUHÝ DECH. Byl napsán v r. 1963 a o rok později zakázán ideologickým oddělením ÚV KSČ. Po povídkové knížce AŽ SE S TEBOU VYSPÍM, BUDEŠ PLAKAT je další knihou, kterou se autor vrací k českému čtenáři.

Jaký máte pocit z návratu do našeho literárneho sveta po viac než dvom desaťročiach?

Největší radost mám z toho, že jsem zase doma. Tomu, čemu říkáte „literární svět“ se vyhýbám. V uplynulých letech jsem samozřejmě publikoval a to, že mi teď něco vyšlo v Čechách, mě pochopitelně těší, stejně jako zájem čtenářů, který jsem si ověřil na několika besedách. Byl jsem ovšem i oválen v lejníčku, dvakrát týdeníkem Květy, ale to patří k věci. Literární svět je totiž po-fiderní oblast, v níž si aktéři připsují - většinou neprávem - zvláštní důležitost. K literatuře a jejím představitelům tu přezívá podivuhodný vztah - jsou cosi jako posvátné krávy. Začalo to v 19. století, což lze pochopit. Každý spisovatel, který psal česky, byl reprezentantem naší národní identity. Ale čas se posunul...

Byl jste zatčen a uvězněn v druhé polovině šedesátých let, tedy v době, kdy nazrávalo Pražské jaro 68. Za co vlastně?

Zatčen jsem byl za velezradu. Pak to bylo změněno na podvracení republiky - známá „dvaadvadesátka“ - a souběžně jsem byl obviněn z pokusu o podvod a spekulace, jakož i z propagace nacismu atd. Rehabilitován jsem byl 6. prosince 1990. Pokud jde o náhradu škod, žádnou jsem nezádal a žádná mi také nebyla nabídnuta. Soudce, který mne soudil, dosud sedí na Městském soudu v Praze, a to nesoudil jenom mne, ale i Otku Bednářovou a řadu dalších disidentů v šedesátých letech.

Ptám se na to záměrně, protože vím, že máte připraven rukopis knihy o vašem procesu. Uvádíte tam jména některých lidí známých ze současného politického dění a to v nelichotivých souvislostech. Zdá se, že vám není nic svaté.

Prosím vás, co by mi mělo být svaté. V Americe se u soudu přísahá: Budu mluvit pravdu, celou pravdu a nic než pravdu. Já se o to snažím i v této knize, která ovšem ještě není dokončena. A pokud jde o některá jména - jejich nositelé nikdy svatí nebyli. Několikrát jsem už byl napaden právě za to, že mi „není nic svaté“, ale nikdo dosud nena-psal, v čem nemám pravdu. Určité „svaté“ vztahy můžeme mít k členům své rodiny, jímž jsme schopni leccos odpustit. Ale já nejsem příbuzný nikoho ze současné vládnoucí garnitury. Ze

šedesátých let jsem za mnohé velmi zavázán Václavu Havlovi, ale poněkud mne děsí, že naše česko-pomlčka slovenská státnost je postavena pouze na jeho charizmatu.

Domníval jsem se, že listopad 1989 vrátil občanům této země lidskou důstojnost, kterou ztratili v roce 1938, kdy se také - poprvé - objevila pomlčka v názvu státu. Důstojnost, která tu předtím byla, se začala rozplývat, až se rozplynula docela. Dnes už jsme jen zemí veselého šlendriánu a to mě strašlivě mrzí. Zdá se mi, že mnohé šance byly promarněny.

V dohledné době vyjde v Magnet-Pressu vaše knížka nazvaná Tak mě polib! Vaší ironii je v ní vystavena i Amerika. Jak jste tam začínal?

Jako ošetřovatel trávníku a zahradník. Vypracoval jsem se až na parťáka osmnácti takových, jako jsem byl já. Dělal jsem i leccos jiného, také ve slévárně, působil jsem i jako „výzkumný chlapík“ (jak s rozkoší překládám titul Research Fellow) v Ústavu mezinárodních vztahů Harvardské univerzity a nakonec jsem začal učit na koleji v Kalifornii, kde jsem už sedmáct let. Nemyslím, že v knize, o níž jste se zmínil, ironizují Ameriku. Život sám o sobě je „kafkárna“, směšné je to, jak se lidé mnohdy zcela nerealisticky snaží o něco, na co nemají, chtějí věci, na které si nedovedou vydělat. Pokud něco ironizují, pak je to právě toto. Rozhodně ne Amerika. To je totiž země, která se chová ke svým občanům slušně a proto je v ní možné normálně žít. Což v Československu až do listopadu 1989 možné nebylo. Každý se musel nějakým způsobem zkompromitovat, anebo se dostal do konfliktu s mocí, která ho zničila. Já jsem v šedesátých letech „zlobil“ - o tom je nedokončený rukopis - a když jsem seděl, říkali mnozí kolegové spisovatelé mé ženě (Václav Havel ji za mnou vozil na Bory, což mu nikdy nezapomenu), že to se mnou muselo špatně skončit, protože jsem blbě provokoval. Když se pak přes Prahu převálily ruské tanky, dělal celý disent to, co předtím já. Vyhledával jsem konfrontaci záměrně. Chtěl jsem, aby moc odhalila svoji podstatu. Nikdo se jí neodvážil pojmenovat a ukázat, že vládnoucí garnitura jsou podvodníci a lháři. mně se to podařilo za tu cenu, že jsem sám ze sebe udělal „případ“. Disent se později choval obdobně. Odešel jsem do exilu jen proto, že jsem nechtěl ženu a celou rodinu vystavovat takovému zacházení, jakému byla vystavena po mém zatčení a uvěznění.

Co ví o Československu současné Amerika? Pomůže nám? Poslední návštěva pana prezidenta v této zemi nás naplnila optimismem.

Odpovím vám americkým příslovím, byť je to zjednodušení. Jednou dáš ně-

Benešem nejen o literatuře

komu napít, ale podruhé mu dáš krumpáč a lopatu a naučíš ho kopat studnu. Takový je způsob americké pomoci. Amerika nemá žádné peníze. Ty mají lidé, kteří platí daně. Americký daňový poplatník není nadšen, když Amerika rozhazuje po světě miliardy a nepřipustí, aby se pomáhalo státu, který není dost solidní. Exulanti z Československa, kteří se stali americkými občany, nebyli zahrnuti do restitučního zákona. To je z amerického hlediska nepřijatelné... To je zase jen legalizace krádeže. Howg. Pokud jde o misi pana prezidenta - v té době jsem v Americe nebyl. Ovšem to, co mi říkala do telefonu má žena, která se zúčastnila večírku v Los Angeles, a co se psalo v americkém tisku, se dost lišilo od toho, co jsem slyšel a četl tady. Pan prezident měl s sebou nezvykle početný doprovod, letělo s ním, co jsem slyšel, snad dvě stě lidí, takže to byl pro mnohé asi vládní výlet. Pro prezidenta jistě ne - to co říkám, není v žádném případě výraz neúcty k Václavu Havlovi. Na onom večírku v Los Angeles došlo i k drobné chybičce. Jacísi prezidentovi fámulové od něj odstrčili dvanáctiletou Elizabeth Kochlerovou, která mu chtěla dát květiny. Na americké zvyklosti poněkud hrubě. Ta holčička pak celý projev probřečela a to se stát nemělo.

Pan prezident tam také slíbil výhodné

podmínky pro podnikatele, kteří chtějí investovat v Československu. Pouze 55 % daní. Pro Boha živého, to je nemyslitelné! Když v Americe zakládáte nový podnik, máte takové daňové úlevy, že první dva roky prakticky daně neplatíte vůbec. Jinak by se takový podnik ani nerozjel. Američana, který by chtěl podnikat v československých podmínkách, bych pokládal za šílence. A on sám sebe taky.

Zmínil jste se o restitučním zákonu. Sdílette názor exulantů, kteří s ním jsou nespokojeni?

Samozřejmě, protože byl-li někdo nezákonně zbaven majetku a nemá nárok na jeho vrácení, je to, jak už jsem řekl, legalizovaná krádež. Ti, kteří tu schvalují a navrhuji takové zákony, nemají podle mého mínění právo vystupovat jako zástupci lidí. A vztah k exulantům? Řekl bych to asi takhle: Jsou tu i židi, cikáni a emigranti.

Díváte se na dění u nás spoza „velké louže“, ale kořeny máte přeci jen doma. Co říkáte sporům o státoprávní uspořádání republiky?

Byl jsem vychován jako Čechoslovák, můj otec byl legionář, bojoval za Československo. Pod československou vlajkou a československým státním znakem lidé za tuto zemi umírali a jsou pohřbeni na různých místech zeměkou-

le. V Narviku, u Dunkerque, u Amiensu... Viděl jsem snad všechny vojenské hřbitovy, kromě toho v Libyi, protože nechci jezdit k panu Kadáfimu.

My všichni, myslím alespoň v Čechách, jsme citově svázáni s Československou republikou, kterou reprezentoval Masaryk. A teď jsem slyšel, že je třeba budovat republiku novou, nějak jinak společnou. Víím, že Čechy byly tisíc let součástí Svaté říše římské. Slovensko tuto historii nemá a tak je mezi námi možná opravdu velký předěl. Ale nechápu, proč bychom měli být Česká republika, když máme i Moravské Slováky. Je-li slovenský sentiment tak veliký, že se domáhá zvláštního uznání, navrhuji, aby se to vyřešilo tak, jako když jsme v Chicagu pořádali Dny porobených národů. Nejprve šla velká skupina lidí pod transparentem s nápisem Československo a pak menší skupinka s nápisem Slovensko.

Pokud na Slovensku vítězí myšlenka samostatného státu - mají na to právo a já jim ho neupírám - můžeme my přece zůstat Československem. Nechme si název a vlajku, máme na to právo díky Moravským Slováckům, nepoškodiť nás to citově a jistě budeme schopni dostát i všem mezinárodním závazkům. Jsem přesvědčen, že to přežijeme i bez východní části státu a časem zvíťezí zdravý evropský duch a vše se v dobrém obrátí.

Trať

VIKTOR LABSKÝ, Kanada

Drobně přšelo, ale to Ottovi nevadilo, spíše naopak, byla to skoro stoprocentní záruka, že nikoho nepotká, koneckonců i ten déšť byl vlastně vlahý a konejšivý. Ať jde do prdele, svině, opakoval si už snad podvacáté, nyní už o poznání mírněji, ale úlevu mu to stejně nepřinášelo. Neměl k té scéně nechat dojít, nezvládl to, dostala ho přesně tam, kam chtěla, teď má proti němu munič, určitě ho provokovala úmyslně, vždyť to bylo očividné, schválně ho zraňovala na nejcitlivějším místě, a on, blbec, se s ní hádal, nedokázal odejít, jako kdyby ho nějak zhypnotizovala, křičel na ni svou pravdu a rozběsňovalo ho, jak je vůči jeho slovům hluchá. Bestie, přesně odhadla, kdy nadobro ztratil schopnost se ovládat, vzala do náručí vyděšeného Liborka a zasyčela: Na to vem jed, o tohle dítě přijdeš taky! Dal jí facku, jak by ne, v tu chvíli mu bylo všechno jedno, byl by ji praštil i kdyby ho za to čekala okamžitá poprava. Hystericky zavyla a Liborek se rozplakal. To ho trochu vzpamatovalo, chtěl jí ho vzít z náručí a utěšit ho, ale držela ho pevně, a tak se o něj tahali jako liščata o živé králíci mláďe. Teprve pak mu to došlo a vyběhl z kuchyně. Když se oblékal, třásl se mu ruce, co má teď dělat? Jít do hospody, jako vždy po hádce, opít se, třebaže věděl, že v opilosti bude vyvádět a že pak bude ještě hůř. Ovšem může být ještě hůř? Tušil, že tentokrát je na tom strašně zle, že se už propadá do močálu, kam ho vylákala, a že mu tady alkohol nepomůže, že musí rychle najít nějakou účinnější medicínu. Slyšel ji, jak z předsíně telefonuje rodičům, pak na bezpečnost a nakonec na polikliniku, teatrálně žalovala, že jí manžel mlátí. Málem se na ni znovu vrhl, jak ho to pobouřilo, snad s tím dokonce počítala, vlastně docela určitě, držela sluchátko a dívala se na něj vyzývavě a výsměšně. Raději popadl sportovní kabelu a vyrazil z domu. Svině, svině! Když se trochu uklidnil, zjistil, že má v tašce kompletní běžecké vybavení, samozřejmě, vždyť před týdnem konečně sehnal maratónky a už

bezmála půl roku se duševně připravoval, že začne běhat, aby si zlepšil kondičku, provětral se a přišel na veselejší myšlenky. Náhle dostal nápad - půjde do Lidových sadů, na přespolní trať, na níž se každoročně běhaly závody, které organizoval jeho podnik. Letos ho kolegové málem ukecali, ale bůhvíproč pocítoval podivný ostych a raději se zase ulil. Teď se tam dá běžet beze svědků, to je ono, tam bude moci vybit svou agresivitu a hlavně přehlušit strach z toho, co přijde, musí se unavit tak, aby nedokázal myslit na nic jiného než na své rozbolavělé tělo.

Trať našel snadno. Závod se běžel před týdnem, takže na některých kmenech podél cesty ještě visely orientační značky, okruží z červeného krepového papíru, který v dešti nabobtnal a barvil kůru na růžovo. Otto nyní procházel pod vysokými buky, jejich listoví se nad ním splétalo jako klenba katedrály, nasáklá půda mu pod nohama lehce pružila a z výšek občas sletěla velká těžká kapka. Jedna z nich se mu rozplácla na čele - skoro se polekal. Posadil se na obrovský pařez, který vypadal jako čerstvá žlutá rána, a začal se převlékat. Jen v trenýrkách a tričku mu bylo trochu chladno, ale hlavně se cítil nezvykle, připadalo mu, že je nepatřičně obnažený, dobře, že ho teď nikdo nevidí. Do husté smřčiny ukryl tašku s oblečením a vrátil se na cestu. Rozhodl se, že si zkusí celý závodní okruh, to znamená 3900 metrů, a pěkně na čas, ať ví, co to s ním udělá. Začnu tady od toho stromu, řekl si a patou vryl výraznou čáru. Několikrát se zhluboka nadechl, aby se tak zbavil svíravé nervozity, odhodlaně zmáčkl stopky a vyrazil.

Napětí z něj spadlo hned na prvních padesáti metrech a dojem z rytmicky pracujícího těla byl nádherný. Najednou nechápal, proč to tak dlouho odkládal, jak vůbec mohl být takový hlupák. Přitom už dávno naprosto racionálně došel k tomu, že žije ne zdravě, že se vlastně ničí a že by měl trochu sportovat, někdy

třeba jen proto, aby se zbavil hořkosti a zloby po osmi a půl hodinách v práci. Kolikrát se mu přece stalo, že už byl skoro na odchodu, a najednou mu volal rozčilený švýcarský zákazník, že mu došlo jiné sklo, než objednal, že mu kvůli tomu stojí celá linka, vyhrožoval, že vyúčtuje své ztráty. Otto ho chápal, ale stejně měl tisíc chutí se mu vysmát: Co se najednou tak divíš, přece víš, jací jsme hadrání, však to vidíš na ceně, tak co s námi obchoduješ? Jenže to by byla vyložená sebevražda, měli totiž z nejvyšších míst zakázáno omlouvat chyby výpadkem tovarů nebo dopravy, podle příkazu musel kličkovat, slibovat a slibovat, vy jste osobně zodpovědní za každou zakázku, říval na ně jednou obchodní ředitel, bývalý kovář. Snad proto u nich na skupině každý chlastal, vždyť uniknout srážce se nedalo. Na jedné straně preciznost, dochvilnost a produktivita, na straně druhé těžkopádnost, šlendrián a neomezená vláda naduté blbosti.

Cesta provedla několik zákrut a začala stoupat. Otto rozumně zvolnil, ale svaly ho ošidně přesvědčovaly, že má spoustu žhavé energie a že ten kopec dokáže vyběhnout naplno, a třeba i po špičkách. Neposlechl a po dalších desítkách metrů byl rád, že svodím odolal. Najednou, bez varování, mu nohy prudce ztěžkly a vrcholek kopce se přibližoval zoufale pomalu. Konečně! Nohám se okamžitě ulevilo, zato v hlavě mu nepřestávalo hučet, dýchal divoce, jako by si proudem vzduchu chtěl roztrhnout plíce, jenže to bylo pořád málo. Trať se našťestí přikře svažovala do vzrostlého smrkového lesa, tmavého a bezútesného, Otto musel brzdit své trochu nejisté nohy, a jediné, po čem nyní toužil, bylo, aby nové těžkosti nepřišly dříve, než srovná dech a dá se úplně do pořádku.

Měl štěstí. Trať vedla chvíli po rovině a za další zátkou, v níž skončily smrky a rozjasnilo se, začala jen mírně, jakoby láskovně stoupat. Následovalo romantické místo, široká plošina, posetá ohlazenými kameny, přímo vybízejícími k posezení, a Otto se domyslel, že právě tady musí být start a cíl závodu. Běželo se mu opět docela dobře a když se dostal na vrchol táhlého stoupání a mohl o malíčko snížit své úsilí, měl náhle blažený pocit, že by v tomto tempu dokázal pohodlně běžet celé hodiny. Čtyři kilometry, kterých se podvědomě trochu obával, mu nyní připadaly jako úplná hra. Trať se stáčela doleva a velkým obloukem protínala téměř holý travnatý svah, se zájmem se rozhlížel, a vtom ho napadlo trefné přirovnání, ano, vypadalo to jako amfiteátr, jako by si v něm vybral jednu z horních řad a po ní obíhal pravidelný půlkruh. V nejzazším bodě tento přírodní amfiteátr opustil a trať se odklonila do polí. Tento úsek náhodou znal, byl tu jednou s autem, takže věděl, že běží správně, a nepřítomnost značek ho nezneklidnila. Deštík mu příjemně chladil tvář, nic ho nebolelo a ohavná domácí scéna, jež ho sem vlastně vyhnala, mu připadala velmi vzdálená a nedůležitá.

Také asfaltová silnice v nevelké dědině byla liduprázdňá, vesla s kopce, jako by ho chtěla odměnit za vytrvalost, a Otto se bavil tím, že nahlížel do oken pokojů, v jejichž hloubce zářily sinavé obrazovky. Náhle spatřil siluetu, jež ho zaujala, dokonce bezděčně zvolnil, jako by se chtěl zastavit a vrátit se. Obrysy, které na zlomek vteřiny zahlédl, vypadaly jako nahá žena v předklonu, obdařená velkými prsy. No a co, řekl si a zase zrychlil, ale představa ho neopouštěla. Vlastně je to dobrý nápad, může vzpomínat na své milenky a ani nebude vědět, že běží. Olina. Jeho absolutně nejrychlejší úlovek. Znal se asi hodinu. Párkrát si zatancovali, slovo dalo slovo, naložila ho do renaulta šestnáctky - musela mít pořádně zabaného manžela - a jeli za město. Její tvář by si vybavil nedokázal, ale ze způsobu, jakým se mu neřestně nabídl, si zapamatoval každý detail - jednu nohu opřela o volant a druhou o opěrku na dveřích. A renault přitom měkce péroval, jako by byl velkým tělem, které souložilo s nimi. Lenka. Ředitelova sekretářka. Afektovaná koza s nádhernými nohama. Ostentativně vzorná novomanželka, jenže když se trochu lízla, koketovala, nechala se líbat a osahávat, ale před závěrečným aktem se mu vždy vysmekla. Nakonec jí přece jen dostal, na zemědělské brigádě, kde se v létě musel vystřídat celý podnik, měla slabý úpal či co, umožnili jí, aby si lehla na skladičkově kanape, a Otto tam přišel za ní. Tak trochu se to podobalo znásilnění, pak se poddala a vymínila si, že zůstanou oblečení, dokonce vlažně spolupracovala, ale nic moc, průměr, poznala na něm zklamání a od té doby mu škodila, jak jen mohla. Kamila. Hubená chudokrevná referentka z dopravního. Živý inventář. Znal se s ní léta. V životě by ho nenapadlo s ní jít. Uspořádala mejdan na oslavu svých narozenin, náhle byla jedna v noci a on tam s ní zůstal sám. Nechtělo se mu zvedat a jít domů, s Janou byl zrovna na kordy, od té doby, co po mateřské začala zase pracovat, už mezi nimi nic neklapalo. Já vím, že se ti nelíbím, říkala Kamila, já tě nenutím, abys se mnou spal, nemusíš vůbec nic dělat, já se s tebou akorát trochu pomazlím, jo? Pobaveně svolil - dělalo mu to dobře - a z šedivé nenápadné ženské se stala dračice, hitavá a nenasytná, přivedla ho k rozkoši hned dvakrát za sebou, a pak zkusili úplně všechno, dokonce i to, co by on sám považoval za samoučelnou akrobacii, výstřednost či perverzi.

Rozkošnické představy mu úplně rozvrátily krok, přistihl se, jak klopytá po luční pěšině, na kterou odbočil, aniž věděl proč. Najednou se cítil hrozně zesláblý a demoralizovaný. Jen s vypětím vůle se udržel v pohybu, potácel se dál a rozhlížel se po značkách. Přeběhl můstek nad stojatou vodou a vnikl do tunelu dlouhých haluzí a šfavnatých listů, připadal si jako v džungli, jako indický kurýř. Ale pohoda byla nadobro pryč, naopak ho teď všechno rozčilovalo a popuzovalo - narůstající únava v nohách, puchýř na patě, stálý déšť, značky nikde a k dovršení všeho teď musel zdolávat terénní vlny v deprimujícím a studeném smrkovém lese. Konečně! Pod ním se objevilo lesní koupaliště, ohrazené drátěným plotem, a mezi jeho oky vlál cár krepového papíru. Čekal, že mu zjištění, že běží správně, zlepší náladu, ale nedočkal se. Vytečkovaná hladina velkého bazénu byla důkazem, že prší opravdu hustě, a on je v tuto chvíli tak mokrá, jako by se v něm koupal. Znechuceně a mechanicky pokračoval. Co si má sakra vymyslet, aby se mu běželo líp? Na co upnout pozornost? Mrkl na stopky a zjistil, že právě překročil desátou minutu, ale nedokázal přesně stanovit, kolik mu ještě zbývá. A co kdyby zkusil využít své podrážděnosti a rozezlil se ještě víc, aby na sebe a na své okolí úplně zapomněl? Za pokus to stojí.

Začal u toho, jak s Janou vstoupili do školy, všude debilní plakáty „mámo, táto, volte naši mírovou budoucnost“, to se ještě držel, ale zlost v něm tiše vřela. Ve vyklizené třídě stála uprostřed volební urna a u okna zaznamenal nepatrnou plentu. Vyfasovali pět nebo šest různobarevných lístků, Jana je ani nečetla, vhodila je dovnitř, jako vždy, on se zastavil a váhal. Přeskrtat? Roztrhat? Hodit jim je zpátky? Ublíží tím jen sám sobě a co z toho? Prosím tě, nedělej gesta, řekla otráveně, a vzala mu papírky z rukou. Nebránil se, vždyť tak z něho snímala odpovědnost. Hodila je dovnitř, věcně, asi jako vzrak sousedce do dopisní schránky, a zrudnělá komise, která je sledovala, se jí v tom ani nepokusila zabránit, třebaže to bylo jasné porušení volebního aktu. Taky co, o šaškárnu více či méně. Vyšel za ní, bez pozdravu, a najednou přesně věděl, co měl udělat. Měl ta jména přeškrtnout před nimi, aby si uvědomili svou zbabělost a prohanost, ale selhal, žalostně selhal, zalekl se, vždyť by to znamenalo hlášku do podniku a kdo ví co dalšího, doma nové nekonečné hádky, Janiny slzy a výčitky, aby si laskavě uvědomil, že má rodinu. Nenávist v něm vybuchovala a překypovala - ke všemu a ke každému, k režimu, jenž ho nutil lhát, a přitom za tak málo, skoro za nic, a který se k ničemu nezavazoval ani v případě loajality, k lidem, kteří ho obklopovali a kteří chtěli mít klid, k Janě, omezené, tupé a ustrašené, a hlavně k sobě samému, vždyť se v rozhodující chvíli nechal přemoci, a navíc tak lehce, tak uboze, tak potupně, tak hanebně a zbaběle. Uvědomil si, že běží a mává rukama, zprudka a agresivně, jako kdyby útočil proti nepříteli, který před ním ustrašeně utíká. On ho musí nejprve uštvat a doběhnout, aby ho pak mohl srazit a bít, bít. Mě bolest neleká, opakoval si jako hypnotické zaklínadlo, slabost se už nebude opakovat.

Najednou mu došlo, že běží po široké udusané cestě a že zbytečně plýtvá silami. Okamžitě zpomalil a po několika krocích ho červená značka přiměla odbočit do lesa, tohle se určitě nedá nazvat cestou, věděl, že se teď musí maximálně soustředit - musí přeskakovat nestvůrně naběhlé kořeny a jediné špatné došlápnutí se mu může šeredně vymstít. Ale trvalo to jen krátce a vzápětí vyskočil na širokou stezku, plnou kaluží a bahňatých stružek. Klouzalo to, ale cíl už nemůže být daleko, přesvědčoval sám sebe, byla by to škoda, kdyby to vzdal zrovna teď. Stoupání, které ho sice přímělo zkrátit krok, ale nevypadalo nijak hrozně, se mu pojednou bolestivě zahryzlo do těla, přestal myslet na mazlavý povrch a bylo mu už úplně jedno, zda došlápně do kaluže. Každý krok se teď spojoval s fyzickou bolestí, jako by před sebou tlačil litinovou mříž, kterou vždy projde jen hlava, zatímco ramena, plíce a nohy uvážnou, musí je osvobodit k novému náporu, je to čím dál těžší, už je to jen souboj jeho vůle s přesilou zoufalství. Kopec před ním najednou povstal ve své nejhroznější podobě, trať se mu pod nohama vzpříčila a naklonila, jako by ho chtěla definitivně setřást, bylo to jako mučení, jemuž se nedá vzdorovat. Jenže jestli se zlomí, bude ho to strašně pálit, vířilo mu v hlavě, vždycky se chlubil svou pevnou vůlí, tak to teď dokáž, dokáž, dokáž! Připadal si jako bičovány galejník a doopravdy začal počítat: jedna, dvě, tři, deset bude maximum, co může vydržet, ale cesta se najednou vyrovnala a dopřála mu trochu oddechu, úzkostlivě šetřil posledními kapkami energie, ještě stálo to byl běh, pomalý, vratký a nemotorný, ale přece jen běh. Tohle se dá vydržet, přesvědčoval sám sebe, ale jestli přijde ještě jedna krutá zkouška, bude konec. A i tak cítil, jak mu jakási nesmlouvavá vyšší síla postupně uzavírá přívod vzduchu. Dal si

ČESKÁ POHÁDKA

IVAN KRAUS, Paříž

proto poslední cíl - doběhnout tam k té větví, vlastně je to spíše útlý stromek, sklánějící se nad pěšinou, jako zelená brána nebo vítězný oblouk. Vítězný oblouk, opakoval si nelogicky do rytmu, vítězný oblouk, ještě snad dvacet metrů, deset, pět. Vtom poznal, že už je málem na cestě, po níž šel od tramvaje, ještě jednou dvacet metrů, poručil si, listy jeho vítězného oblouku mu přejely po čele, ale skoro nevnímal, ještě dvacet metrů, už je skoro po všem, nesmí se zastavit, jestli chce vyhrát, vyhrát nad nepřáteli, vyhrát nad životem, nesmí se zastavit!

Dokázal to, dovlekl se na cestu, ještě štěstí, že hned tady začíná příkrov vzrostlých buků, cíl je na dosah, trať se navíc svažuje, ale to už teď neznamená žádnou úlevu. Otto po ní pádí a ještě se pokouší zrychlit, hlavně proto, aby to utrpení už bylo co nejdříve za ním, blíží se strom, od něhož vystartoval, už je vidět i čára na zemi, ještě asi tři hrozné kroky... Ted!!! Otto zmáčkl tlačítko, aby zastavil stopky, na ten jednoduchý úkon se soustředil od okamžiku, kdy překonal kopec, jako by to byl faktický a nesmazatelný důkaz jeho hrdinství.

Okolí viděl rozmazaně, žaludek měl jako v kleštích, zprvu byl přesvědčen, že bude zvracet, vzduch, který sípavě vdechoval, jako by neobsahoval žádný kyslík. Nohy se mu podlamovaly a Otto se takřka skácel do mokré lesní trávy. Lehli si naznak a soustředil se na co nejhlubší vdechy a výdechy. Prvním příznakem, že se rozbourané tělo začíná přece jen uklidňovat, bylo zpomalení vířivého pohybu žlutých a fialových kruhů a z jejich abstraktního chaosu vystoupily skutečné tvary stromů. Tráva ho začala studit, Otto se tedy posadil a poprvé se podíval na stopky. 14:53 22/100. Byl si vědom toho, že mu mozek pracuje pomalu a že ho pravý význam těchto čísel ještě neoslovil. 14:53. Cože? Je to vůbec možné? To je přece fantastický čas, neudělal někde chybu? Snažil se vzpomenout si, jak to bylo, jako by šlo o nesmírně vzdálenou minulost. Na chybu nepřišel, podvědomě si vlastně přál, aby žádnou neobjevil a aby to vše byla pravda.

Došel si pro tašku, posadil se a začal se mechanicky převlékat. 14 minut 53 vteřin. Vítěz letošního běhu byl v cíli za rovných 12:00, výsledkovou listinu si kupodivu pamatoval přesně, ovšem teprve nyní dokázal ocenit, co takový čas znamená. Jenže vítěz byl maratonec, dokonce snad reprezentant, a ti za ním, s časy mezi dvanácti a čtrnácti minutami, byli aktivní sportovci také - lyžaři, orientační běžci a biatlonisté. Nejlepší muž z podniku - jakýsi čerstvý inženýr pro promoci - skončil asi patnáctý, ovšem zlepšil letitý rekord na 14:04. 14:53 by mu v podniku stačilo s přehledem na třetí místo. Byl tréningu, jen tak z voleje. To je fantazie, opakoval, to je fantazie, vždyť stačí celkem málo - trochu trénovat, rozvrhnout si lépe síly - a je z něho šampión. Jak to, že to dosud netušil? Jasně, vždy měl lepší kondičku, než většina ostatních, to se potvrdilo před léty i na vojně, ale kde přišel k tak úžasnému talentu?

Najednou pocítil silnou chuť projít si celou trať ještě jednou, pozorně si prohlédnout každé místo a znovu ho ve vzpomínce vychutnat, dokonce i ta, která mu připravila tak strašná muka. Pak to zavrhl - udělá to, až tady poběží příště, a to může být třeba hned zítra. Připadalo mu, že trať, kterou právě proběhl, je cosi víc, než jen bezmála čtyři kilometry různorodého terénu, byla pro něj takřka živým soupeřem, tvrdým a čestným, který ho přiměl, aby dokázal, že má charakter, aby v sobě objevil netušené síly. Díky jí se také dověděl o svých slabínách. Stačilo vlastně pár nesmírně intenzivních minut a pochopil, že sexuální představy jsou při běhu přítěží, že mu nepomáhají, že ho naopak oslabují. A stejně tak poznal, že celé jeho konzumní pojetí erotiky je založeno na lži a že vlastně klamal hlavně sám sebe, když si předstíral, že mu přináší radost a uspokojení. A nenávisť? Nenávisť, třeba i oprávněná, mu jen zakaluje úsudek a vede ke křečím a vyčerpání.

Otto šel pomalu po cestě zpátky, a když opustil klenbu bukových listů, nad pěšinou zahlédl stromek, patrně topol, který bůhvíproč pojmenoval Vítězný oblouk. Tam měl být moment, kdy se zastaví a přijme porážku, a namísto toho opravdu vykročil k vítězství, to je přímo symbolické. Náhle se cítil ohromně lehece, připadalo mu, že se jeho mysl vznáší a že vidí svou existenci z velkého nadhledu, z něhož se dá přecíst nadosobní poselství: Nenávisť, cynismus, vypočítavost a přízemní materialismus nepatří do světa, po kterém toužíš, proto se jich vědomě zbavuj. Očišťuj se! Současně však Otto věděl, že těsně za hranicemi těchto vznešených myšlenek, kterými byl nyní přeplněn, leží každodenní svět - tuctový flirt, který Jana považuje za svou velkou lásku, a kvůli němuž je ochotna všechno rozbit, rozvod, kterého Jana snadno dosáhne, ztráta Liborka a strašlivá bezmocnost před obłudně zveličenými právy matky... Tomu všemu se nedá zabránit, tím si byl jist. Jeho jediná cesta je přijmout to důstojně a už nikdy, nikdy neohrozit Liborku. Bude se snažit být mu i na dálku dobrým tátou a kamarádem, kvůli němu se bude snažit být lepším. Tahle trať mu přitom pomůže. Zvláštní, třebaže věděl, co ho čeká, v tu chvíli, pod šedivým nebem, jež vysílalo nepřetržitě proudy deště, byl Otto bezmezně šťasten.

Za devaterými horami a sedmerými lesy byla malá, pěkná země. Lidé tu mohli žít šťastně a spokojeně, nebýt draka. Ten žil ve slují, chrлил oheň a síru, a jako potravu vyžadoval mladé dívky. Když se vlády ujal nový moudrý král, oznámil, že tomu, kdo zem od draka osvobodí, dá půl království.

„Polovina je moc,“ protestoval ministr výdajů a dodal, že třetina zcela postačí.

„Třetina je příliš,“ prohlásil ministr úspor a navrhl dvacet procent.

„Dvacet procent je hodně,“ řekl ministr zisku a navrhl deset procent království, s tím, že by šlo o tu část země, která je nejvíce zanedbaná a ten, kdo by území získal, by ho zároveň musel dát do pořádku.

Ministr odhadu nesouhlasil.

Zjistil prý, že situace není zdaleka tak zlá, jak se jeví, protože při spotřebě dvaceti dívek týdně, má země ještě zásobu dračích potravy na víc jak jeden rok.

Ministr blahobytu byl pro a navrhl, aby se drakovi nabídlý podzdejší bezdětné ženy, čímž by se lhůta ještě prodloužila. Ministr spokojenosti prohlásil, že krom bezdětných žen lze také použít zachovalých vdov.

Tou dobou dorazil do země Honza, který se vracel domů ze světa, kde byl na zkušené.

„Co je tu nového?“ zeptal se hostinského.

„Máme nového krále, ale starého draka jsme se ještě nezbavili,“ řekl hostinský.

Honza řekl, že zbavit zemi draka je snadné.

Že se na to vespří zvíře druhého dne zabije.

Hostinský pokrčil rameny a dal se do čtení novin.

Psal o se v nich o nové poradě ministrů.

Bývalý ministr výdajů byl odvolán, protože byl obviněn, že si chtěl část odměny za odstranění draka ponechat pro sebe. Jeho nástupce navrhl, aby s drakem směl bojovat jen ten, kdo složí předem do státní pokladny zálohu jednoho milionu. Ministr úspor trval na dvou milionech a žádal, aby bojovník proti draku předložil potvrzení, že už zdolal nejméně tři draky.

Ministr zisku označil oba ministry za amatéry a požadoval, aby byl uspořádán konkurs kandidátů a sestavena komise, která by vybrala vhodného kandidáta na zápas s drakem.

S tím nesouhlasil ministr rozkvetu, protože podezíral ministra zisku, že chce prosadit svého synovce.

Zatímco se ministři dohadovali, navštívil Honza truhláře.

„Potřeboval bych dobrý cep,“ řekl.

„Na co?“ zeptal se truhlář.

„Na draka,“ odpověděl Honza.

Truhlář se začal drbat na hlavě a ošival se. Pak řekl, že nemá čas, protože musí pracovat na novém žebříňáku, na kterém pojedou dívky k drakovi.

„Vy nemáte dceru?“ podivil se Honza.

„Ne,“ řekl truhlář, „mám kluka.“

Honza šel za kovářem a požádal ho o meč.

Také kovář se vykrucoval a tvrdil, že nemá čas, protože musí připravit podkovy pro koně, kteří potáhnou vůz k dračím slujím.

Kovář sice dceru měl, ale žila v zahraničí.

Honza se vydal za sedlákem a požádal ho, aby mu půjčil koně. Ani sedlák Honzovi nepomohl. Koně bylo zapotřebí k tažení vozu.

Sedlák byl bezdětný.

Zatím ministři jednali o drakovi, až dospěli k tomuto rozhodnutí:

poblíž dračích slují budou postaveny hotely pro cizí turisty, kteří za tu podívanou budou platit.

Dívky se budou dovážet ze zahraničí, zejména z chudých zemí, kde je jich přebytek.

Získané peníze půjdou do státní pokladny.

„Nejméně dvacet procent,“ řekl první ministr.

„Třicet,“ pravil druhý.

„Čtyřicet,“ navrhl třetí.

„Padesát,“ odhadl čtvrtý.

„Sedmdesát pět,“ rozhodl nakonec ministr budoucnosti.

S jeho návrhem všichni ministři souhlasili, neboť to byl zkušený muž, který byl ministrem už dlouhá léta, dokonce ještě v dobách, kdy se o lepší budoucnosti pouze hovořilo. Hned potom byl vydán zákon na ochranu draka.

Honza si uvědomil, že je zřejmě ještě hloupý a šel znovu do světa.

Drak je zdravý a silný a daří se mu dobře, jako dřív.

Jen král je zamklý.

A prý hodně kouří.

Byli jsme doma?

JIRÍ SELNER, Kanada

DOKONČENÍ

Jsmo opět týden u babičky. Já chodím nakupovat, zdokonaluji se v odhadech, kdy přivezou housky, kdy uzeninu, musí se pospíchat, za chvíli je to pryč. Víím, kdy dvakrát za týden přivezou šlehačku. S nákupy také přináším Starou mysliveckou a Jelínkovu báječnou slivovici k velké neolibosti abstinentské babičky. Jí se tu strašně nezdravě v našich relacích, sádlo, máslo, tuky, sůl, uzeniny, málo zeleniny, málo ovoce, pivo, většinou špatné kvality. Řada mých kolegů zemřela již ve 40 letech. Rakoviny, infarkty, mrtvice...

Sedíme na chalupě u švagra, jíme kuřata pečená na rožni, pijeme moravské víno a posloucháme tlukot slavíka. Zpívá nám svou úchvatnou píseň lásky. Nadšeně a neobjasně, bez ohledu na blízkost se volby a pletichy komunistů. Chtěl bych mu navrhnout, že ho z tohoto znečištěného prostředí vezmu s sebou do Kanady, klidně bych ho tam propašoval, jsem však příliš přiozřelý mu to nabídnout. Loučení je vždy těžké. Patříme sem do té malé, těžce zkontrolované země, nebo jsme již cizinci, dezvizivní cizinci, jak říkala ta nána v hotelu?

Posíláme balík do Kanady. Knihy, vařečky, dřevěné vyřezávané misky, javorové svícny. Osm a půl kilo. Táhneme to pěšky na poštu, stejnou pěšinou, kterou ta moje krasavice litala na autobus do školy, když byla teenager. „Proč to my volové nevezeme na poštu autem?“ táží se jí. Neví. Poštmištrůvka kouká na balík jako na chřestýše. „To chcete poslat na tuhle adresu,“ ukazuje na tu kanadskou, „nebo na tuhle?“ a ukazuje na tu zpáteční mimošskou. Ježší, to si myslí, že jsem to sem táhnul půl hodiny, aby mi to doručila tam, odkud jsem to vynes? Zachovám bohorovný klid, čtverácky se na ni usměju a ukáži prstem na tu kanadskou: „Na tuhle!“ „To nemůžete, to musíte vzít na celnici do Lípy.“ Vysvětluji jí, že bych mohl z Haiti, či z Tahiti, Kostariky, či Bečuánie. Tváří se naprosto netečně. Úřední výkon skončil. Vezeme odmrštěný balík na celnici do Lípy. Marné konání. Celnice zavírala ve 2 hodiny. Opakujeme transakci opět ráno. Paní celníková profesionálně mrkne na balík a pronese: „Přivezte to v pondělí, ten kolega co smí podepisovat vývozní povolení si vzal volno na svatbu.“

I na tuto paní se čtverácky usměji a prohlásil: „Milá paní, v pondělí už budeme v Rakousích.“ Čekám, že mi nabídne, abych si poslal balík z Rakous. Myslím se. Je to hodná paní. Chvilí se se mnou sice hádá, ale pak rozhodne: „Tak to nějak uděláme. Balík si tu nechte a běžte si na poštu pro výjezdní formuláře.“ Cestou na poštu přemýšlím, proč formuláře nejsou na celnici. Je mnoho záhad v této zemi, které se mi nepodaří rozluštit. Kočka na poště si leští stůl a na nás kašle. Konečně se vracíme na celnici s potřebnými papíry. Celníková nasadí úředně výkonný kukuč, ukáže na balík a zavěsí: „Rozbalit!“ Prokřístapána, vždyť jsem to balil hodinu, ukazují na mistrně zauzlované smyčky provazů. „Rozbalit!“ tvrdošjně trvá na svém. Po zkušenostech z tchýní a její

dcerou víím, že ženám nesmím odporovat. Mařím vlastnoručně své balící dílo, úřednice se zálibně prohrabuje ve vařečkách, pak to spolu pečujeme, razítkuje se, vypisuje se. A pak opět s balíkem na ramesnou k vítězné cestě na poštu, té poslední. Máme bumášku. Pojedeš balíku loď do Kanady, za měsíc a půl se shledáme. Kupudivu jsme se shledali. Čest a sláva všem, kteří se na dobrodružné cestě balíkově, z kdysi socialistické vlasti, podíleli...

Navštívili jsme moc příbuzných, moc příbuzných navštívilo nás, jedlo se, pilo se, hodovalo, řečnilo, kecalo, často některé dolary měnily majitele.

Touláme se po Praze, fascinováni její nesmrtelnou krásou. Hladoví se dereme do hospůdky ze studentských let, poblíž Betlémské kaple. Ouha. V okně nás vítá meganápis: NEVARÍME! Tak to jste nám neměli dělat. Na rohu Karlovky zapadáme ke Zlatému hadovi. To je tak perfektní hospoda, s tak vynikajícím jídlem a obsluhou, že by mohl existovat kdekoliv, v Paříži, New Yorku či na Honolulu. Jedna z mála krásných výjimek. Ve skvělé náladě jdeme na Václavák. U stánku s květinami žena vybírá květy na hrob tatínkovi. Přendávám si drahý Pentax z pravého ramene na levé a pomáhám vybírat čerstvé květiny. Platím požadovaný obnos, beru květiny a chci dát fotoaparát na původní místo. „Kde je foťák?“ ptám se ženy. Na rameni nevisí. „Uřízli vám ho,“ říká prodavačka. „To tu dělají každý den.“ Pamatuji se, že nějaký dva blbečkové se motali za mnou, myslel jsem si, že jdou taky kupovat kytičky. Moje vynikající pojišťovna ho zaplatila. Už mám nový.

Jdeme na koncert Pražského jara. Nezapomenutelný zážitek. Jednak umělec, jednak tím jak tam strašně smrděly záchody, až jsme se před našimi sousedy, Američany a Japonci, styděli. Američanka si stříkala do nosních dírek jakýsi spray, Japonka se cudně narkotisovala navoněným kapesníčkem.

Večer chceme zavolat Evě, jedné kolegyni. Ztratil jsem její číslo. Volám operátora, což není ve vlasti tak jednoduché, a slušně, tak jak je v Americe zvykem, oznamuji telefonní osobě, že bych chtěl mluvit s paní inženýrkou tou a tou, bytem tam a tam. „Ale pane, to mě vůbec nezajímá s kým chcete mluvit,“ říká spojačka nadrzle. „Číslo mi dejte.“ „To nemám, to chci na vás.“ Uraženě zavěšuje. Jiný kraj, jiný mrav.

Nastává čas opravdového loučení, ten nejtežší. Vyrážíme na jih, Benešov, Tábor. Prohlížíme si město Husitů, také je to tu pěkně vrychtované. Obědváme v tábořském interhotelu Palcát, je výborný. Překvapujeme mého spolubydělce z koleje, žije v Milevsku. Musíme zůstat přes noc. Jeho vyvolená kantoř, vedla ho pevnou rukou životem, takže se uchoval. Povožili nás po okolí a večer se jde na schůzi Občanského fóra, kde je hostem a hlavním řečníkem kníže Karel Schwarzenberg. Sál je narvaný. Pan kníže mluví dobře česky, prostě a chytře. Udělal dobrý dojem a do-

bry kus politické práce. Jak by ne, vždyť je tu doma, tady se narodil, tady vyrůstal, odtud ho naši blbí soudruzi vyhnali. Jeho tatík a dědeček byli lidumilové, pomáhali kde se dalo, bez nich by písecká lesnická škola nebyla tím, čím byla.

Na té slavné lesnické škole jsme se druhý den zastavili. Nalezl jsem na chodbě maturitní tablo s fotkou štíhlého krasavce s hustými vlnitými vlasy. „Podívej se, to jsem já,“ říkám ženě zjihle. Ona se koukne na fotku, pak na mne, pak znovu na fotku, opět na mne a rozřehtá se. K rozvodové tragedii nedochází, protože přichází nový ředitel školy, pan ing. Karel Kottek. Po chvíli mne poznává. Byl v prvním jaru, když já byl ve čtvrtém. Sedíme v ředitelně, pijeme dobré ředitelské kafe a vzpomínáme jak život šel. „Ještě tu učí ta kurva, co nás v 1951 nepustil půl druhého tuctu k maturitě, z politických důvodů?“ ptám se. „Ještě, ale už jde do penze.“ „Ta revoluce byla moc sametová, toho jste měli pověsít,“ namítám. Pan ředitel je sekretářkou vyvečen z ředitelny, za dvě hodiny tu bude tvůrce sametové revoluce osobně, pan prezident Václav Havel přijíždí se svou družinou na návštěvu školy. Vybrali jsme si to na stejný den. Vymínil si, že bude jíst ve školní kuchyni. Doufám, že mu uvaří lépe, než když jsem se tam stravoval já...

Procházíme se po Písku. Tady zůstalo kus mého mládí. Tady byl hostinec u Reinerů, tady u Bouzků, tady u Kulatě báby. Jsou pryč. Tady chodil do zemědělské školy můj tatínek. Tady na náměstí měl lahubkářství tatínek Evičky, spolužačky mé první lásky.

Tři hodiny je málo na všechny ty vzpomínky. Jedeme na Budějce. Tam se mi splnil jeden z nesplněných snů mé mladosti. Šli jsme na oběd do Masných krámů, kde jsem nikdy nebyl. Tak tenhle sen se raději splnit neměl, nejotřesnějším zážitkem byly záchody, raději o tom ani nebudu psát.

Projíždíme zdemolovanou Kaplicí, vnímáme podmanivé kouzlo Šumavy a už je tu Dvořiště a čára. Český pan celník na

Haló, zde nezávislý vysílač R.I.O.

JOSEF KLUGE, Praha

Rozhlasové vysílání má v Československu velice dlouhou tradici. První stanice zahájila svůj provoz skoro před sedmdesáti lety. Bylo to večer 18. května 1923, o něco dříve než v sousedních státech a například přesně rok po zahájení stálé činnosti první stanice na území Velké Británie - v Londýně.

U skromných začátku Radiojournalu, jak se rozhlas v Československu tenkrát jmenoval, stáli zejména tři lidé. Technik, ing. Eduard Svoboda, který si přivezl technické a praktické zkušenosti s radiofonií z cesty po USA, Miloš Čtrnáctý, redaktor deníku Národní politika, první programový šéf a JUDr. Ladislav Šourek, který měl v nové vzniklé společnosti na starost její právní a obchodní zakotvení, a získání podpory ve veřejnosti. V jednom z článků, otiskném v roce 1924 v časopise Radiojournal, o náplni rozhlasu píše:

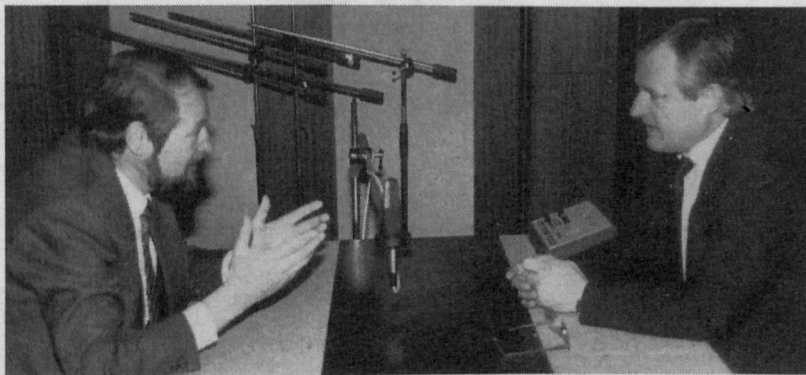
„Zavedením rozhlasu se rozšířila půda, kterou máme za povinnost zvelebovat svou činností, jejímž cílem je sloužiti dobrou našich občanů a šířiti pravdu a krásu.“

Nejen s těmito slovy zakladatele prvního rozhlasového studia v Československu, dr. Ladislava Šourka, ale zřejmě i s jeho pocity, bychom se my, kteří jsme byli u založení naší nové nezávislé stanice R.I.O., mohli ztotožnit.

Podmínky, které nám dala nová doba plná změn - zejména možnosti vlastní seberealizace a chuť do nové, dosud nepoznané, práce, byly základem, který rozhodl o vzniku naší nezávislé rozhlasové a televizní stanice.

Máme sídlo v Praze. Vše, tj. studia, vlastní vysílač, ale i redakční zázemí, je umístěno v budově Národního technického muzea na Letné a naše technická pracoviště se vbrzku stanou také součástí připravované expozice rozhlasové a televizní techniky. Každý návštěvník muzea se bude moci velkými zvukotěsnými okny, ale také pomocí TV okruhu seznámit s vlastní činností stanice. Zkrátka být u toho, když se vysílané pořady nejen připravují, ale i odbavují.

Naše nezávislá rozhlasová stanice není v regionu velké Prahy stanicí jedinou. Legis-

Redaktor vysílače R.I.O. Pečenka v rozhovoru s ředitelem radia Svobodná Evropa Pecháčkem
Snímek Antonín Bahenský

lativní změny umožnily vzniknout také dalším stanicím, takže dnes je na FM stupnici v Praze možno naladit nejen čtyři okruhy státního rozhlasu, ale také dalších devět nezávislých vysílačů.

A co je obsahem našeho vysílání? Na rozdíl od většiny nezávislých stanic jsme se nezaměřili jen na hudbu, komerci a něco mluveného slova. Náš program obsahuje vysoké procento publicistických pořadů, pořady zábavné, relace zaměřené na problematiku zdravotnictví, sociální otázky a také osvětovou činnost. Program náročný nejen obsahově, ale samozřejmě i finančně. Avšak programové zaměření, zejména tedy na oblast humanitární, má dle našeho názoru nejen své odůvodnění, ale skýtá i silné posluchačské zázemí.

Program vychází sice z tzv. zvyklostních stereotypů, umožňujících v daný čas najít vždy ten „svůj“ pořad, ale umožňuje svou volností řízení i aktuálnost a pohotovost. Je staven též na osobnostech moderátorů.

Hudba, zejména ve stylu „Middle of the Road“ a „Oldies“ je určena zejména střední generaci a měla by být doplňována i hudbou jiných žánrů. Klasickou hudbou, zejména záznamy koncertů mladých začínajících

umělců a souborů, ale třeba také hudbou středního a vyššího populáru. Možnosti, jak obohatit rozhlasový program skýtá také umístění naší stanice v prostorách Národního technického muzea. Je tu například kinosál, příjemné prostředí s pohodlnými křesly, technicky připravené k přímým přenosům i k záznamu koncertů. Je tu foyer muzea s nádhernou akustikou, ten už své přednosti předvedl při natáčení České mše vánoční skladatele J. J. Ryby, i při studiové výrobě snímků s Pražským komorním orchestrem. Hudební výrobě poslouží dobře také velké TV studio v prostorách stanice.

Rozhlasová a televizní stanice R.I.O. a. s. Praha, Kostelní 42, Praha 7 vstoupila na stupnice rozhlasových přijímačů s velkými cíli, s představou náročného programového schématu, náročného také finančně.

Avšak naše představy se nám zatím daří plnit a příznivý posluchačský ohlas je nám v naší práci hlavní oporou i základem našeho optimismu. A ten chceme, spolu s konstruktivním pohledem na život, humorem a radostí z práce pro tvořící se demokratickou společnost, přenášet na naše posluchače. □

nás spustil hezky po germánsku, byl zaražen mou exkluzivní češtinou. Jediný zájem měl, jestli nevyvážíme české koruny. Třikrát se zeptal. Na mou otázku, k čemu by nám to bylo dobré, mi zůstal dlužen odpověď. Rakouský elegant, když zahlédl růžek kanadského pasu, mávl nonšalantně rukou a bylo to odbyto. Zeptal jsem se ho, kde bych si mohl vyměnit nějaké šilinky. Ukázal rukou na hezkou kavárničku, která byla také směnárnou. Usměvavá dívka nechtěla pas, ani vízum, ani jméno a bydlíště, nekladla blbě otázky, nevyčítala nám naše emigrantství. Vzala ode mne pár stovek německých marek, vyklepala do kompjútru transakci, překontrolovala, vysázela mi do dlaně předepsaný počet rakouských bankovek a popřála šťastnou cestu. Vše trvalo dvě minuty. Tak tohle je něco, co se ty naše Mařeny budou muset naučit a hodně rychle.

Rakousko je krásná, čistá a solidní země, kde mám vždycky dobrý pocit. Nějak tam historicky pořád patřím. Asi mě zbrinwashoval dědeček Heřman, když coby malý kluk jsme spolu pásávali krávy a on mi říkal, abych si pamatoval, že Ra-

kousko se nemělo nikdy rozbourat, že to byla největší volovina, kterou Češi udělali. Kouřil dlouhou fajfku a vypadal moudře.

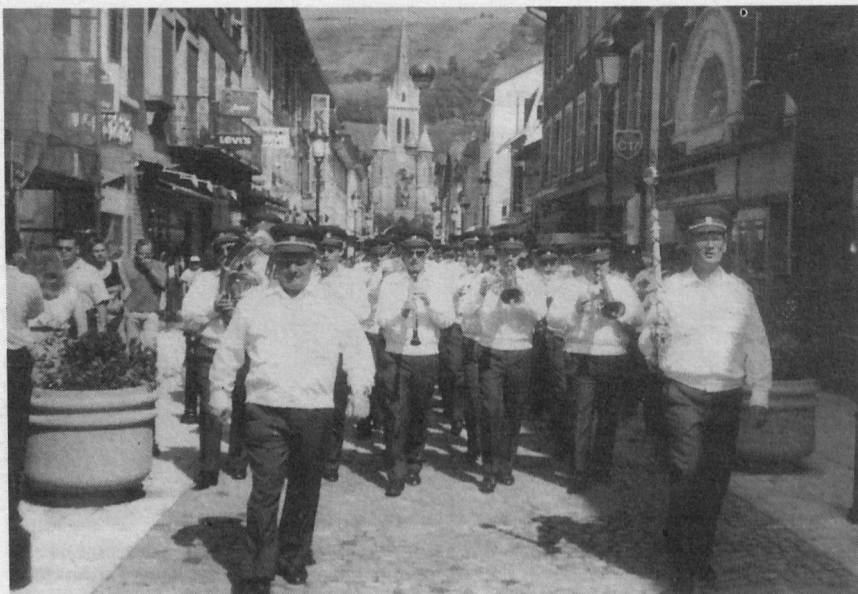
Projíždíme barevnými, čistými vesničkami, všechno svědčí o citu a pečlivých rukách místních hospodářů. Škoda, takhle by to také mělo vypadat doma. Bude to vůbec někdy tak vypadat? Vždyť tohle je země, relativně malá, která byla rozbombardovaná na cimprcamp a prohrála válku. Projíždíme Lincem, vidíme Dunaj, který nevypadá modře a fičíme si to po bezvadné dálnici směrem na Salzburg. Uhýbáme ke krásným jezerům. U toho prvního, co se jmenuje Měsíční, zastavujeme. Prohlížíme si hezké pensionky a nevíme do kterého máme jít, jeden je hezčí než druhý, samé květiny. Z jednoho vyjde usměvavý dědous a zdvořile se ptá, jestli hledáme nocleh. Je fascinován mojí kostrbatou němčinou, zve nás dovnitř. Má šest nájemních pokojíčků, hezkých, barevných, s verandami, koupelnami, dečkami, soškami, obrázky, jako z Andersenových pohádek. Cena je nízká a zahrnuje dobrou snídani. Sem se jednou vrátíme.

Druhý den se loučím a vyrážím na

Salzburg. Jak jsme se na město Mozartovo těšili, skutečnost je ještě příjemnější a krásnější. Nevíme co máme obdivovat dříve, je toho tu tolik k obdivování. Každý se usmívá, fiakry s naleštěnými koničky kodrcají městem, prodavačky jsou načesané, nastrojené, mají prsteny, náramky, náhrdelníky, smějí se, jsou vlídné, a toho zboží, na co si člověk vzpomene, nemůžeme se toho nabažit, leccos jsme už v životě viděli, ale tohle je paráda. Usedáme k perfektnímu obědu, neošizenému a klejeme vzteky. Krucifix, proč to takhle není taky v Praze, nebo v Karlových Varech.

Kanadský pas má čarovnou moc. Mladá německá celnice nás ani nenechá zastavit a už jsme v Bavorech. Vzdálenost Salzburg-Frankfurt jsme proletěli za necelých pět hodin, půldruhé hodiny však trvalo zaparkovat na letišti. Americký hotel Sheraton je solidní oása v tomto superbabylónu, musíme však sáhnout hezky hluboko do kapsy.

Letíme přes oceán a není nám úplně jasné, jestli letíme domů, nebo z domova. O tomhle emigrantském dilematu budeme asi koumat ještě hodně dlouho.

V centru Albertville, dějišti ZOH '92

S lyrou do světa

VÁCLAV KUPILÍK, Praha

Světlem křížem krázem jezdí a radost rozdává náš nejreprezentativnější vojenský orchestr - Ústřední hudba Československé armády. Od roku 1956, kdy směla poprvé vycestovat do zahraničí, absolvovala dlouhou řadu turné a šířila naši hudbu i slávu českých muzikantů v daleké cizině. Otevřela brány světových výstav v Bruselu a Montrealu, hrála ve Spojených arabských emirátech, Anglii, Norsku, Švédsku, Francii, Jugoslávii a mnoha dalších zemích. Až posledních několik let však dalo Ústřední hudbě skutečně svobodná křídla na cestu do světa.

Excelovala ve francouzském Lille, kde mělo publikum možnost porovnat její kvality s Hudbou 43. pěšího pluku Francouzské armády, orchestrem Královských irských rangers, hudbami 11. vzdušné výsadkové divize a 501. pluku Francouzské armády, orchestry Holandské armády a Francouzské cizinecké legie. Před zaplněnými ochozy místního prvoligového fotbalového stadionu se představila programem, který zahajují fanfáry Symfonietty L. Janáčka. Její poslední takty doprovázejí obrovské ovace. Pak zazní Largo a 4. věta Dvořákovy symfonie „Z Nového světa“. Při Oslí serenádě A. Frimla mění orchestr na travnaté ploše sestavu a vytváří pestré obrazce... na závěr se kolem půlnoci loučí na osmdesát československých hudebníků s místním publikem slavnou Vejvodovou polkou Škoda lásky. Ovace berou konce a tisíce nadšených diváků utichnou, až když se nad jejich hlavami otevře nebe obrovskými barevnými gejzíry ohňostroje.

Tleskala i alpská protěž?

Snad největšího uznání se dostává Ústřední hudbě čs. armády u muzikantsky vzdělaného publika v německy hovořících zemích.

V Salcburku dlouho zvažovali, jakého zahraničního hosta pozvat na Dny Mozarta, jež mají v tomto městě hudby letitou tradici. Vybírali rozvážně, vědomi si toho, že místní publikum je neobyčejně náročné a hudebně vzdělané. Nakonec se rozhodli pro naše vojenské muzikanty, kteří dovedou zahrát stejně dobře pochody jako slavné skladby vážné hudby nebo říznou dechovku. Hrál se na náměstí v centru města, kdy kulisu tvořilo dvaadvacet krojovaných dechovek z kraje pod Alpami a místní vojenská kapela. Úspěch byl veliký, nicméně to hlavní naše hudebníky teprve čekalo - večerní koncert ve slavné koncertní síni Festspielhaus. Zde vystupují nejslavnější interpreti vážné hudby, komorní orchestry pod vedením dirigentů nejzvučnějších jmen... Slavný stánek, kde desítky let nehrála dechová hudba.

„Držte nám palce, budeme to potřebovat,“ obrací se k našim krajanům krátce před zahájením historického koncertu náčelník Ústřední hudby československé armády, hudební skladatel podplukovník Karel Bělohoubek. Naši rodáci rádi a často navštěvují koncerty Ústřední hudby, která k nim přivádí koušiček jejich domova. V zahraničí totiž téměř výhradně hraje skladby českých mistrů.

Večer kolem půl deváté končí ve slavném Festspielhausu orchestr vystupující v předprogramu. Vyprodaný sál vítá naše hudebníky. Zní Smetanova slavnostní předehra D dur, Dvořákův taneček č. 3... Bouřlivý potlesk provází každou další skladbu. Posлуhači vstávají ze sedadel a bouřlivými ovacemi žádají přídavek. Poprvé, podruhé, pošesté.

Televizní kamery snímají nadšené publikum, novináři z Rakouska i Československa nechtějí věřit svým očím. Ani dlouholetí a pravidelní návštěvníci Festspielhausu takovou atmosféru nepamatují.

Chrámová premiéra

Chrám sv. Anny v Bricquebecku na severu Francie postavili roku 1905. O tom, že v jeho interiéru je vynikající akustika se přesvědčila i Ústřední hudba armády. Přejala pozvání k účasti na místních slavnostech a vyhověla přání organizátorů zahrát i v chrámu sv. Anny. Koncert překonal všechna očekávání. A tak nebylo divu, že starosta města Paul Philippe spolu s místními představiteli katolické církve vyslovil přání, aby chlapci ve vojenských stejnokrojích zahráli i následující den - v neděli při slavnostní mši svaté.

Orchestr přednáší v průběhu bohoslužby čtyři skladby světových mistrů. Když na závěr mše doznívají poslední tóny Verdiho Nabucca, věřící vstávají z lavic a chrámovou klenbou se nese

Manželka prezidenta paní Olga Havlová se zástupci Ústřední hudby krátce po skončení benefičního koncertu v bonnské Beethovenhalle

bouřlivý potlesk. Ustává ve chvíli, kdy orchestr přidá další skladbu - Fibichův Poem.

Generální vikář Poulain, který mší celebrou, později řekl: „Byli jsme svědky nevědného zážitku. Vaše vystoupení bylo pro nás velkým svátkem. Kdysi dávno již hrála v těchto překrásných novogotických prostorách vojenská hudba, byli to Angličané. To, co jste zahráli vy, bylo impozantní a nezapomenutelné. Snad nikdy v životě jsem v chrámu neslyšel tak krásnou hudbu. Děkuji a žehnám vám všem, kteří jste se o tak významnou událost v našem městě u pobřeží Atlantického oceánu postarali.“

První zlatá z Albertville

V létě 1991 se orchestr poprvé představuje se zbrusu novým showprogramem. Je to na hudebním festivalu v německém Alsfeldu. Soubor skladeb, jež zaznívají na istním fotbalovém stadionu, dává plně vyniknout kvalitám orchestru jako celku. Po vojensky by se dalo říci, že jde o jakýsi přehlídkový program v pochodové sestavě. Začíná Smetanovým motivem z opery Prodaná nevěsta a postupně graduje až do Vejvodovy

za nejlepší orchestr svého druhu v Evropě. Proto se musela prezentovat špičkovým hudebním výkonem.

Starosta Albertville dr. Henry Dujol se přišel osobně podívat na účinkování našich hudebníků, aby pak řekl: „Jsem rád, že na festival přijeli i Čechoslováci. Když jsem vyslechl několik prvních skladeb v jejich podání, hned jsem pochopil, proč orchestr předchází v západní Evropě tak skvělá pověst...“

Ústřední hudba čs. armády získala od publika v Albertville pomyslnou první zlatou medaili a od starosty pak pozvání k letošní návštěvě.

Velvyslanci hudby

Víc než doma vstupuje Ústřední hudba do povědomí publika v zahraničí. Vyprodává jednu koncertní síň a sportovní halu za druhou, vystupuje před vyprodanými ochozy fotbalových stadionů, přijímá gratulace starostů měst...

Posledním starostou, který naše hudebníky přijal a poděkoval jim za hodnotný hudební zážitek, byl první muž bonnské radnice Otto Kranz. Stalo se tak v souvislosti se dvěma předvánočními benefičními koncerty v Bonnu a Kolíně nad Rýnem. Společně při nich vy-

Na náměstí v německém Alsfeldu

Snímky autor

škoda lásky, kterou publikum zvláště v Německu, Rakousku a Švýcarsku vítá víc než spontánně.

Po úspěšném vystoupení na festivalu vojenských dechových orchestrů v Krakově si hudebníci nestačili ani odpočinout a už je v loňském parném červenci čekalo téměř měsíční turné po Francii.

Nemělo by smysl vypisovat všechny úspěchy tohoto mamutího zájezdu. Zastavme se tedy alespoň na okamžik v dějišti letošních zimních olympijských her - Albertville.

Velký hudební festival chápali místní organizátoři jako jakousi generálku na samotnou olympiádu. Kromě našich vojáků pozvali také armádní orchestry z Dánska, Rumunska, Velké Británie, Nizozemska, Kamerunu a Ománu. Zatímco černí Kamerunci vzbuzovali pozornost svými pestrými uniformami a exotickými hudebními nástroji, od našich umělců se očekávalo něco jiného. Ústřední hudba je v posledních letech považována mnohými hudebními kritiky

stoupila Ústřední hudba čs. armády s orchestrem Bundeswehru a výtěžek byl věnován z části Výboru dobré vůle Olgy Havlové a zčásti podobné charitativní nadaci v Německu.

Koncertu ve vyprodané bonnské Beethovenhalle se zúčastnily významné osobnosti politického života v čele s generálním sekretářem NATO Manfredem Wörnerem s chotí, velvyslancem ČSFR v Německu, vojenskými atašé mnoha zemí... „Nikdy předtím jsem neslyšela hrát naši Ústřední hudbu. zanechala ve mně ten nejlepší dojem. Byl to skutečně velký kulturní zážitek,“ řekla bezprostředně po koncertu paní Olga Havlová.

Naši přední diplomaté a vojenští atašé po celé Evropě se shodují v názoru, že nejrepresentativnější vojenský orchestr jim značně pomáhá v propagaci české a slovenské hudební kultury, že přispívá k porozumění mezi lidmi a národy. Ústřední hudba Československé armády pro nás všechny doma otevírá bránu do Evropy houslovým klíčem.

Básník a jeho rod

STANISLAV REINIŠ, Kanada

Když jsem šel na večer milostné poezie Karla Kryla dne 12. prosince 1991, nečekal jsem moc. Večer se konal v Domě slovenské kultury v Praze, a tak jsem očekával spíše federalizační poezii o favách a čučorietkách, a vůbec něco, co znám odedávna. Kromě toho jsem byl přesvědčen, že česká milostná poezie skončila Jaroslavem Seifertem. Navíc vím a mám zažité, že jeho poezie ní nejlépe, když Kryla člověk poslouchá v pět hodin ráno po dlouhé noci. Byl bych to Karlovi řekl, ale nemohl jsem jej vydolovat z houfy okouzlených gymnazistek.

Na večeru jsem však přišel na jedno: Karel Kryl básníkem milostných veršů je. Boha jeho, je. A milostná poezie ještě v Čechách nezemřela.

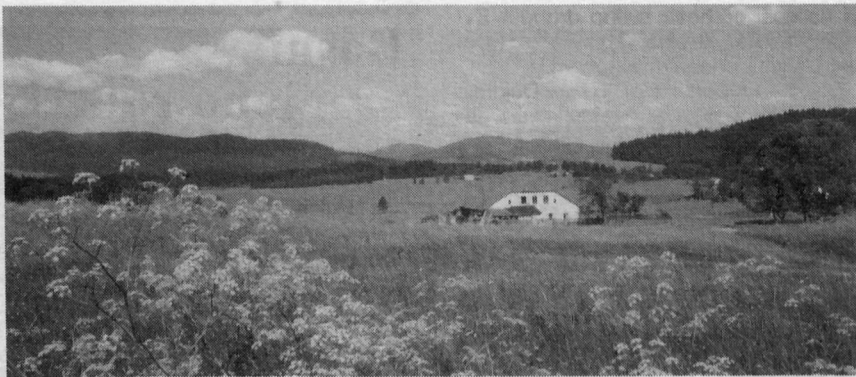
Vzpomněl jsem si přitom, jak jsem se nedávno pokoušel potvrdit genealogii rodiny, jejíž je výhonkem. Karel pochází z rodiny Gryllů, jak se v době renesancí začali pojmenovávat vzdělaná a známá rodina Cvrčků. V šestnáctém století sídlili v Rakovníku a zde byli povýšeni do šlechtického stavu roku 1571.

Od toho roku se jmenovali Gryllové z Gryllova: Jan starší (1526-1587), z jehož díla zaznamenává Jungmann dvoje Písně nové dvě, Starý zákon v českých verších, Verše na evangelia atd., Jan mladší (1568-1599), syn předešlého, bakalář a mistr, manžel známé Lidmily Rejčky, autor příležitostných básní latinských a sbírky zpěvů Quattuor anni totius, jeho bratr Pavel (1573-1595), jehož básnické nadání vzbuzovalo prý obdiv a který napsal některá Carmina a Epigramy, a konečně Matyáš Gryll z Gryllova (1551-1611), další syn Jana staršího, mistr a profesor pražské university, který napsal m. j. Pojednání o kometách, kdy a kterých let jsou se ukazovaly a jako účinky a proměny v světě sebou přinášely.

Spolu s několika dalšími básnickými rodinami vytvořili tradici Rakovníka zpěvavého. Na začátku byl patrně Tomáš z Javořice, bakalář, mistr a básník. Dalším byl David Vlasák, zvaný Crinitus (1513-1586), a dále dva Malinoviští z Hlavačova, Jiří a Jan. Jinou z těchto literárních rodin byli z Ottersdorfu, nejslavnější z nich byl Sixt, který zemřel v roce 1583, jeho bratr Ambrož a syn Sixtův Jan Theodor.

Na oslavu všech těchto napsal Mistr Jan Kampanus distichon, počínající veršem „Dicere Raconam volui dixique Cantoram“ - chtěl jsem jmenovati Rakovník, a řekl jsem Zpěvný.

Gryllové za třicetileté války z Rakovníka odešli, a jejich další básnické výkony mi nejsou známy. Teprve v šedesátých letech tohoto století se objevil dědic po meči, rozený hráč se slovy, básník milostné poezie Karel Kryl.

Čtyři otázky

PRO ŘEDITELKU ČEDOKU ING. EVU ŠPAŇÁROVOU A JEJÍHO NÁMĚSTKA ING. JIŘÍHO POKORNÉHO

ZÁPAD: Čedok je stará organizace. Její značka byla známá již za první republiky. Chtěl-li by ji nyní někdo nazvat starou strukturou, musel by použít přívlastku prastará. Jako cestovní kancelář měla tehdy evropský zvuk. Neškodilo by však, kdybyste nám něco řekla o jejím začátku.

Cestovní kancelář Čedok byla založena 1. července 1920 Ministerstvem pro železnice, původně k prodeji železničních lístků. Její první pobočky byly v Karlových Varech, Brně a Bratislavě a v zahraničí v Londýně, Paříži, Vídni a Berlíně. Na počátku třicátých let měl již Čedok síť 21 poboček v Československu a vozový park vyhlídkových autobusů. Zde je namístě se zmínit i o „filmových úspěších“ naší cestovní kanceláře, neboť ve známém filmu Voskovce a Wericha „Pudr a benzín“ vystupovali tito herci v nejstarším autobusu Čedoku s jeho označením na čepicích. To bylo v roce 1932. Tento autobus uvidí i letošní návštěvníci pražské výstavy Holiday World na Výstavišti v polovině února a budeme ho dále využívat pro výjimečné akce.

Od roku 1937 byl Čedok podřízen ministerstvu dopravy a v době války byl včleněn do německé firmy. Po druhé světové válce se vrátil ke své původní náplni jak doma tak v zahraničí. Za dobu své existence prošel Čedok řadou přeměn a nyní stojí na prahu další, zásadní etapy.

ZÁPAD: Komunisté převzali jméno, udělali z něj monopol, který nyní skončil. Jak vám konkurují malé cestovky, respektive v čem jsou výhody vaší veliké organizace.

Máte pravdu, že v současné době působí na československém trhu podle počtu povolení asi 3 500 cestovních kancelářů. Ale pouze část z tohoto počtu na úseku cestovního ruchu skutečně podniká. Kromě těchto podnikavých cestovních kancelářů jsou našimi konkurenty i firmy zahraničních cestovních kancelářů.

V budoucnosti se hodláme prosadit v této konkurenci vzhledem k tomu, že máme vybudovanou síť cestovních kancelářů

v obou republikách. Máme pracovníky, kteří umí a mají ke své práci mimořádně pozitivní vztah. Desítky let budování obchodního jména jak v tuzemsku tak i zahraničí nám umožňuje být cestovní kancelář se službami na vysoké úrovni poskytovaných se zárukou spolehlivosti a serióznosti.

ZÁPAD: A nakonec, co byste nabídli našim čtenářům, kteří žijí nejen v ČSFR, ale dá se říci od Rakouska po Nový Zéland.

Pro zahraniční klientelu poskytuje Čedok veškeré komplexní služby, ale také řadu novinek. Soustředujeme se na světovou výstavu v Seville, s možností návštěvy Prahy, stejně postupujeme i při konání Olympijských her v Barceloně, nabízíme zájezdy do celé střední Evropy, výrazně jsme rozšířili nabídku pro židovskou klientelu, mnohem více se orientujeme na kongresovou turistiku. K tomu nám velmi napomohlo dokončení hotelu ATRIUM, kde se veškeré potřebné náležitosti pro

organizaci kongresů nacházejí pod jednou střechou.

A teď už jen namátkou... V minulém roce Čedok jako první v Československu zahájil vyhlídkové lety nad Prahou. Nyní se tato nabídka rozšiřuje o lety nad celými středními Čechami a o balonové létání. Od letoška je Čedok spoluorganizátorem vlastního hudebního festivalu Pražský červen. Ve spolupráci s německým partnerem je výhradní distributorem vstupu na tento festival, který bude jakýmsi rozšířením Pražského jara, jehož kapacity už tradičně nestačí poptávce. Ve vlastní režii provozuje také nové divadlo Laterna animata. Jde v podstatě o světový unikát, o rozvinutou a zdokonalenou formu světoznámé Laterny magiky. Tento pořad bude probíhat na pražském výstavišti prakticky denně po celou sezónu. Pro návštěvníky, kteří u nás hodlají utratit více peněz, je zajišťováno nejen exkluzivní ubytování především v hotelu Palace, ale i náročné doprovodné programy včetně zábavy v síti kasín, která v Československu v poslední době vznikla. K návštěvě naší země jsou zváni i mladí návštěvníci, především ti zamilovaní. Pro mladé manželské páry totiž Čedok organizuje svaatební cesty s pobytem v luxusních apartmánech a zajímavým programem.

ZÁPAD: Jaká je současná podoba Čedoku?

Čedok má nyní zhruba 3 200 zaměstnanců, kteří jsou zaměstnáni v síti a zajišťují služby touroperatora. 160 cestovních kancelářů a poboček na území ČSFR, disponuje vlastními zahraničními zastoupeními v devatenácti zemích světa a majetkově se podílí na špičkových hotelových zařízeních - jedná se např. o nový hotel Atrium, hotel Palace, pro exkluzivní klientelu, Club hotel Praha - Průhonice, který zahájil svou činnost zhruba před rokem a má v zahraničí dobré jméno především pro svou orientaci na sportovní vyžití všeho druhu.

-drH-
Snímek Miroslav Vlček

Záblesky reality

RADEK VÁŇA, Praha

Ačkoli revoluční politická změna znamenala výrazný zásah do obecné situace výtvarných umělců, obraz českého umění se tím příliš nezměnil. Dá se říci, že jen byly upevněny pozice, již dříve dobyté skupinami výtvarníků spolu s některými teoretiky. Touto tehdy výjimečnou aktivitou se na pozadí předrevoluční reality etablovalo do té doby u nás nepřítomné prosazované postmoderní umění, jež tak získalo punc jediné správné cesty. Nemluvě o starší a střední generaci, i mezi mladými umělci je mnoho těch, kteří se nemohou smířit s ryze konceptuálním přístupem reflektujícím problémy spíše na filosofické úrovni bez ohledu na ryze výtvarné otázky, mnohdy se záměrnou snahou je zcela negovat. Díky panujícímu stavu je však stále obtížné pro tvůrce, kteří nenavazují na myšlenkově nejradikálnější přístupy moderního umění, vstoupit do širšího povědomí výtvarné veřejnosti, podvédomí chladnější k tomu, co má nádech tradičnosti. Přitom se nedá mluvit o práci menšího vý-

znamu, o čemž může dobře přesvědčit pražský malíř MICHAL REINIŠ (1961).

Po absolvování Akademie výtvarných umění, jež mu dala zejména čas k nezávislému studiu, se účastnil mnoha skupinových i několika autorových výstav doma i v zahraničí. Jako vynikající kreslíř získal v roce 1987 výroční cenu nakladatelství Magnet za ilustrace. Výchozím impulsem, dodnes plodně rozvíjeným, byl pro Reiniše pop art ve své americké podobě, který se v západním umění objevil v době před třiceti lety, kdy se české umění ztápelo v depresivních nánošech nebarevných hmot. Nejen, že tehdy chyběly aktuální informace, ale hlavně jsme v našem prostředí zcela postrádali hmotné podmínky, z nichž pop art vyrůstal, tj. bezstarostný blahobyt konzumní společnosti. Když se dnes konečně i u nás tyto předpoklady stávají realitou, je pop art již zakonzervovanou součástí výtvarné historie, popíranou následujícími tendencemi konceptuálními a postmodernistickými. Z těchto důvodů se k němu nelze vracet v jeho původní podobě. Jestliže naši výtvarníci cítí potřebu vyrovnat se s pop artem ještě na počátku devadesátých let, nutně musí docházet k jeho proměně domácími podněty, vycházejícími z české tradice nebo osobního založení. Jeden z možných přístupů představuje právě tvorba Michala Reiniše, jehož počáteční okouzlení po-

Rady pro ty, kteří už mají všechno

PŘEMEK JOUZA, Kanada

Jsou dva názory na nakupování. Jeden je spíš skeptický, až skoro k marxismu, a vychází z teorie kapitalistického pozlátka. Zastávají jej někteří z těch, které na školení naučili, že v kapitalismu jsou věci jen ve výkladech, ale v obchodech nejsou zákazníci, protože si nikdo nic nemůže koupit. Na námitku, proč by pak takový obchod měl být vůbec otevřený, když by na to stačilo museum, zpravidla člověk nedostane odpověď.

Druhý názor spíše vychází z toho, že věci jsou mlčenliví soudruzi, že si jich máme vážit a nepovažovat jejich existenci za samozřejmou. A že se z nich máme těšit, protože je někdo pro nás vyrobil. Tak nějak to řekl Jiří Wolker, a až na ty soudruhy měl pravdu.

Proto píší tuto rubriku. Je o tom, co se teď prodává, shání a diskutuje tady v Kanadě.

Stroj na mytí rukou. Unavuje vás každodenní mytí rukou? Nechce se vám připomínat děti, aby si před jídlem umyly ruce? Snadná pomoc. Přístroj CLEANTECH 2000 (MeriTech, 8250 S. Acron St, Englewood, Colorado, USA 80112) se postará. Vsunete do něj ruce, a automaticky se zapojí 19 trysek s mýdlovým roztokem a s vodou. Ruce jsou umyty za 10 vteřin. Cena zatím, dokud se nestane CLEANTECH 2000 populárnější, pouhých 14 600 dolarů. Zatím se hodí spíše pro nemocnice, nebo pro záchodky v hotelu Intercontinental.

Inteligentní vysavač prachu. Vyrábí jej japonská firma Sharp pod značkou EC-EX1. Nepotřebuje různé druhy sacích přípojek, sám si rozhodne, kolik tlaku je třeba. Odsávací hadice obsahuje materiál, pohlcující zvuk, takže je neobyčejně tichý. Tento vysavačový genius v Japonsku stojí méně než 500 dolarů.

Chytrá mikrovlnná ploténka. Kdybyste jeli do Japonska, kupte si také mikrovlnnou plotnu RE-Fl firmy Sharp. Její sensory

zváží připravovanou potravu a změří obsah vody v ní. Podle toho určí dobu ohřívání a množství energie, které je třeba. Kromě toho přístroj mixuje a míchá připravovaný pokrm. Cena asi 1200 dolarů.

Průvodce Amerikou je malý ruční bateriový počítač. Vytukáte do něj, kde právě jste a kam chcete jet, a okamžitě vám ukáže nejlepší cestu a vzdálenost. Ukáže vám i benzinové pumpy, hotely a restaurace při cestě. Vyrábí jej Whistler Corporation, 5 Liberty Way, Westford, MA 01886, USA.

Perryho židle je lenoška, kterou vyrobil návrhář Charles O. Perry. Reaguje na vaši váhu a ohyby a přizpůsobí se tak, aby poděpřála vaše záda. Bez polštářování se prodává asi za 150 dolarů, a dodává ji Krueger International, 1330 Bellevue St., Gree Bay, WI 54302, USA.

Chytré sedadlo do auta. Podobně se chová i SELF-ADJUSTING CAR SEAT. Množství sensorů měří tlak na sedadlo v autě a přizpůsobí je vaší váze a tvaru, tedy, vašeho spodku. Když jste později jízdu unaveni, sedadlo opět mění svůj tvar, aby ulevilo páteři. Vyrábí je Biomechanics Corporation of America, 1800 Walt Whitman Road, Suite 600, Melville, N.Y., 11747 USA.

Rádio na sluneční pohon. Toto rádio nepotřebuje výměnu baterií ani proud ze sítě, hraje celý den, a ještě sedm hodin v noci, protože sluneční světlo nabíjí během dne i malou nikl-kadmiovou baterii. Stojí asi 40 dolarů a může se objednat u KDK World Marketing, Box 931, Upland, CA 91785, USA.

Kouřové detektory. Kouřové detektory zachránily již mnoho životů. Jejich nevýhodou je, že potřebují baterie, které se občas musí vyměňovat. Proto je lepší si objednat asi za 40 dolarů GENERATION 2 SMOKE DETECTOR, který se zašroubuje do existující stropní lampy. Na něj se dá ještě přišroubovat žárovka. Když rozsvítíte, dobijí se v detektoru malá baterie. Dodává jej fir-

Edice Dálky přináší dobrodružné příběhy známých světových i domácích autorů. Díla jsou vydávána ve svazcích o 64 až 80 stranách, s barevnými kartónovými obálkami. Každý svazek obsahuje ucelené literární dílo s ilustracemi předních výtvarníků. K edici Dálky se váže především jméno akademického malíře Zdeňka Buriana, jehož ilustrace Dálky otiskují s výhradními reprodukčními právy. Některé svazky doplňují kreslené dobrodružné seriály.

V roce 1991 např. edice Dálky vydala:
F. B. Harte - TAJEMSTVÍ UMRLČÍ
ROKLE (Ztracení v prérii),
Z. Grey - DOBRODRUŽSTVÍ V DŽUNGLI,
J. Moravec - KLEKÁ PETRA, BÍLÝ OTEC
APAČŮ, K. May - JEDNOOKÝ JOE,
E. Fiker - STRÁŽ NA PSÍ SKÁLE,
J. O. Curwood - LOVCI VLKŮ.
V roce 1992 edice Dálky mj. nabízí:
F. Gerstácker - PRO BARVU KŮŽE,
J. Fencel - DÁLKY STATEČNÝCH,
Z. Grey - VÍTR SMRTI,
E. Fiker - SPOLEČNOST VĚČNÉ
PUNČOCHY, R. Kraft - NOBODY.

SVAZKY DÁLEK VYCHÁZEJÍ KAŽDÝ
MĚSÍC A STOJÍ POUHÝCH 17 Kč!
EDICE DÁLKY - ČTENÍ PRO MALÉ
I VELKÉ, ČTENÍ PRO CELOU RODINU!

ma Delta Flightline Gifts, 3825 West Green Road, P. O. Box 17001, Milwaukee, WI 53217, USA.

Inteligentní sprcha. Toto je zařízení, které zároveň čistí vodu tím, že ji zbavuje mnoha chemikálií, včetně chloru, a při tom kontroluje tlak vody a tím šetří vodu. Filtr ve sprše se má měnit každý rok. Sprcha stojí asi 60 dolarů, a dodává ji American Express Canada, Inc., Merchandise Services, 101 McNabb, Markham, Ontario L3R 4H8, Kanada.

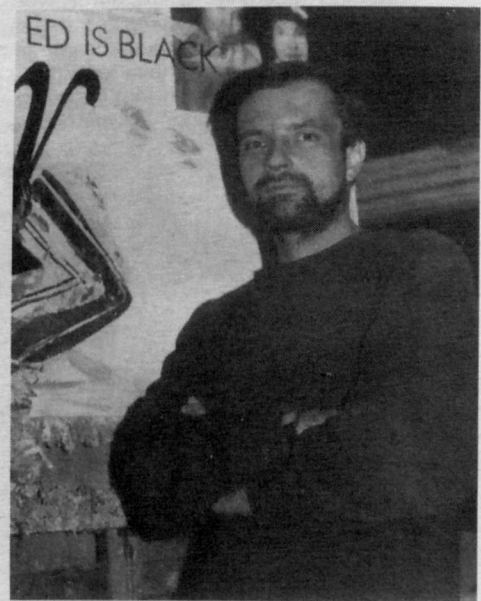
stupy Roberta Rauschenberga se dnes vyhranilo v osobním pojetí tématu i provedení. S Rauschenbergem ho pojmí užití barvy nezátížené ideou, představou a snaha o vyloučení přílišné bezprostřednosti expresionismu při zachování osobitého rukopisu. Tím, co ho odlišuje od pop artové hladkosti dosažené mechanickými postupy, je tedy důraz na práci s barevnou hmotou, kterou vrství, rozrývá a tak narušuje jednoznačnost podob čerpaných z obrazových magazínů. Přetváření cizích podnětů expresivními prostředky je typické pro české umění, u Reiniše však k tomu přistupuje ještě osobní obliba ve výtvarném zpracování povrchu obrazu a výrazný smysl pro barvu, jejíž vnímání působí až silně hmatovým dojmem. V tom, spolu s abstraktním pozadím složeným z barevných ploch, lze spatřovat i navázání na českou strukturální abstrakci šedesátých let.

Motivy z reklam a módních časopisů Reiniš skládá do jakýchsi koláží, v nichž si je vše rovnocenné a odpovídá dnešnímu vnímání - jde vlastně o záblesky reality, jež útočí na náš zrak, ale do vědomí přesto vstoupí jen na chvíli, aby byly vzápětí vystřídány dalším vjemem. Mezi nimi dochází k provokujícímu jiskření, jehož působivost často nelze vysvětlit, protože působí na podvědomé vrstvy našeho myšlení. Dá se říci, že tímto způsobem je erotika přítomná ve

všech Reinišových představách, že jsou to vibrace mezi oběma pohlavími a náznaky lákových „nehorázností“, které jítí naší mysl. Reiniš nastavuje zrcadlo našim tužbám už tím, že si své modely vybírá z pro většinu nedosažitelného světa luxusních žen a těžkých vůní drahých parfémů.

Na rozdíl od Rauschenberga je pro Reiniše významná otázka kompozice - vyvažování a vztahy barev a tvarů. Z tohoto pohledu jde vlastně o abstraktní kompozice, „lyrický celek“, v němž jeden prvek podmiňuje druhý. Tato tendence se projevuje hlavně v obrazech s neutrálně bílým pozadím, na kterém se rozehrává neintelektuální, emotivně dráždivé spojení motivů čerpaných z jediné stránky časopisu. Možnost obsahové interpretace je minimalizována. Kombinace prvků vzniklá, tak jako koláže, z „krátkého spojení“, z vědomí, že k sobě prostě patří, promlouvají výhradně na vizuálně emotivní úrovni.

Další vývoj Michala Reiniše se bude pravděpodobně plynule odvíjet z naznačených východisek. Myslím však, že zřejmě nepřekročí hranice úplné abstrakce, že pro něj platí Picassova myšlenka: Malířství musí obsahovat prvky, které mohou vyjádřit všechny podstaty jsoucna tak, abychom je pochopili a milovali... Námětu (látce) nepřikládám význam. Zato však předmětu (věci). Važte si předmětu!

Dopis z Austrálie

MILOŠ ONDRÁŠEK, Melbourne

V Darwinu, v městě na severním pobřeží Austrálie, odkud je na Jávu (vzpomínáte na školní četbu - Konstantin Biebl: S lodí jež dováží čaj a kávu) mnohem blíže než do Melbourne, si můžete koupit tričko s Karlštejnem přes prsa. Nevzpomínají tam na Noc na Karlštejně, to již byste chtěli po Australanech příliš mnoho, ani na Vrchlického, ale na Bernarda Havlíka, kterému bylo třiasedmdesát, když tam vloni zemřel. Žil na severu Austrálie čtyřicet let. Jako třináctiletý navštívil se školním výletem Karlštejn a vzpomínka zůstala v něm živá po desetiletí. Usadil se 80 km na jih od Darwinu v malé obci zvané Batchelor (tak se jmenoval velitel letiště, vybudovaného v buši během jihopacifické válečné kampaně někdy v roce 1942), z ředitele varnsdorfské textilní továrny se stal rudný prospektor a v důchodovém věku udržel park plný omamné vůně tropických keřů z čeledi toješťovitých a křiku papoušků žlutočelých. Jsou tam dosud, tak jako replika hradu Karlštejna, kterou tam Havlík postavil. Trvalo mu několik let, než dokončil vodní kolo a ozdoby věží, které jdou do výšky dvou metrů na ploše kolem 4x5 metrů, abyste měli představu o severoaustralském Karlštejně, na který padlo 40 pytlů cementu a mnoho sobot a nedělí. Havlík se řídil jen vzpomínkou ze školního výletu a jedinou pohlednicí.

Český hrad z nejpřednějších je situován na cestě do národního parku. Zastavují u něj turistické autobusy. Je fotografován ze všech světových stran. Je téměř dvacet tisíc kilometrů daleko od Berounky, od skály, na které Otec vlasti Karel IV. vybudoval v polovině 14. století hrad, jehož jádro tvoří mohutná věž s kaplí k úschově českých korunovačních klenotů.

Zapadlý vlastenec a exulant Havlík dává australským turistům příležitost si uvědomit, že na druhém konci světa je země, která se nyní znovu probouzí. A není mnoho těch, kteří tam nedaleko Timorského moře z jedné a Aligátorů ř-

ky z druhé strany, rozumí veršům Jaroslava Vrchlického, které Bernard Havlík vepsal ke svému Karlštejnu; Ti, kteří rozumí pak tam zůstávají stát se sevřeným hrdlem a zalitými očima:

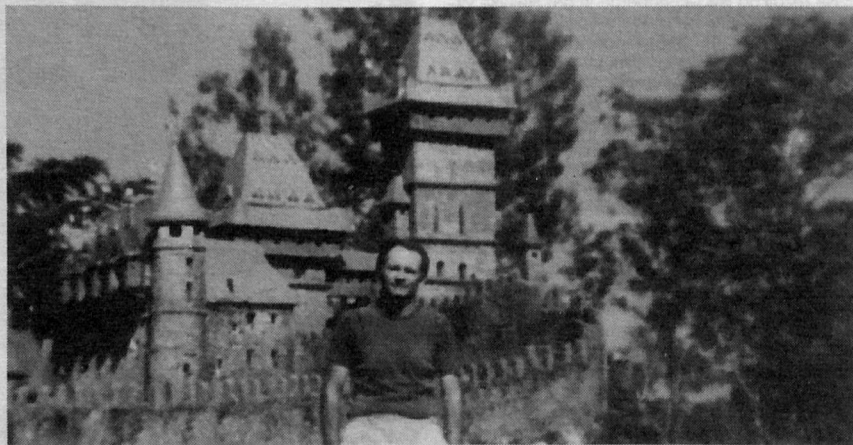
*Poutníče postůj, v dálku než
bludná tě zanese noha:
Kamenů poslouchej hlas,
Vlasti ti jimi zní řeč.*

Po dvě desetiletí žiji v Melbourne a to docela spokojeně, ani si nedovedete představit, jak se mi ulevilo, když mi nedávno jeden severočeský okresní soud sdělil, že se mne snímá kletbu, zbavuje tříletého trestu na svobodě a dalších exulantských hříčků. Ta zmínka o svobodě stojí za úvahu.

A do tohoto podle severočeského okresního soudce nesvobodného Melbourne poslalo Československo sedm středně-feditelských kádřů (taková byla všední čeština před čtvrtstoletím, jak se říká takovým uchazečům o vedoucí místa dnes ani nevím), aby se v roce 1991 během více než půlročního kursu na vysokoškolském učilišti (Swinburne Institute of Technology) poučili o západním trhu, jeho řízení a menažerské praxi v australském ekonomickém systému. Byli sem pozvaní Australským úřadem pro rozvoj (Australian International Development Assistance Bureau) přičleněným k ministerstvu zahraničních věcí v rámci pomoci východoevropským zemím. Československým tiskem vyzvaní uchazeči, kterých se přihlásilo několik set, byli podrobeni přísnému výběru a o sedmi vyvolených pak v posledním kole rozhodl australský velvyslanec v Praze na základě jejich znalosti angličtiny. Pokud jsem je pak zde slyšel mluvit, musím uznat, že jejich angličtina byla vynikající a u některých lepší než u většiny krajanů, kteří zde žijí i přes 40 let. Skupinu tvořilo sedm mužů, řekl bych mezi 25 a 35 roky stáří. Byli to absolventi českých a slovenských vysokých škol ekonomických a technických směrů. Jak mně jeden z nich, teplárenský ekonom, řekl, po letech marxleninského studia a praxe jim

metody řízení v australském průmyslu přímo otevřely oči a daly možnost nahlédnout do racionálního a efektivního manažerství. Účastníci kurzu, 21členná skupina Čechů, Slováků, Maďarů a Poláků, byli po dva měsíce podrobeni teoretickému vyučování. Na další tři měsíce pak byli přiděleni do praxe v různých průmyslových závodech. Pak se znovu vrátili do posluchárny na shrnutí zkušeností a vypracování písemné práce. Československá skupina se dobře integrovala do krajské pospolitosti během volných chvil a víkendů. Někteří cestovali po celé Austrálii zejména na pozvání usedlých Čechů a Slováků a dostali tak možnost poznat i jiné oblasti pátého světadílu. Pro některé byly zkušenosti ve sféře volného trhu přímo alarmující, bohužel nejen pozitivní, ale i negativní, jako velká nezaměstnanost a hospodářská krize. Nejcennější snad ale bylo pro účastníky kursu poznání, jak australský průmysl a obchod cení zákazníka. Samozřejmě zisk je hybnou pákou, na západním trhu jej nelze dosáhnout bez uspokojení zákazníka, ten musí být spokojen a tomuto aspektu je podřízen celý výrobní systém. V ČSFR je snad dosud výroba zaměřena zejména na to, aby se splnil plán, ten zní jako vojenský příkaz a na spokojenost zákazníka tam není místo. V jednom českém potravinářském podniku, odkud přišel jeden z kursistů, pracuje dva tisíce zaměstnanců, ale pouze 4 lidé v oddělení marketingu, v melbournské továrně Coca-Cola je zaměstnáno 500 osob a více než 200 z nich působí na odbytovém úseku. To nezdůrazňuje jen důležitost styku se zákazníkem, ale i stupeň racionální produktivity. Český a slovenský průmysl by měl konečně překonat destruktivní element socialismu. Právo na svobodu a právo na soukromé vlastnictví je nedělitelné.

Tuto premisu spojenou s pracovní etikou a úlohou státu ve společnosti si před necelými devíti lety zřejmě uvědomil ing. Milan Hudeček. Vystudoval vojenskou techniku v Brně, a jak sám říká, nemohl doma uplatnit svého tvůrčího ducha, přesunul se do Austrálie a v Melbourne založil firmu Robotron. Skromná kancelář sedmatřicetiletého Hudečka je vyzdobena všemi možnými diplomy a uznáními, fotografií australského ministerského předsedy předávajícího našemu krajanovi titul „nejúspěšnějšího vynálezce Austrálie“ i cenou brněnského veletrhu. Hudeček se od studentských let zajímá o řečovou syntézu, vyvinul a do výroby předal esteticky, ergonomicky a zejména funkčně dokonalý počítač pro nevidomé. Můj psací stroj je vybaven 44 klávesami, Hudečkova Eureka A4 operuje sedmi a nejen že stačí na to, co můj Continental, navíc obsahuje telefonní modem, vstup na klasické klávesnice pro systémy Braille a QWERTY, kompjuťr, telefonní seznam, komunikační terminál pro napojení na jiné počítače, hudební editor, akustický teploměr a voltmetr,

díář a hodiny s budíkem. Toto všechno váží půldruhého kila a akumulátor vydrží osm hodin, takže je to skutečně vademecum. Eurekou se dají upravovat texty, které se pak dají vytisknout jak latinkou tak Braillovým písmem, programovým jazykem do Basic. Na Eureka se mohou napojit přídavná zařízení, která ani nebudu vypočítávat, dokonce i obrazovka, aby nevidomá osoba mohla použít na obrazovku orientované programy. Hudečkova firma dosud vyrobila kolem dvou tisíc Eurek, které si našly cestu do celého světa, i do Československa. Je jich tam v užívání více než sto. Základní přístroj stojí necelé tři tisíce australských dolarů, jistě je to dosti peněz, zejména v zemích, ve kterých měna není dosud dolarově konvertibilní. Eureka byla vhodně pojmenována po Archimedově triumfálním výkřiku, když objevil hydrostatický zákon a je bez pochyby po zavedení taktálního písma Luise Brailleho v minulém století vynálezem, který osvobozuje nevidomého člověka od závislosti na jiných a dává mu možnost uplatnění v normálním životě.

Hudečkům vývojový tým je pouze tříčlenný, jeho firma skromná. V minulých týdnech uveřejnila prototyp zařízení, které ještě podstatně doplňuje umělou inteligenci Eureka. Hudeček odsunoval Brailleho písmo do historie. Sestrojil scanner velikosti cigaretové krabičky,

kteří přečte anglický text na formátu A4 (ve vývoji jsou další jazyky včetně češtiny) a převede do mluveného slova. Scanner má v paměti 170 tisíc slov, jakmile text byl konvertován do elektronické formy, může být buď akusticky reprodukován nebo uložen do IBM nebo Macintosh počítače, kdykoliv pak přivolán anebo různě manipulován; tak jako při používání slovního procesoru, používá technologii čipu zvanou „flash ROMs“ a dovoluje reprogramování. Hudeček říká, že vývoj tohoto zařízení nebude nikdy skončen tak jako v ostatní počítačové technologii, dnešní „Software“ může být zastaralé během tří měsíců. Snad ještě bych se měl zmínit o tom, jak se „text-reader“ zavádí na tiskovinu, pole snímače je rozděleno na devět dílů, každému je přidělen jiný tón, podle kterého se pak nevidomý čtenář orientuje na stránce. Robotron také vyvinul malý a snadno ovladatelný scanner diferencující barvy a v těchto dnech přichází na trh devítihlasý tónový syntetizátor, který umožňuje komponování i komplexních hudebních forem, které pak napojenou tiskárnou mohou být zaznamenány standardní hudební notací. Zde nejde jen o fenomenální technologický úspěch, ale o odstraňování mnoha bariér a úzkostí, které provází nevidomé, jde o pozitivní transformaci jejich životů. Jaký z lidských úkolů může být humánnější?

ČESKO-ANGLICKÝ SLOVNÍK IDIOMŮ

a ustálených rčení
obrazných,
metaforických a lidových.

O potřebě dvoujazyčného slovníku české idiomatiky a frázeologie není třeba mnoho slov. Dosud jsme jej v naší lingvistické literatuře bolestně postrádali. Je to první dílo tohoto druhu a zejména pro emigranty je důležité přímo existenčně – pomůže zapojit se dříve do společenského života a překonat pocit izolace a odcizení, vznikající v důsledku nedostatečné znalosti jazyka.

Prof. Dr. V. M. Fic

Cena slovníku je 41.0 CA dolarů, v USA 40.00 dolarů US, včetně poštovného. Po zaslání money order na adresu:

BŘETISLAV KROULÍK
30 Teesdale Place # 2008,
SCARBOROUGH,
Ont. CANADA MIL 1L2

obdržíte knihu obratem.

Pít či nepít? (na místech krásných)

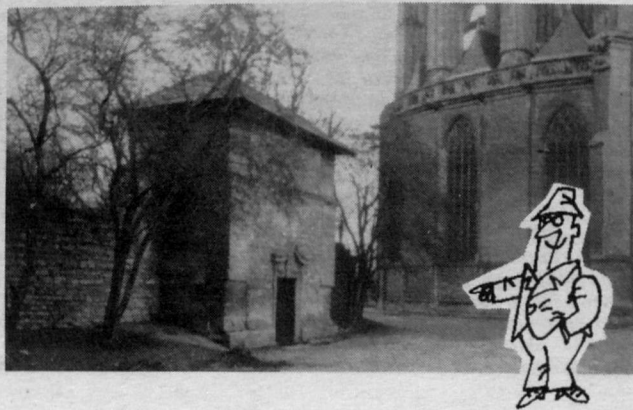
KAREL HELMICH, Praha

To je otázka, na kterou je odpověď snadná. Ano. Naopak. Taková místa vyhledávejte. Pijte kávu v kavárně U dvou magotů a dívejte se při tom přes ulici na Saint Germain des Prés, pijte martini na náměstí ve Florencii a očima hleďte Santa Maria del Fiore. Ústřice jezte v hospodě na navigaci přístavu v Honfleur. No a steaky? Ty právě snad jsou jenom na západní polokouli.

A v Československu? I my máme co nabídnout. Nikdo nemí přece lépe husu s lokšemi, než hosodyně na západním Slovensku, kde je ostatně také nejlepší slivovice na světě. Na Mlýnský pramen nebo Becherovku si musíte zajet jedině na karlovarskou kolonádu a pro karcinogenního vuřta na Václavské náměstí. Prostě spojit genia loci s požitky gastronomickými. A jedno takové místo by mohlo být také v Kutné Hoře, onom architektonickém skvostu, 60 kilometrů východně od Prahy. Tam, těsně vedle katedrály svaté Barbory, je bývalá gotická kaple. Dnes v naprosto zpuštěm stavu. Mezi světovými válkami zde byla výroba varhan. Není potřeba velké fantazie, abychom si zde představili stylovou kavárnu. Ve ssvětě by neměla konkurenci. Z velkých oken vidíme údolí Vrchlice (s reliéfem Emila Frída), našikmenou věž svatého Jakuba, Hrádek, Vlašský dvůr i Matku Boží na náměstí. Bude-li jasno pak i zámek v Kačíně a siluetu Železných hor. Malými okénky na západní straně masu katedrály. Pod sebou tušíme štoly stříbrných dolů.

Stoly i židle jsou moderní dřevěné s parléřovským nádechem. Dřevěné obložení stěn má stejnou barvu jako lavice ve svaté Barboře. Šálky i podšálky, jako ostatně i celé vybavení, je tak krásné a jedinečně kutnohorské, že ho návštěvníci tajně kradou (započítává se do ceny nápojů), což konečně i vy jste učinili v Benátkách v taverně La paloma. Kolem nás zní tichá barokní hudba českých exulantů. Podává se 8 druhů kávy

i stejné množství značkového piva. Preferován je lorecký pivovar, jehož lahvového Dačického je naprostý dostatek. Do konce na malém vozičku vám ho dovezou až do auta. Nechybí malý grill a cukroví, které je tak dobré, jako kdysi dělal pan Zmítko proti kostelu na Náměstí. Suvenýrem může být i účtenka. Je větší, natištěná jehličkovou tiskárnou. Po její levé straně je obrázek s historií této hospůdky. Věřte, že ji nikdo nezahodí. Asi jako vy jste nezahodili vstupenku do florentských galerií... K samozřejmosti patří schodišťový výtah, který umožní vstup do kavárničky i vozičkářům. Splnění tohoto snu umožní pak odstranit maringotku, která stojí před průčelím katedrály a slouží jako jediné místo občerstvení. K jeho realizaci nepotřebujeme rady. Vlastně ani cizí kapitál. Stačí si zajít pár set metrů odsud, do kavárny U hrádku. Ti dva pánové, kterým patří, by to určitě dokázali uskutečnit.

PROČ JSOU LIDÉ NA ZÁPADĚ „NICE“ A V ČESKOSLOVENSKU „RUDE“?

Úvaha k článku prof. Stanislava Reiniše „Laskavost je metla lidstva“ (Západ XIII, 1991, č. 3/4, pp. 16-17).

Úvodem pokládám za nutné konstatovat, že stať pana Reiniše je skutečně vynikající analýzou stylu chování a jednání (být „nice“ nebo „delikátně nesouhlasit“) dnešního občana na Západě. Mohu to potvrdit i ze svých 20letých zkušeností z Dánska. K pronikavým myšlenkám pana Reiniše bych si dovolil pouze jednu poznámku. Autor článku končí větou: „Když ti paní, co hlídá v Praze v hospodě záchodek, vynadá, a já jí, aspoň víme, na čem jsme.“ (p. 17).

Zde klade pan Reiniš do protikladu západní „milé“ (v podstatě však pokrytecké, oportunistické a zbabělé) jednání ke hrubým (avšak přímým, otevřeným a pravdivým) mezilidským vztahům v Československu.

Pokud jde o poměry v ČSFR autor - dle mého mínění - pravdu má i nemá.

Má ji v tom, že Češi i Slovinci neztratili dosud smysl pro pravdu a její jasné odlišení od polopravdy a lži. Na druhé straně se mi však mínění autora o československé otevřenosti zdá příliš generalizující a tím i idealizující.

Po dobu více než čtyřicet let komunistického panství byly v Československu charaktery soustavně deformovány a to tak, že tam kde šlo o věci zásadní, o otázky pravdy, práva, tolerance a spravedlnosti, byli občané nuceni aktivně či pasivně podporovat bezpráví, násilí, lež a pokrytectví - a to také ve své zdrcující většině dělali. V této rozhodující oblasti byli vládnoucím režimem nuceni chovat se „nice“. Přitom však neztratili - a v tom je ono plus, s jehož existencí s panem Reinišem plně souhlasím - smysl pro zřetelné rozlišení správného a nesprávného, pravdy a lži, statečnosti a zbabělosti. Většina Čechů a Slováků si tento zásadní rozpor mezi svým chováním a způsobem jednání, jež by odpovídalo jejich vlastním přesvědčením, jasně a zřetelně uvědomovala. Byla si vědoma toho, že se chová zbaběle, že podporuje darebáctví a bezpráví a že vědomě lže. Právě tato nespokojenost se sebou samým si našla ventil v oblasti, kde ještě mohla projevit svůj názor a přesvědčení, tj. v oblasti běžných, každodenních mezilidských vztahů. Způsob tohoto projevu byl zcela logicky neomalený a hrubý, protože pramenil z nespokojenosti a z často (neuvědomělého) pohrdání sebou samým, resp. také ze zbabělé snahy ospravedlnit své vlastní jednání tím, že ti druzí nejsou o nic lepší a chovají se také tak.

V dnešním Československu již - naoko - nikomu nehrozí represálie za to, že otevřeně projeví svůj názor a kritizuje poměry ve své obci či státě. Nomenklatura ze starých dob, neboli tzv. „staré struktury“ zde však ovládá ještě příliš mnoho vlivných a mocenských pozic, takže otevřená kritika vedení má často za následek propuštění z práce. (Jak se s takovými kritiky zachází, se dnes stačí zeptat třeba řidičů autobusů ČSAD.)

Kromě toho má dnes Čech či Slovák pocit, že se zákonodárství země více stará o ochranu práv „starých struktur“ nežli o podporu občanů, kteří se za komunistického režimu

ničím neprovinili, nemají nic na svědomí a poctivě se snaží o to, aby to v porevolučním Československu vzalo dobrý obrat. Není proto divu, že v lidech doma přežívá, a i nadále existuje strach z následků kritiky, z otevřeného projevu vlastního názoru na věc. A proto také stále ještě funguje onen osvědčený starý ventil - možnost otevřeně se projevit v bezvýznamných hádkách a slovních potyčkách každodenního života. Vinen je ovšem nesporně také současný politický systém, který se československého státního občana na jeho mině doposud zeptal jen jedenkrát, a to ve volbách v březnu 1990. (Čechů a Slováků, žijících v zahraničí, kteří se z jakýchkoliv důvodů nemohli k volbám dostavit do Československa - například proto, že z Austrálie je do staré vlasti 23 000 km cesty - se tedy nezeptal ani tehdy; což lze kvalifikovat jako zbavení jednoho ze základních občanských práv.)

Naproti tomu zdrcující většinu Čechů a Slováků - kteří si - jak jsem skálopevně přesvědčen - přejí zachování jednotného Československého státu, nebyla dosud porevolučním režimem dána možnost reálně uplatnit svůj názor v referendu. Pan Reiniš má tedy pravdu v tom, že konstatuje u Čechů a Slováků jejich dosud neotřesený smysl pro pravdu; podle mého názoru se však - bezpochyby též vlivem neuspokojivých poměrů v dnešní ČSFR - projevuje hrubou formou spíše v oblasti mezilidských vztahů (kde v podstatě neexistuje postih), nežli v oblasti otázek zásadních.

J. V. PAVLÍK, Dánsko

JEŠTĚ K ZÁPADU

Nereagovala bych na dopis p. M. Königa (Západ 2/91) kritizující můj článek „Pojedete do Prahy?“ (Západ 5/90), protože když někdo neumí číst, je to sice jeho věc, ale je těžké s ním - demokracie nedemokracie - diskutovat. Dotýká se mě však překrucování faktů, když p. König hází do jednoho pytle moje negativní zážitky s bývalým spolužákem s gymnázia, bývalou kolegyní s fakulty, bývalým dobrým známým se svými zážitky s jeho nynějšími přáteli. I já mám doma, pane Königu, dobré přátele, ač si je - podle vás - nezastuhuji. Koho ale baví číst v dojmologii normální věci jako: „Sotva jsme dosedli, přinesla Eva voniči pocukrovanou bábovku a Mirek otevřel na naši počest slivovici...“ atp.

Kromě toho, pokud byste si opatřil silnější brýle a jiné barvy než růžové (mohl byste si je zakoupit třeba v Olomouci, účtovali by vám za ně 3x vyšší cenu než platí domácí, viz O. Ulč, Západ 5/1991, který za kontaktní čičky pro syna místo normální ceny 1000 Kčs musel vysolat ty tisíce tři...), dočel byste se v mém článku hodně věcí pochvalných o lidech jako prof. Koutecký, dr. Černík, ing. Kovařík, pan Hanzel, paní notářka atd. Používání osobního zájmena „oni“ je v češtině běžné a není nijak urážlivé, pokud se snad nepíše proložené či jinak nezdůrazňuje. Nemohu za to, že moje poznámky o několika jedincích, se kterými jsem se tehdy sešla, vztahujete na svoje přátele. Ty vám, pane Königu, opravdu nezavidím, protože s vámi hluboce souhlasím: člověk má takové přátele, jaké si zastluží...

M. SWINKELS-NOVÁKOVÁ, Belgie

DŘEVNÍ HISTORIE OŽÍVÁ

Historie českého rock and rollu se konečně dožívá znovuzrození.

Pravidelní čtenáři Západu si možná vzpomenu na článek o tom, jak dřívější basový kytarista, zpěvák a textař skupiny Olympic, Pavel Chrastina, reagoval na pokusy komunistických dramaturgů manipulovat dějiny. Pár měsíců před pádem vlády jedné strany se Chrastina rozčlil, že v Praze nově vydané desky starých nahrávek nezahrnují první české záznamy Olympicu - jen proto, že autor textu čili Chrastina, tou dobou působil coby filmař v Austrálii, aniž by s tím vládla jedné strany souhlasila. Tatáž, totiž ona vláda, měla také potíž s tím, že zpěvačka Yvonne Přenosilová se sňatkem stala vznešenou baronkou, a k tomu ještě na dekadentním Západě.

Chrastina, taktó jinak člověk váhavý, tentokrát nezaváhal: sehnal od kamarádů zvukařů úplně nejstarší nahrávky, s dalším přilemem, zvukovým mistrem Jiřím Šimákem, je v australském Melbourne přemíchával a dal dohromady, aby je poté prostřednictvím Západu, nabídl dychtivému obecenstvu.

„Pár lidí se ozvalo, ale přišla do toho sametová revoluce, takže všechno zase ztichlo,“ říká Chrastina, tentokrát však ze San Franciska, kam se mezitím přestěhoval.

Avšak zájem o dějiny neupravované ideologií nezahynul.

Chrastina a šéf Olympicu, kytarista, skladatel a zpěvák Petr Janda, slavný též pod přezdívkou Plešatá zpěvačka, zakopali před nedávnem válečnou sekeru. Výsledkem je, že se skupina patrně po letech opět sejde, v původním složení, na pražském jevišti, nejspíše koncem března. A druhým výsledkem je, že projekt Dějiny opět žije: „První část zahrne soukromé nahrávky dřevních dob, druhý díl pak už skupinu s Pavlem Bobkem, Mickeym Volkem, Yvonnou Přenosilovou, ale i s Jandou a mnou jako sólovými zpěváky,“ oznamuje Chrastina, který dodává, že na pásku zazní i český Chuck Berry, Pete Kaplan, se skupinou Mefisto, jakož i Eva Pilarová s Pavlem Sedláčkem, z dob jejich rock and rollových líbánek.

Druhý díl je hotov a zájemci si o něj budou moci dopsat na adresu uvedenou níže. První díl, v němž zazní - jak řečeno - úplně nejpřevodnější čeští rockeři v nahrávkách dosud neslychaných, je pořád ještě ve stavu zrodu. O většině záznamů se ví, kde jsou, problém je, že dosud nejsou u Chrastiny.

Třetí díl zahrne neznámé snímky Olympicu, zatímco díl čtvrtý bude věnován proslulým Matadorům.

„Dělali jsme to sice na profesionálním zařízení, ale také na koleně, neboť neočekáváme žádný velký náklad, cenu jsme stanovili na 14,95 amerických dolarů za kazetu, plus dva dolary na poštovné,“ říká Chrastina. „Když uvážím, kolik to stojí nás, budeme muset prodat celý náklad, abychom neprodělati.“

Zájemcům doporučujeme, aby Chrastinovi napsali. Jméno je jasné, a adresa dále zní takto:

PCH Services
3317 Shelter Creek
San Bruno, Ca, 94066

Pásky jsem slyšel. Romanticky naladěným nostalgikům věnuou slzy do očí, mnohé pak přinutí k tanci. Oželíte-li lahvinku whisky (zhruba cena jedné kazety), budete mít zába-
vy až až i bez démona alkoholu.

P. ADLER, Kanada

We're looking for some ideas.

They can be big. Or they can be small. We welcome any idea you can think of for celebrating Canada's 125th anniversary in 1992.

A group called Canada 125 has been set up to help put your ideas into action all year long. Your event or activity could be local, regional or nation-wide. It should be non-partisan and apolitical, and should reflect one or more of the following themes:

1. The freedom, opportunity and personal security we enjoy as citizens;
2. a common concern for the environment;
3. the desire to

help one another; 4. our wish to get to know one another better; 5. our many achievements as Canadians.

While Canada 125 does not offer financial support for community events, we encourage partnerships between local business and community organizations to help fund and organize those events. We are communicating with the corporate sector in order to facilitate partnerships that can be a positive legacy for the future.

We also want to learn about the events

and activities you plan for your community so that we can share your ideas and experience with other Canadians.

Perhaps you already have or are planning an activity that fits the Canada 125 objectives. We would like your activity to become part of the program of Canada 125 events and projects that will be taking place across the country in 1992.

As the year unfolds, you'll be hearing more about how you can participate.

The future begins with you.

Kanaďané, jestliže se dáme do toho společně, prorazíme ve světě!

Aby Kanaďané obstáli v dnešním světě, je zapotřebí odevzdat práci, která by obstála v světové konkurenci. Tato schopnost soutěžit nám zajišťuje prosperitu, kterou chceme pro sebe a pro svoje děti. Prosperita však neznamená pouze vysokou pracovní produktivitu, ale i lepší práci, lepší pracovní uplatnění pro mladé Kanaďany, zdravotní zaopatření, sociální programy, starobní důchody atd.

Můžeme toho dosáhnout, když využijeme svých vlastních schopností a staneme se zemí, která to má ve svých silách.

Ano, je to v našich silách, můžeme to zlepšit!

Podívejme se na několik příkladů, kdy se v Kanadě tyto úkoly úspěšně vyřešily. Získali tím nejen jednotlivci, ale i okolí a kanadský průmysl.

Stovky kanadských firem dosáhly mezinárodního úspěchu, rozvinuly talent tisíců Kanaďanů, daly jim pracovní příležitost a otevřely světové trhy pro kanadské zboží.

CANADAIR GROUP, BOMBARDIER INC.

St. Laurent, Quebec
Zhotovila již 250 letadel Challenger. Vyrábí vodní bombardér k hašení požárů, obchodní letadla pro krátké lety. Canadair je také jednou ze společností, která vytváří pracovní příležitosti. Počet zaměstnanců vzrostl o 2000, od doby, kdy závod převzala společnost Bombardier Inc. v roce 1986.

Ano, je to v našich silách, stavět na vlastním úspěchu!

V minulosti jsme dosáhli úspěchu při zachování míru, v lékařství i ve vesmírném výzkumu. Nyní toho můžeme dosáhnout, když soukromý sektor, pracující, vláda, univerzity a sociální pracovníci budou spolupracovat na prosaze-

STANLEY TOOLS

Smiths Falls, Ontario
Jestliže se nebojíme investovat, vyplácí se to v budoucnosti. Stanley Tools ve Smiths Falls, Ontario ukazuje, jak na to. Za poslední dva roky společnost investovala milióny na zařízení, na zaučení a přeškolení zaměstnanců. Umožnilo jí to, že do poloviny devadesátých let zdvojnásobí produkci a zvětší se i počet zaměstnanců.

ní se v mezinárodní konkurenci, všechno to však záleží hlavně na zapojení se samotných Kanaďanů.

Ano, je to v našich silách, máme na to lidi!

Je čas, abychom sjednotili náš ekonomický potenciál a připravili ho k prosperující budoucnosti. Můžeme hodně udělat jako jednotlivci. Zaučme se do výchovných a vzdělávacích programů.

Jako rodiče, můžeme přesvědčit děti, aby zůstaly ve škole déle, ale zároveň, aby se již dříve rozhodly jaké si zvolí životní povolání.

Jako zaměstnavatelé, můžeme uvažovat o možnosti lepšího zaučení zaměstnanců, investování, podnikání, zlepšení pracovního prostředí. Spolu s ochotou zaměstnanců něco se naučit, lze dosáhnout úspěchu.

A konečně jako Kanaďané, máme možnost zapojit se do diskuse o naší ekonomické budoucnosti.

NEW FLYER INDUSTRIES LIMITED

Winnipeg, Manitoba
Za poslední tři roky společnost zvýšila vývoz o 50 % a zároveň se zvýšil počet zaměstnanců o 82 %. Nikoho tedy nepřekvapí, že New Flyer Industries Limited z Winnipegu dostala ocenění Canada Export Award. Společnost je úspěšná ve Spojených státech, nyní proniká na obchodní trhy v Mexiku, v Evropě a na Středním Východě.

Kanaďané, jestliže se dáme do toho společně, prorazíme ve světě!

Aby Kanaďané obstáli v dnešním světě, je zapotřebí odevzdat práci, která by obstála v světové konkurenci. Tato schopnost soutěžit nám zajišťuje prosperitu, kterou chceme pro sebe a pro svoje děti. Prosperita však neznamená pouze vysokou pracovní produktivitu, ale i lepší práci, lepší pracovní uplatnění pro mladé Kanaďany, zdravotní zaopatření, sociální programy, starobní důchody atd.

Můžeme toho dosáhnout, když využijeme svých vlastních schopností a staneme se zemí, která to má ve svých silách.

Ano, je to v našich silách, můžeme to zlepšit!

Podívejme se na několik příkladů, kdy se v Kanadě tyto úkoly úspěšně vyřešily. Získali tím nejen jednotlivci, ale i okolí a kanadský průmysl.

Stovky kanadských firem dosáhly mezinárodního úspěchu, rozvinuly talent tisíců Kanaďanů, daly jim pracovní příležitost a otevřely světové trhy pro kanadské zboží.

CANADAIR GROUP, BOMBARDIER INC.

St. Laurent, Quebec
Zhotovila již 250 letadel Challenger. Vyrábí vodní bombardér k hašení požárů, obchodní letadla pro krátké lety. Canair je také jednou ze společností, která vytváří pracovní příležitosti. Počet zaměstnanců vzrostl o 2000, od doby, kdy závod převzala společnost Bombardier Inc. v roce 1986.

Ano, je to v našich silách, stavět na vlastním úspěchu!

V minulosti jsme dosáhli úspěchu při zachování míru, v lékařství i ve vesmírném výzkumu. Nyní toho můžeme dosáhnout, když soukromý sektor, pracující, vláda, univerzity a sociální pracovníci budou spolupracovat na prosaze-

STANLEY TOOLS

Smiths Falls, Ontario
Jestliže se nebojíme investovat, vyplácí se to v budoucnosti. Stanley Tools ve Smiths Falls, Ontario ukazuje, jak na to. Za poslední dva roky společnost investovala milióny na zařízení, na zaučení a přeškolení zaměstnanců. Umožnilo jí to, že do poloviny devadesátých let zdvojnásobí produkci a zvětší se i počet zaměstnanců.

ní se v mezinárodní konkurenci, všechno to však záleží hlavně na zapojení se samotných Kanaďanů.

Ano, je to v našich silách, máme na to lidi!

Je čas, abychom sjednotili náš ekonomický potenciál a připravili ho k prosperující budoucnosti. Můžeme hodně udělat jako jednotlivci. Zaučme se do výchovných a vzdělávacích programů.

Jako rodiče, můžeme přesvědčit děti, aby zůstaly ve škole déle, ale zároveň, aby se již dříve rozhodly jaké si zvolí životní povolání.

Jako zaměstnavatelé, můžeme uvažovat o možnosti lepšího zaučení zaměstnanců, investování, podnikání, zlepšení pracovního prostředí. Spolu s ochotou zaměstnanců něco se naučit, lze dosáhnout úspěchu.

A konečně jako Kanaďané, máme možnost zapojit se do diskuse o naší ekonomické budoucnosti.

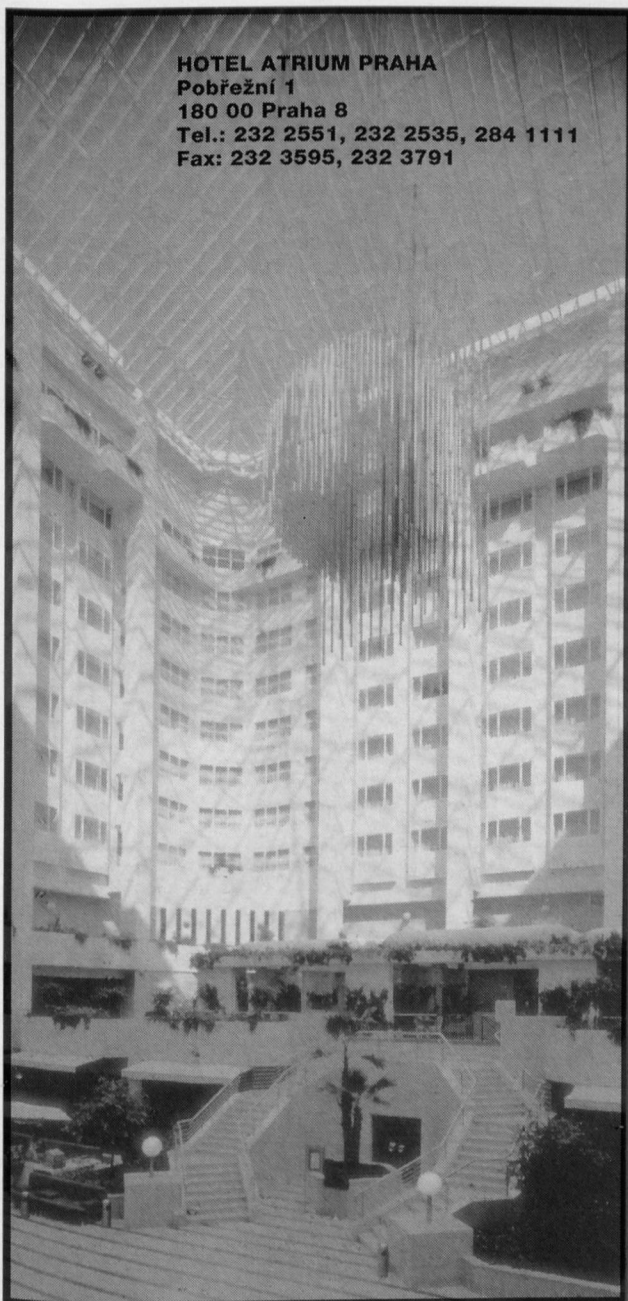

NEW FLYER INDUSTRIES LIMITED

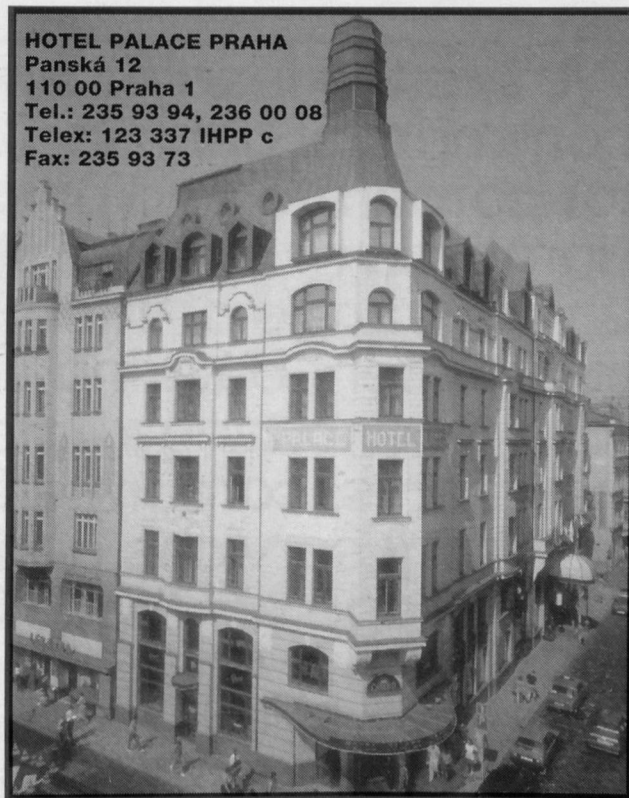
Winnipeg, Manitoba
Za poslední tři roky společnost zvýšila vývoz o 50 % a zároveň se zvýšil počet zaměstnanců o 82 %. Nikoho tedy nepřekvapí, že New Flyer Industries Limited z Winnipegu dostala ocenění Canada Export Award. Společnost je úspěšná ve Spojených státech, nyní proniká na obchodní trhy v Mexiku, v Evropě a na Středním Východě.

VAŠE
CESTOVNÍ KANCELÁŘ
ČEDOK - INTERTRAVEL
Na příkopě 18, 111 35 Praha 1
Tel.: 00422/2127 111
Telex: 121 109, 121 809
Fax: 00422/2321656

HOTEL ATRIUM PRAHA
Pobřežní 1
180 00 Praha 8
Tel.: 232 2551, 232 2535, 284 1111
Fax: 232 3595, 232 3791

HOTEL PALACE PRAHA
Panská 12
110 00 Praha 1
Tel.: 235 93 94, 236 00 08
Telex: 123 337 IHPP c
Fax: 235 93 73

CLUB HOTEL
PRAHA** PRŮHONICE**
252 43 Průhonice 400
Tel.: 00422/723241-6
Fax: 00422/723249

KOMERČNÍ BANKA

We are the leading and largest commercial bank in Czechoslovakia both for corporate and private clients, whether domestic or foreign. We offer expertise in a wide range of international and investment banking services, including foreign exchange, international payments, corporate finance and advisory services generally. Our knowledge of Czech industry is without parallel, by virtue of our extensive branch network of over 250 branches and sub-branches in the Czech Republic.

Contact:
International Division
Na příkopě 33
110 03 Prague 1
Czechoslovakia
Tel: (42 - 2) 2122 1111
Fax: (42 -2) 236 7007